

БИБЛИОТЕКА ОХРАНА

Књига број

Уредник: Горан Петковић

За издавача: Горан Петковић

Аутор:

Лектура и коректура:

Прелом: Миљан Ступар

Штампа:

Тираж: 1000

Зоран Чворовић, Владимир Димитријевић

Српска Црква и Викиликс/Завет или издаја?

рецензент: проф. др Љубомир Протић

РОМАНОВ

Садржај

Српска Црква, Викиликс и рат против Светосавља/ уводне белешке уз ову књигу	7
Глас народа и дух самопорицања/ из најновије историје српске Цркве	27
Српска православна црква у југословенској кризи и политичкој транзицији с краја 20. и почетка 21. века: политички, правни и историјски аспекти	51
Српска Црква и Хашки трибунал: од активног отпора до мирења са „реалношћу”	89
Обилићевска вертикала и доба у коме живимо – разговор са Зораном Чворовићем и Владимиром Димитријевићем	107
Удружени противузаветни подухват/Врх СПЦ И НАТО избори на Косову	117

У борби за очување црквеног јединства/Апели за одбрану црквеног поретка 2010– 2011.

Владика Артемије – под жигом евроатлантске инквизиције	151
Апел за одбрану правног поретка СПЦ (Упућен на потписивање српским правницима у отаџбини и расејању)	156
Прозба за удомљење монаштва рашко-призренске епархије	
Отворено писмо епископима СПЦ	161
За превазилажење смутње	
Отворено писмо епископима СПЦ	165
За очување црквеног јединства	
Обраћање српској православној јавности	169

СПЦ на прекретници: раскол или саборност	
Отворено писмо српских интелектуалаца и пријатеља истине из света Светом архијерејском сабору СПЦ	177
Апел СА Сабору СПЦ групе српских интелектуалаца: Косовски завет и Српска Црква	183

Српска Црква, Викиликс и рат против Светосавља/ уводне белешке уз ову књигу

Патријарх Иринеј и НАТО – Тачијеви избори

После иступа патријарха Иринеја, на дан Покрова Пресвете Богородице, 1/14. октобра 2013. године у Пећкој патријаршији, када је Србе са Косова и Метохије позвао да изађу на шиптарске изборе почетком новембра, сајт „Факти” поставио је питање неколицини српских јавних личности: „Зашто смо стигли дотле да и српски патријарх позове на шиптарске изборе?”

Новинарка Диана Милошевић је овако образложила питање: „Патријарх Иринеј је из Пећке патријаршије позвао косовскометохијске Србе да изађу на шиптарске изборе 3. новембра. Потребу изласка објаснио је речима: да Албанци не дођу на челне функције у већински српским срединама.

Додуше, још је „са пола уста” изговорио: мој прави став је – или сви или нико. Како сте схватили патријархов позив, поготово што на званичном сајту СПЦ није објављен? Зашто је тај позив изазвао недоумице и отпор и међу Србима КиМ, и унутар СПЦ, а обрадовао Томислава Николића, Александра Вучић, Ивицу Дачића, Брисел и Приштину? Ко ће од тог позива имати више вајде – српска ствар на КиМ или „Тачијева држава” и велика Албанија?”

Славко СТЕВАНОВИЋ, председник Привремене скупштине АП Косово и Метохија, изјавио је тим поводом: „Срби са Косова и Метохије ће у наредна 24 часа упутити захтев Синоду СПЦ, али и

наше мишљење поводом онога што је патријарх Иринеј изговорио у Пећкој Патријаршији. Од Синода ћемо тражити да се изјасни да ли је оно што је патријарх рекао и став Синода, али и да кажу – да ли су медији добро пренели оно што је рекао Иринеј. Упутићемо им мишљење да СПЦ треба да буде уз свој народ – који је на референдуму са 99, 97 одсто рекао да неће да живи у шиптарској држави. Патријарху Иринеју ћемо послати изјаву покојног патријарха Павла који је Тадићу и тадашњем премијеру Кошунници поручио: не позивајте на изборе. Управо тај текст ћемо послати патријарху Иринеју – да га подсетимо. Имамо и Иринејеве изјаве да су бриселски споразуми непрхватљиви за српски народ. Дакле, хоћемо да се види која је његова аутентична изјава у целости. Има где се види да није баш тако јасно рекао као што се у медијима преноси. Јер, рекао је да треба да изађу сви Срби или нико. Ако ћемо да тумачимо логично: јасно је да неће изаћи сви. А то онда по Патријарху треба да значи да не треба да изађе нико! Хоћемо да нам се јасно каже шта је Патријарх хтео да каже!”

Марко ЈАКШИЋ, народни посланик, изјавио је за „Факте”: „Патријарх је на децидиран начин позвао на изборе. У више махова сам ту изјаву простудирао и преконтролисао и схватио да је то фактички позив. С друге стране, чудно је да тог његовог позива нема на сајту СПЦ! Ипак то није мала ствар, а нема на сајту! Није својствено црквеном великодостојнику да мења мишљење, а Патријарх баш то ради: сетимо се наступа у Русији, па става о муслиманима, па извињавања после тога. Ми имамо званични акт СПЦ – штампаћемо и делићемо га народу – саопштење које је дато 22. априла у којем Синод лоше говори о бриселском споразуму.

Позив Патријарха да Срби изађу на изборе значи да је он кориговао став Синода према бриселском споразуму. Ако је тако, ту нема доследности. Патријарх има став Синода, а тај став се није променио. Значи: Патријарх противуречи ставу Синода. То ме не чуди јер верујем да је притисак власти био јако велики. Хтео бих да подсетим да је у мају ове године делегација четири општине севера Косова била код Патријарха и да јој је он рекао да је Црква уз народ и да неће дозволити да се нешто ради на штету народа, а нарочито да се примени бриселски споразум. Очигледно није издржао

притисак власти. Можда и зато што су страни фактори имали улогу у његовом постављењу. Власт такође јако успешно притиска и на Уставни суд који не сме да се изјасни о бриселском споразуму. Да закључим – ово што је Патријарх урадио – не личи на СПЦ. Више од 30 патријараха (sic! нап. аут.) је страдало од Турака, а сада овим позивом Патријарх предаје светиње Тачијевој држави. Није добра ствар што се народ обезбожио, али је добро што неће послушати Патријарха!

Зоран ЧВОРОВИЋ, правни историчар, додаје: „Овом изјавом Патријарх се придружио тријумвирату Вучић – Дачић – Николић, тако да смо добили четири јахача српске апокалипсе. Изјава очигледно показује да је евроунијатска окупација зашла у све установе овог народа, па и у Српску цркву. То, наравно, не значи да Срби као црквени светосавски народ и државотворни народ не треба да се боре за своју Цркву и државу. С друге стране, Патријархова изјава не треба да се узима као став целе Цркве, већ као став само једног од архијереја, који је – по устројству православне Цркве, као саборне Цркве – само први међу једнакима. Зато је његова изјава израз става само једног круга архијереја који су увек били блиски власти и који су склони да царство које није од овог света, а то је Црква, потчине царству ћесара, а што они тумаче логиком нужности која је Цркви, као царству слободе, несвојствена. Патријарх је вероватно гласноговорник оног круга архијереја који сматра да Црква не сме да заостане за политичком влашћу у клањању пред силом глобалне псеудоимпреије. Но, како Патријарх није Црква, па ни тај опскурни круг архијереја, чији став он заступа, треба очекивати – надамо се – ставове других архијереја, као што је са ставом већ изашао умировљени епископ захумско-херцеговачки Атанасије.

Питање односа Срба према Јахјагиним изборима толико је крупно, а Патријархова изјава је толико супротна етосу српског народа и светосавско–лазаревском путу Српске Цркве, да је нужно ванредно заседање Светог архијерејског Сабора где ће о овом, данас најбитнијем питању, став заузети сви архијереји СПЦ. Јер, по кано-нима, само где су сви архијереји сакупљени – тамо је Црква и тамо је Дух свети. А то је Сабор.

Александар ПАВИЋ, координатор иницијативе НИКАД ГРАНИЦА, сматра: „Патријарх не може сам да говори у име Цркве! Црква је 22. априла (Синод заједно са Патријархом) рекла своје: бриселски споразум је предаја територије и гурање Срба са Косова и Метохије у административно–правни систем који воде лица са потернице. То је званичан став Цркве. Владика Атанасије је у праву када је, истог дана, рекао да патријарси СПЦ никада у историји нису иступали самовољно и да су се тврдили да то раде у име Цркве. Иринеј је то урадио под политичким притиском и политичким туторством, на првом месту онога са ким је био тог дана – јуловског конверита, великог верника, Александра Вулина. Нашу Цркву чине и свештенство и верни народ, а у име Цркве један човек може да говори само у католичанству где је папа све и свја”.

Зоран МИЛОШЕВИЋ, научни саветник Института за политичке студије, сагледао је међународне последице оваквог става: „Позиве на сумњиве и трагичне изборе на Косову и Метохији не би требало да упућују људи попут Патријарха. Ако није могао да да другачију изјаву, него овакву, онда уопште није требало да се петља. Рационалним начином размишљања потпуно је необјашњиво то што је рекао. Тим пре што ће то имати последице не само на вернике СПЦ, него и на јединство са другим православним црквама – јер Руска православна црква не подржава такву политику и издвајање Косова и Метохије из Србије. Зато је ово скандал – не само у оквиру СПЦ јер се прелива на цео православни свет који подржаваостанак КиМ у саставу Србије. Светско православље неће схватити логику Патријарховог позива”.

Не можемо, но каконо јесте

Било би добро да се може рећи да је изјава патријарха Иринеја случајна и без дубљег узрока, настала само под притиском тешких околности у којима смо се нашли. Волели бисмо да је тако. Али, као и први објективни новинари у историји српског јурнализма, гавранови из песме „Бој на Мишару”, и потписници ових редова могу рећи: „Ради бисмо добре казат гласе, / не можемо, но каконо јесте”. Да није реч о случајности, него о промишљеном поступку, види се из изјаве архимандрита Саве (Јањића), игумана дечанског,

датом сајту rouke. org: Уместо да коментаришем личне изјаве и ставове људи које дубоко лично поштујем и ценим, мислим да је много пристојније да говорим о томе како ја из перспективе живота на Косову и Метохији видим стварност у којој живим.

Ниједан разуман православни Србин не може да равнодушно посматра оно што се дешава на овим просторима. И ми смо сведоци једне огромне трагедије и неправде која је задесила многе невинне људе, и Србе, и Албанце, и Роме, било за време рата или после њега. Иако смо с временом овде развили неки унутрашњи механизам који нам помаже да живимо колико је год то могуће нормално у овим условима, у дубини срца и те како осећамо дубоки бол и забринутост за будућност која је пред нашим народом и нашим светињама на Косову и Метохији.

И Његова Светост Патријарх Иринеј и те како осећа бригу за Косово и Метохију. Након боравка у Пећкој Патријаршији, где смо имали предивну прославу манастирске славе Покрова Пресвете Богородице, Патријарх је заједно са Владиком Теодосијем обишао прво Будисавце, патријаршијски метох код Клине, а потом Велику Хочу и манастир Зочиште. У Великој Хочи га је народ дочекао са огромном радошћу јер је то била прва посета једног српског патријарха овом селу барем у последњих стотину година јер нема белешке да је иједан његов претходник долазио у Хочу. Патријарх није дошао у Пећ да би давао изјаве о изборима јер је говорио о многим другим стварима и у беседи, као и пред новинарима. Ипак, Патријарх је изразио мишљење и о предстојећим општинским изборима на КиМ говорећи као првопрестолник Српске Цркве и председавајући Св. Архијерејског Синода.

Када је пре неколико дана Епархија Рашко-призренска објавила саопштење о изборима, Владика Теодосије је то учинио тек након што је Св. Архијерејски Синод детаљно упознао са овим питањем и добио сагласност да саопштење објави Епархија. Зато ни ово саопштење Епархије тј. Владике Теодосија, ни потоња изјава Његове Светости нису њихова лична мишљења, него одговорни ставови двојице архијереја који имају своју канонску територију на просторима наше јужне покрајине и који и те како брину о свом народу, али који имају и право и дужност да сагледају постојеће проблеме у

својим Епархијама и укажу како треба да се према њима поставимо.

Не желећи да понављам текст саопштења Епархије и изјаве Његове Светости, могу само да кажем да пред косовско-метохијским Србима није избор између добрих и лоших могућности већ треба наћи решења која су најмање лоша и која омогућавају да се Срби боље консолидују као релевантан фактор у нама нимало наклоњеним околностима. Пре пар дана сам разговарао са министром Вулином о овом питању и он ми је рекао да ће Србија много лакше моћи да помаже свом народу на КиМ уколико се конституише Заједница српских општина која ће бити призната и од локалних косовских институција и од стране међународне заједнице. То није никаква издаја Србије јер ће убрзо, како ми је рекао и он, а раније и г. Александар Вучић, бити донешен уставни закон који ће евидентирати постојање Заједнице српских општина на КиМ у српском Уставу и то тело биће спона између Београда и нашег народа и главни канал за слање помоћи нашем народу. Данас сам управо примио председнике више округа са простора уже Србије и људи показују искрено интересовање да помогну јер ће се преко братимљења општина и директне међуопштинске сарадње још више омогућити наставак бриге о нашем народу и светињама.

Наш народ није први пут на политичкој ветрометини где морамо да доносимо некада и болне одлуке које треба да омогуће нашу будућност и опстанак. Једна од таквих одлука била је одлука Кнегиње Милице, тј. преподобне Евгеније, која је прихватила вазалски статус у османском Царству ради опстанка народа и светиња. Ни њој није било лако што даје кћер султану Бајазиту, убици њеног мужа и Оливериног оца, као што ни Св. Стефану Високом није било лако када је ратовао против других хришћана за свог новог савезника. Међутим, ову благородну породицу и свештени сабор наше Цркве који је подржао ове тешке одлуке мотивисала је истинска брига о свом народу и дубока свест о историјским реалностима које се не могу игнорисати. Њиховом одлуком сачувана је српска држава за још педесетак година. Да је којим случајем након Косовског боја преовладала епска и суштински нехришћанска философија – боље рат него пакт – боље гроб него роб, питање је да ли би нас данас уопште било као народа.

Као што сам и до сада говорио, Косово и Меотхија за нас је пре свега духовни простор. Он може да буде под нашом територијалном и политичком контролом, а може и да не буде, зависно од историјских збивања у којима ми немамо пресудан утицај. Ипак Косово је за нас много више од територије, то је симбол нашег завета са Богом и икона Царства коме тежимо и које се стално пројављује у литургијском животу наше Цркве. Сетимо се само тешког времена пророка Јеремије који је пророковао у Јудеји с краја седмог и почетком шестог века пре Христа. Јеврејски народ је тада заборавио свог Бога и подавао се идолима. Јеремија је стално упозоравао на богооступништво. А када је Бог својим праведним судом допустио да Вавилон крене на Јудеју, Јеремија је по надахнућу Божијем упозоравао цара да не слуша лажне пророке који подстичу конфликт и нереалне амбиције него да се народ покаје и врати Богу. Наравно то се није догодило и Вавилонци су спалили Јерусалим и са њим Храм, а Јудеје повели у вавилонско ропство. Тек после тога полако сазрева свест да обећање Царства Израиљевог није само територија, већ да обећање има духовно значење што и сам Господ Христос објавио и испунио.

За српски народ Косово је заветна земља коју нам нико не може одузети из нашег срца и свести осим нас самих. Фиксирање искључиво на територију, а посебно идеја да ако не може сачувати цело Косово, да се оно, пак, подели па да се северни део сачува, а јужни ваљда препусти Албанцима, показује озбиљно одсуство хришћанске перспективе и карактеристично је за политичке кругове који су у име својих нереалних националних идеја дубоко унесрећили наш народ претходних 20-так година. Зар већина Срба не живи јужно од Ибра, зар наше најважније светиње нису јужн од Ибра. Откуда онда толико бриге само о северу, док се Србима јужно од Ибра олако препушта да се сами брину о себи. Једино јединствени и организовани Срби и јужни и северни могу да се очувају као фактор на овом делу привремено окупиране територије Србије.

Косово и Метохију пре свега чувамо остајући на својим огњиштима као своји на своме, превазилазећи све партијске и политичке поделе црквеним јединством и сталним враћањем Христу и једним хришћанским оптимизмом да је заиста свако земаљско за

малена царство и границе, а небеско царство увек и довека. Српска Православна Црква увек је била и остаће чувар овог хришћанског етоса и зато ни садашњим питањима на Косову и Метохији не може да приступа са политичког становишта, већ са пуном свешћу да у свако време и на сваком месту треба да сведочи и објављује тајну Царства Небеског које долази и већ је ту међу нама”.

Тако смо добили и теолошко оправдање турбо – издаје и гажења Устава Србије, маскираног у мирење са „реалношћу”.

Ова књига је, између осталог, покушај да се дође до одговора на питање – како је значајан део клира (пре свега, вишег, али, по њиховом примеру, и нижег) Српске Православне Цркве, духовне и државотворне мајке српског народа, стао на страну САД–НАТО–ЕУ Империје у одрицању од духовне и државотворне самосвојности српске, и почео да бежи од светосавског и светозаревског идентитета, ваплоћеног у стиховима народне песме „Земаљско је за малена царство, а небеско увек и довека” и оног Његошевог „Нека буде што бити не може”.

О наслову ове књиге

Њен наслов, „Српска Црква и Викиликс”, иако звучи помало „громопуцателно” (српска реч за „сензационалистички”) није случајан: Викиликсово објављивање депеша америчких амбасада из разних крајева света, слатих у Вашингтон од 2005. до 2010, помогло нам је да се одлучимо на озбиљно истраживање узрока небивале идентитетске кризе СПЦ у доба коначног обрачуна Империје са српским народом, који је почео деведесетих година прошлог века, а траје до данас, и краја му се не назире. Тачност Викиликсових депеша се, између осталог, проверава испуњавањем оног ашто у њима пише – а читалац се и сам може уверити да ли се оно што у њима пише остварило.

Шта пише у америчким извештајима о СПЦ?

Наиме, из депеша које је објавио Џулијан Асанж са екипом, види се да је америчка амбасада из Београда веома пажљиво пратила став СПЦ према Косову, почев од новембарског архијерејског Сабора

2005, када су уочени и први спорови око тактике врха Цркве у вези са преговорима о будућем статусу КиМ. Наиме, један део епископа залагао се за подршку ставу државног врха (пре свега, премијера Коштунице) да о независности Космета не може бити ни речи, док су неки били за „прагматично” решење, тзв. „уважавање реалности на терену”, уз обезбеђивање заштите за српске светиње у овој, од НАТО-а окупираној, области Србије.

„Начелно умерени епископи”

У телеграму 068BELGRADE264, од 22. фебруара 2006, америчка амбасада јавља да у САД средином марта стиже једна делегација „начелно умерених епископа”, које треба примити, јер, у доба отпочињања преговора о статусу Космета, овај пријем ће добро одјекнути у Србији, доказавши да САД брине о „црквеној имовини и питањима мањина на Косову”. Делегација (која је очекивала да ће је примити и сам председник САД) би се састојала од владике захумско – херцеговачког Григорија, владике шумадијског Јована, владике липљанског Теодосија, плус Богољуб Шијаковић и Мирослав Становлах(?).

„Усамљени глас умерености”

Телеграм 06BELGRADE879 опет се бави односом СПЦ и државе према Косову. Амерички амбасадор Полт незадовољан је ставом који је заузео СА Сабор СПЦ према Косову, сматрајући да премијер Коштуница има превелики утицај на епископе, и да „тврдолинијаши” заузимају кључне позиције у Сабору. О свему овоме обавештава га владика аустралијско – новозеландски Иринеј (Добријевић), који се жали да га Сабор шаље далеко од Београда да не би могао да утиче на политику СПЦ око Космета. Жалио се и на владике црногорско – приморског Амфлохија и бачког Иринеја, који спутавају „усамљени глас умерености” владике липљанског Теодосија. Наравно, по њему, најнезгоднији је владика Артемије, који је „сит албанских обећања” и не сарађује са „међународном заједницом”. Добријевић је указао на избор владике милешевског Филарета (иначе, ранијег поштоваоца Слободана Милошевића) за члана Синода као на знак да у врху СПЦ побеђује тзв. „босански лоби”, и да ће „тврдолинијаши” имати

вођство. Врх СПЦ, по њему, подржава Коштуницу да власт не би освојили радикали, што би био „кошмарни сценарио” за Цркву. Из Добријевићевих достава сазнајемо да владика бачки Иринеј покушава да успостави ближе везе са окружењем Бориса Тадића, како би неутралисао Коштуничин утицај на врх СПЦ (једном се бачки владика сукобио са премијеровим саветником Никитовићем). Тадић, бар у то време, није био заинтересован за ову врсту сарадње јер је „иза сцене” радио да на место патријарха доведе свог човека, неког од „умерењака”. Описујући саговорницима из америчке амбасаде понашање епископа бачког, епископ аустралијско – новозеландски тврди да и врх Цркве и врх државе његовог бачког имењака често позивају за посредника у узајамним односима, сматрајући га „умереним”, мада он према „различитим саговорницима показује различита лица”. Рецимо, приликом разговора у Бечу, владика бачки је пред представницима „међународне заједнице” причао оно што ови желе да чују, док је у разговору са својим колегама – епископима опет заузимао „тврдолинијашку” позицију. Закључујући извештај, америчка амбасада хвали Добријевића као неког ко заузима „реалистичан, практичан и аполитичан став око СПЦ на Косову (као и о другим питањима важним за међународну заједницу)”, што код других владика изазива подозрење.

„Запаљива реторика” владике Артемија

Телеграм 06BELGRADE1329 послат 23. августа 2006. излаже разговор између америчког амбасадора Мајка Полта и владике рашко – призренског Артемија, по Артемијевом повратку из САД. Владика Артемије је указао на успехе својих сусрета у Америци, чак и са неким сенаторима, тврдећи да се на Косову спрема цихадистички тероризам, што су његови саговорници схватили. Полт је, са своје стране, истакао да тамо нема никаквог цихада какав је присутан у Ираку и Авганистану. У извештају пише: „Амбасадор је заузео чврст став према Артемијевој запаљивој реторици и неспремности да сарађује на бољој будућности Срба на Косову. Он је настојавао на томе да (Артемије, нап. аут.) треба да сарађује са својим умереним и прогресивним колегама – какви су Теодосије и Григорије – на позитивном приступу који би охрабрио Србе да допринесу праведном

и трајном решењу”. То јест: „Зашто он ближе и синхронизованије не сарађује са својим колегама – епископима, чији тон и отвореност за дијалог и помирење (на пример, Теодосијев и Григоријев позив вођама Албанаца на православне службе за Васкрс) помажу да се изграде мостови?”

Полт описује саговорников став: „Артемије и Срби не могу да верују ратним злочинима кад је помирење у питању. Срби никад неће прихватити независност или одвајање (Косова, нап. аут.) Он је упадао у веома критичке и каткад оптужујуће нападе на неуспехе међународне заједнице. Цивилно и међународно присуство, тврдио је, није учинило ништа да би заштитило Србе на Косову и Албанцима је, уз Кумановски споразум и Резолуцију 1244, дало покриће за учешће у зверствима”. Ниједан Албанац, по владики Артемију, није кажњен за злочине према Србима. Такође, ако се не врате прогнани, нема никаквог решења. У телеграму америчке амбасаде даље пише: „Амбасадор је нагласио да су тешкоће на Косову углавном изазване акцијама Милошевићевог режима, додајући да им се епископ (Артемије, нап. аут.) снажно и одлучно противио. Напредак на Косову ће зависити од сарадње Срба, Албанаца и осталих на овом тлу. Зашто не ради на охрабривању добре воље уместо узгајања мржње и узajамних оптужби за злочине?” Било како било, Полт је тврдио да ће међународна заједница наставити да дела на уравнотеженом и разумном односу према Србима, ризикујући чак и животе својих војника у обезбеђивању „праведног и трајног решења”. Полт је, међутим, у извештају истакао да је уверен да од Артемија не може да се очекује конструктивна улога, нарочито зато што он прича о цихаду на Косову (а тамо тога нема, зар не?).

О будућности без патријарха Павла

Телеграм 07BELGRADE1585 даје нам могућност да видимо о чему је са представницима америчког става у Србији разговарао епископ бачки Иринеј. Он је, 21. новембра 2006, сведочио о тешкој болести патријарха Павла, и о томе шта се очекује од његовог наследника. Иако је патријарх био жив још три године, епископ бачки је причао о његовој сахрани, истичући да првојерарх неће бити погребен у Пећкој патријаршији, него у Београду. Владика Иринеј је, стоји у

извештају, „рекао да Црква треба да се модернизује и да јој је потребан динамичан патријарх кадар да се носи са изазовима постављеним пред СПЦ. Патријархов положај, за разлику положаја Ватикана који у Римокатоличкој цркви има универзални ауторитет, зависи од личног ауторитета личности на том положају. Тешко ће бити наследити Павла”. По епископу бачком, мали број владика има искуство за такву врсту положаја. Међу њима су митрополит Амфилохије и владика зворничко – тузлански Василије (Качавенда). Када је амерички саговорник истакао да је Василије благосиљао трупе босанских Срба за време рата 1992 – 1995, владика бачки је рекао да постоје и други кандидати. Као место погребенија још увек живог патријарха помињана је црква Светог Марка, а епископ бачки је истакао да очекује долазак не само високих верских, него и политичких делегација на сахрану. Поред Руса, нагласио је да би висока делегација САД била „позитиван знак”.

Примећено је да епископ бачки није помињао себе као кандидата за наследника још увек живог патријарха Павла (из скромности, сматрао је његов саговорник), а истакнуто је да је „Иринеј био срдачан и отворен говорећи о потреби модернизације Цркве. Посматрачи га наводе као једног од прогресивнијих епископа, иако је био близак Милошевићу”.

Против српског закона о верским заједницама

Извештај америчког амбасадора, Камерона Мантера, 07BELGRADE1742, бави се Законом о црквама и верским заједницама који је Скупштина Србије, на основу предлога министра вера Милана Радуловића, усвојила 2006. године. Мантер укратко: „НВО и мале протестантске цркве критиковале су Србијин Закон о верама из 2006, наводећи многе препреке за легализацију цркве. Међународни извештај о верским слободама из 2007. године (подразумева се да је реч о извештају америчке администрације, нап. аут.) такође је уочио препреке, што је изазвало критике Министарства вера (Србије, нап. аут.) кад је у питању тачност извештаја. Бивши министар вера, и предлагач закона, Милан Радуловић, истицао је да је закон неопходан ради заштите Српске Православне Цркве,

указујући на то да амерички извештај треба да узима у обзир европске погледе.” Мантер за Радуловића вели: „Радуловић је без зазора устврдио да је писао закон како би заштитио СПЦ као бранитељку традиционалних српских вредности, иако неки посматрачи тврде да СПЦ није баш најсрећнија кад је овај закон у питању”. Наравно, Мантер је заступао тезу да је у америчком извештају све тачно, критикујући тадашњег министра вера, Радомира Наумова, који се усудио да направи конференцију за штампу и укаже на нетачности извештаја из срца Империје.

Владика Иринеј о Косову

У извештају o8BELGRADE299 од 27. марта 2008, опет срећемо епископа бачког Иринеја. Сажетак извештаја каже: „Епископ новосадски Иринеј (СПЦ) каже да, иако се Црква не слаже са политиком САД на Косову, она осуђује недавно насиље и каже да Црква мора да настави дијалог са дипломатским круговима.”

Разговор између владике Иринеја и одговарајућег представника Империје вођен је 21. марта. Епископ је осудио насиље које се десило 21. фебруара у Београду, када су паљене америчка и немачка амбасада у знак протеста због признавања „независног Косова”. Владика Иринеј је рекао: „Надам се да се овај инцидент више неће поновити. Посредно или непосредно, наша Влада је крива за насиље и мора да обезбеди услове да се то више не понови”. Ипак, он је тврдио да је 200–300 хиљада људи који су мирно протестовали на улице изашло због туге за Косовом. Треба разликовати америчку политику и амерички народ, чији се многи припадници не слажу с том политиком. Мада независно Косово није утопија, то не значи да га, некад, Србија неће опет вратити. Избеглице се, такође, морају вратити на Косово, да не би били прогнаници у сопственој земљи.

Епископ Иринеј је нагласио да је у Србији остало мало американофила. Додао је, међутим, да „Црква треба да се модернизује и еволуира кад је у питању њен имиџ у САД, шаљући тамо свештенике који добро познају језик и спремне да се ангажују у парохијама у дијаспори.” Истакао је да ће апеловати на митрополита Амфилохија у вези са нерешеним питањем везаним за давање земље за нову америчку амбасаду у Београду. То не значи да се Србија слаже са

политиком САД, „али је њему кристално јасно да Влада не сме да поставља препреке и да мисли да би Амфилохије ту могао да помогне”. Известилац у Вашингтон шаље своје виђење епископа бачког: „Мада искрен када су његови ставови о Косову у питању, Иринеј је током читавог сусрета наглашавао да је за Цркву кључно да остави отворене линије за комуникацију са дипломатском заједницом. Као интелектуалац у души, Иринеј у Цркви остаје глас разума, достојан поштовања, који гледа у будућност”.

О будућности после смрти патријарха Павла

Извештај o8BELGRADE600 из јуна 2008. почиње сажетком: „СПЦ пролази кроз турбулентан период. Недавни СА Сабор СПЦ открио је поделе унутар Цркве око низа верских и политичких питања. Са техничким ауторитетом (СА Синод СПЦ је, због болести патријарха Павла, почео да управља Црквом, нап. аут.) који је преузео функције Патријарха, на овом Сабору ниједан од проблема са листе, везан за црквену реформу и верска питања, није могао да буде решаван. Избори после смрти Патријарха Павла показаше да ли је Црква у стању да се модернизује”. Главни „известилац” Империје о стању у СПЦ је дугогодишњи црквиофоб и ватиканофил, Мирко Ђорђевић, магистар књижевности који се у јавности представља као „социолог религије”. Он је истакао да је садашњи сукоб у СПЦ „највећи у њеној историји” и да су „конзервативци и модернисти у сукобу како око верских питања (литургија, реорганизација епархија), тако и око световне политике”. Као вођа конзервативаца истакнут је владика Артемије коме, наводно, помаже тзв. „босански лоби” епископа, који је „крајње конзервативан”, а био је укључен и у босански рат деведесетих година 20. века. Известилац амбасаде указује на велику популарност СПЦ у друштву, и сматра да би њена улога, ако се модернизује, могла постати позитивна.

О сукобу у Дечанима

Извештај o8BELGRADE904 бави се сукобом између владике Артемија и владике Теодосија августа 2008. Владика Артемије је, наиме, покушао да са места дечанског игумана смени владику

липљанског Теодосија и архимандрита Саву Јањића, сматрајући да Теодосије покушава да створи „паралалну власт” у епархији, што је, по канонима, недопустиво. (У ствари, владика Теодосије је, у договору са Борисом Тадићем, водио политику приближавања америчко – шиптарским ставовима везаним за „независно Косово”). Побуна дачанског монаштва, које се није сложило са одлуком надлежног архијереја, добила је необичан расплет, који Американци, не без задовољства, уочавају – прекршено је „православно учење по коме епископ има врховну власт у својој епархији”, па је Синод критиковао одлуку владике Артемија и, суштински, ако не формално, стао на страну побуњених монаха. Појавиле су се и оптужбе везане за грађевинску фирму „Раде Неимар”, коју је, ради обнове и изградње у епархији, основао владика Артемије, с којом су повезани бивши премијер Коштуница и министар Велимир Илић. Неизбежни Мирко Ђорђевић дао је своје тумачење сукоба – по њему, реч је о томе да ли ће СПЦ на Косову сарађивати са међународном заједницом и косовским институцијама: „Артемије, конзервативни вођа про–Коштуничине, тврдолинијашке клике у СПЦ, је против сарадње са међународном заједницом и косовским властима, док умерени владика Теодосије верује да је приоритет СПЦ брига о „живој цркви”, то јест о добробити житеља Косова, што је став који се одражава у „политици Тадићеве проевропске коалиције”. Мада је годинама митрополит Амфилохије изгледао као ближи Артемијевим погледима, он је онедавно почео да показује много практичнији приступ. Увек је, на пример, био спреман да се сретне са амбасадором (америчким, нап. аут.), док је Артемије на Косову стриктно спроводио политику избегавања контакта са америчким званичницима.” Коментар известиоца из амбасаде био је следећи: „Артемијева афера учинила је јавним сукоб у СПЦ око тога како даље око Косова и како се преоријентисати ка проевропској Србији. Коштуница и националисти, укључујући радикале, користили су цркву да би потпаљивали пламен национализма. То се јасно видело 21. фебруара: док је Коштуница на националној телевизији био приказиван у дубокој молитви, дотле су њему одани демонстранти палили америчку амбасаду. Званичници Цркве, нарочито Амфилохије, брзо су осудили

насиље. Док се патријарх Павле постепено и непредвидљиво дуго гаси, црквени званичници се окупљају да одреде у ком правцу се креће будућност Цркве. Артемијев пад је знак наде да прогресивне снаге у Цркви јачају”.

Све ближи Ватикану, све даљи од Артемија

У извештају 09BELGRADE512, после смрти патријарха Павла, већ је наглашено да „србофили” из администрације САД очекују да будући патријарх „уједини Цркву и преузме мисионарску улогу у поновном враћању хришћанства у српско православље”. (Дакле, Срби су православци, али нису хришћани). А онда је, после сусрета амбасадорке Мери Ворлик са новоизабраним патријархом Иринејем, 12. фебруара 2010, послат извештај 10BELGRADE248. Ворликовој се учинило да нови поглавар СПЦ има потенцијал за „враћање хришћанства у српско православље”. Патријарх Иринеј је дошао у пратњи митрополита Амфилохија. Говорио је о тежини свог служења и задацима који га чекају, али и о другим проблемима. Ево дела извештаја: „Када га је амбасадорка упитала шта мисли о настојањима Србије да се приближи Европској Унији, патријарх је поновио своју скорашњу изјаву да Србија припада „породици европских вредности”. Цитирајући оснивача и првог архиепископа СПЦ, Светог Саву, он је рекао да је Србија „Исток на Западу и Запад на Истоку”, и подвукао да постоји богата историја „давања и примања” између Србије и Европе.” Он је истакао да треба да се измени слика Србије која је настала деведесетих година 20. века, и да се морају ојачати везе између влада, народа и верских заједница Србије, САД и ЕУ. Такође је нагласио да је спреман на дијалог са римокатолицима и сарадњу с другим православним заједницама на Балкану, али не и са „Црногорском православном црквом”, коју је митрополит Амфилохије назвао „сектом” заснованом на политици и идеологији. Патријарх је рекао амбасадорки да су Православна црква и римокатолици историјски веома блиски, и да процесу помирења треба да претходи један „искрен сусрет”. Права шанса за сусрет са папом Бенедиктом Шеснаестим била би прослава 1700-годишњице Миланског едикта у Нишу 2013, али он

није папа и Сабор СПЦ треба да донесе такву одлуку. Приликом разговора о Косову, митрополит Амфилохије је нагласио да је оно „наш Вашингтон”, на шта су се сви насмејали. Патријарх Иринеј је указао на то да је Косово глава српског народа, и да тело без главе не може да постоји. Амбасадорка Мери Ворлик обећала је да ће помоћи у договору са Приштином да верски званичници могу слободно да се крећу кад буде интронизација патријарха Иринеја у Пећкој патријаршији.

А онда се прешло на владику Артемија: „Амбасадорка се занимала за извештаје о томе да је Свети Синод (црквена влада) покренуо истрагу у вези са финансијама Епархије рашко – призренске, коју води владика Артемије, привремено смештен у Грачаници. (Свети Синод састао се 11. фебруара да разговара о мерама против владике Артемија и његовог помоћника Симеона. Саветник председника Србије за Косово и СПЦ, Млађан Ђорђевић, рекао нам је 11. фебруара да ће Синод одредити администратора да управља епархијом до сабора у мају 2010. Саветник Дамјан Крњевић – Мишковић нам је у одвојеном сусрету 11. фебруара рекао да ће Синод изабрати владика будимљанско – никшићког Јоаникија као привременог администратора [што је он, очито, одбио, нап. аут.]).” Патријарх је одговорио да се истрага у вези са Артемијем наставља, али је био сигуран да ће се решење наћи „у оквиру Цркве”. Такође, патријарх је уверио Ворликову да ће све ићи по правилима, и да уклањање владике Артемија неће изазвати никакво узнемирење, чак ни међу „тврдолинијашким” Србима на Косову. Након разговора, Ворликова је у извештају истакла да патријархова намера да се мири са Ватиканом и предузимање мера против владике Артемија указују на бољу будућност.

О поднаслову ове књиге

Поднаслов је такође јасан: „Завет или издаја?” Јер, реч је управо о томе. Садашњи однос једног дела СПЦ према Косову као мистичкој, а не пукој геополитичкој, стварности, јесте својеврсно одбацивање заветног става. Ако се неко чуди – зар је могуће да толики напуштају заветни став, мора се рећи да је и то могуће. Постоје чиставе епохе за које би се, речима Цара Мученика Николаја Другог

Романова, могло казати: „Свуда су издаја, кукавичлук и превара”. Да је издаја широких размера могућа, потврђује нам и руски мислилац Александар Зиновјев у својој књизи „Слом руског комунизма”, у којој каже: „Постоји свесна и несвесна издаја, намерна и ненамерна. У свакој сложеној и великој издаји у којој учествују многи људи и која се састоји из многих поступака у дужем временском интервалу, могу се приметити како свесност и намерност, тако и несвесност и ненамерност, и то у различитој мери и у различитим комбинацијама. То отежава оцену појаве у целини, поготово ако нема довољно строгих критеријума с тим у вези, нити жеље да се појава објективно схвати. Већина издаја спада у појаве те врсте. Оне се најчешће не оцењују као издаја, не кажњавају се или се слабо кажњавају, не муче савест издајника. И није ту ствар у моралном посрнућу (премда и тога има), него у настанку животних ситуација на које нису примењиве норме морала и права. /.../ Издаја људи са врха и оних најутицајнијих често се не оцењује и не кажњава као таква”.

Али, то ЈЕСТЕ издаја, макар на земљи остала некажњена.

Свака продаја и предаја заветне српске земље, Косова и Метохије, јесте издаја, и ко год изда, а Србин је пореклом, био он политичар или свештеник, одговараће Богу и кнезу Лазару. Но, као што примећује Зиновјев, што је издаја већа по обиму и броју учесника, то ју је теже оценити као такву. И ова књига, између осталог, има за циљ да покаже како је одрицање од светолазаревске заветности на почетку 21. века постало могуће чак и тамо где не би смело да га буде, у делу – пре свега вишег – клира СПЦ.

О садржају ове књиге

Књига се састоји од неколико текстова. Први, „Глас народа и дух самопорицања/Из најновије историје Српске Цркве” подробно излаже један апел, који је, после смрти патријарха Павла, а пре но што је упућен СА Сабору СПЦ, потписало преко пет хиљада људи. Други чланак бави се улогом СПЦ у доба распада СФРЈ и у периоду разарања Србије који се, од милоште, назива „транзиција”. Трећи оглед је посвећен односу врха СПЦ према Хашком трибуналу, а четврти се бави проблемом напуштања јасних светосавских

и светолазаревских позиција кад је у питању Косово и Метохија. На крају књиге, дати су сви важни апели српских интелектуалаца који се тичу настојања да се у Цркви сачува исправан канонски поредак, спречи раскол и учврсти доследност када је Космет у питању.

Мора да се напомене: аутори ове књиге сматрају да је неканонски прогон епископа рашко – призренског Артемија са Косова један од најважнијих догађаја у новијој историји СПЦ. Он је спроведен по диктату САД–ЕУ–НАТО Империје, и значио је атентат на канонско устројство Цркве коју је основао Свети Сава – самим тим, и на каононски поредак Цркве Христове у целини. Сви апели српске интелигенције, дати у додатку ове књиге, сведоче да су родољубиви делатници српске културе настојали да СА Сабору СПЦ укажу на трагичне последице овог чина, и да их, са љубављу и поштовањем, умоле да спасу што се спасити може. Наравно, њихови апели нису били услышени – Вашингтон и његови сателити, укључујући ту и Ватикан, имали су много јача средства да убеди архијереје како треба слушати силу, а не правду (иако наш народ вели да правда држи земљу и градове).

То уопште не значи да су потписници ових редова „артемијевици”, који подржавају било кога по сваку националну и црквену цену, и који су идолопоклонници нечије личности. Реч је о начелном питању – јер, чим се канони погазе у случају једног човека (а то је био владика Артемије), канонско устројство наставља да се урушава, што се видело и на мајском заседању СА Сабора СПЦ ове, 2013. године, када су, опет без ваљаног црквено–судског поступка, са управе својих епархија уклоњени и на силу пензионисани владика зворничко – тузлански Василије (Качавенда) и средњеевропски Константин (а ко зна ко је још на реду). Као што ће читалац видети, трудили смо се да своје ставове изложемо *sine ira et studio*, образлажући их чињеницама и доказима.

Иако је стање у коме се наша Црква нашла претешко, верујемо у Христа, Вечног Архијереја, и Небеску Србију – то јест, верујемо у могућност обнове светосавских вредности и врлина које нам данас тако недостају да бисмо опет били народ Божији као и свети преци наши. Верујемо, такође, да ће, по речима патријарха Павла,

Бог помоћи ако буде имао коме да помогне. А то је захтев који се поставља пред сваког од нас, од верника до патријарха – да будемо достојни Божије помоћи. Ова књига је скромно подсећање на то, са молитвом Богу да не заборави свој мали, али за Христа мученички и слободољубиви, народ.

*Зоран Чворовић, Владимир Димитријевић
На Свете Мученике Крајујевачке, 8/21. октобра 2013.*

Благодарност

Издавање ове књиге помогао је православни Србин из Цириха, г. Радисав Поповић, на чему аутори срдечно благодаре.

Глас народа и дух самопорицања/Из најновије историје српске Цркве

Дух самопорицања и преобликовање националних установа

После одлуке хашке Инквизиције да званично обнародује институт „правно” дозвољеног (ЕУропожељног) убиства сваког Србина и тиме учини сурово видљим ово вишевековно руководно начело западноевропске (римско-протестантске) политике према православном Српству, неопходно је направити национални биланс најновијег насилног ЕУроп(б)љавања Срба. Наиме, као што је основна улога хашке Инквизиције била да у име НАТО-а, а у складу са Клаузевицовом тезом, у условима наметнутог издајничког мира настави рат против Србијиних снага безбедности, како би се оне морално, информационо, кадровски, организационо и материјално расточиле и уништиле, тако је и у свим другим сферама јавног живота ЕУропски преображај требао да унесе револуционарни антипоредак, као тотални раскид са традиционалним идејама, организационим структурама, нормама и њиховим носиоцима. Ово треће по реду ЕУропско западњачење Срба, после милановско–напредњачке и титоистичке модернизације, требало је да коначно створи нови карактеролошки тип анти-Лазар Србина и сагласно томе нове ЕУропске установе „националног” самопорицања, лустрације и дисконтинуитета. Прецизније, као што пројектовани револуционарни тип ЕУропског анти-Србина треба да представља моралну негацију предачког архетипа, тако и „националне” установе под старом фирмом, по трећи

пут за 130 година, треба да се реформишу противно било каквом историјски наслеђеном поретку. Конзервативност, односно непромењивост поретка најбољи је чувар врлинске и историјске свести, стога једнодимензионалном ЕУропском „Србину” треба да се подаре модернизоване установе без било каквог историјски утемељеног поретка. Уз то, као и свака револуција, и треће ЕУроп(б)љавање Срба спроводи се у условима споља диригованог хаоса, а под плаштом модернизације и либерализације.

Дух који није Свети улази у Српску Цркву

Помодни ЕУропски реформаторски дух захватио је, нажалост, у првој деценији XXI века и Српску цркву, испољавајући и у овој српској националној установи два основна обележја. Реформе су се увек, па и сада, и свуда, па и у Цркви, редовно револуционарно мотивисале „нужношћу историјских промена”. Истовремено, искључивост, нетрпељивост, острашћеност и нестрпљивост који су својствени сваком револуционарном духу, резултирали су стварањем различитих облика богослужбеног, догматског и пастирско–дисциплинског беспоретка у појединим епархијама СПЦ, чиме се угрожава њен вековни канонски поредак, организационо јединство и ауторитет.

О ЕУроподобном новаторском духу у СПЦ најбоље сведоче делови из Записника друге седнице **Комисије за промену Устава СПЦ** од 25. децембра 2002. године. Тако је умировљени епископ Атанасије Јевтић истицао да се приликом доношења новог Устава СПЦ мора узети у обзир и то што „код наших људи у Дијаспори, и који ће тражити да ми правимо уставе сходно канадском, америчком и не знам ком законодавству, али и то је опет нужно, тј. урачунавање реалности у којој Црква живи и дела... Сада се опет сусрећемо са реалношћу спољашњег света, са државама, са Европском Заједницом”. Следствено, да би се нова светска реалност укључила у вековни црквено–правни поредак, било је неопходно да се он схвати „Поперовски Отвореним”, те стога и променљивим, или, речју наведеног епископа: „Понављам да ни Законоправило, ни Пидалион, ни Крмчија, ни наш Устав нису и не смеју да буду завршна реч. Канонско предање остаје стално отворено...” Тадашњи млађи теолози, Р. Биговић и Н. Милошевић, знатно експлицитније

исказују неолиберални индивидуалистички бунт против постојећег „тоталитарног” устројства СПЦ. Тако је Биговић истицао да „ако би заиста наша црква функционисала по овом Уставу (важећем Уставу СПЦ), ја мислим да не функционише и сва срећа што је тако, онда она не би могла да буде ништа друго сем касарна или својеврсни тоталитарни колектив нешто блаже форме. Кад се погледа структура овог Устава, да Бог није дао благодатне ауторитете од самог почетка, као што су то митр. Амфилохије, владика Атанасије и Иринеј, питање да ли би ико могао да буде члан Цркве онако каква је њена структура по овом Уставу”. Овим су код наведеног теолога дошле до изражаја две основне револуционарне традиције: владавина појединаца уместо закона (канона и Устава) и револуционарно рачунање времена, које се по правилу везује за почетак владавине револуционарних вођа. „Понекад мислим”, додаје Биговић, „да одређене норме световног права су црквеније него поједине норме црквеног права које постоје у овом Уставу и другим уставима”. Професор Богословског факултета Н. Милошевић је тада закључио „да је постојећи Устав СПЦ превазиђен не само због своје застарелости, већ превасходно због његове богословске и канонске неутемељености и уз то констатујући – Ми ћемо се сутра наћи у Европској заједници” (Наведени Записник је штампан у М. М. Петровић, Христос и Христ, Београд, 2004, стр. 78–90).

Конзервативизам значи чуварност

Насупрот оваквом нестрпљивом револуционарно–либералном ставу појединих савремених српских епископа и теолога о променљивости црквено-правног поретка, стоји тумачења нашег најпознатијег канонолога Н. Милаша, посебно оно које се налази уз 2. правило VI Васељенског сабора, којим се потврђује општеобавезност сваког правила које је утврђено на неком од васељенских сабора Цркве. Епископ Никодим Милаш истиче како „наредба, дакле, 2. правила трулског сабора не ограничава закониту законодавну власт у цркви, да се не смије никакво правило мијењати, него оно забрањује, да се правила уопће мијењају у сушности њиховој, противно опћим законима и духу православне цркве, а угађајући страстима људи. Ова наредба само ограничава самовољу појединих,

ма на каквом се ступњу они налазили; она ограничава и сваку помјесну цркву, да противно духу опћега црквенога права, мијења које правило, примљено васељенском црквом” (Н. Милаш, Правила Православне цркве с тумачењима, књ. 1, Београд–Шибеник, 2004, стр. 435–436).

Као и у другим сферама јавног живота, и у Српској цркви се „тиха” већина њене пуноте – верног народа, у очувању предањског поретка нашла насупрот реформаторски расположеном неофицијелном естаблишменту. О забринутости светосавских Срба за поредак своје аутокефалне Цркве најјасније сведочи јавно **Обраћање** више од пет хиљада потписника упућено СА Сабору СПЦ, који је одржан после упокојења патријарха Павла. Они се налазе пред вама, јер су увиди и закључци овог текста данас можда актуелнији него пре две године, што нажалост показује сву дубину тектонске кризе у којој се нашла СПЦ:

СПЦ ПРЕД ИЗБОРОМ

О народним надама по упокојењу патријарха Павла

Гледајући бескрајне колоне Срба који су дошли да се поклоне уснулом у Господу патријарху српском Павлу, сматрамо да су постале јасне две чињенице: на првом месту, да је овај народ дошао из најдубљег поштовања према новопредстављеном Првојерарху Српске Православне Цркве, а на другом и из стрепње – шта ће бити после њега. Идући за патријархом Павлом, народ је знао да иде за пастиром чија је морална јасност давала духовну снагу; за човеком Божјим који се, попут светог Николаја Жичког и преподобног Јустина Ћелијског, озбиљно и доследно држао своје вере, што је остављало дубок утисак на све. Није био ни богат, ни дипломата. Живео је еванђелски једноставно и еванђелски је беседио, због чега су га уважавали сви: и у Вашингтону, и у Бриселу, и у Москви, јер су у њему видели право хришћанина. Без обзира што сматрамо неистинитом и неучтивом у таквој прилици тврдњу надбискупа београдског Станислава Хочеvara да је патријарх Павле тобож „једва чекао” да се сретне с римским папом, али, ето, није смео то да уради због става осталих српских епископа (јер, покојник надбискупу тезу не може ни да потврди, ни да оповргне), ми знамо да су патријарха Павла, који никад није издао веру Отаца, уважавали

и у Ватикану, и у англиканском Лондону, и у центрима светског протестантизма, а да су га поштовали и људи других вера. Да и не говоримо о љубави и поштовању које је према њему гајила православна васељена: у свим Помесним Црквама сматрали су га човеком Божјим.

Зато је данас патријарх Павле знамење онога што српски народ очекује од свог првоепископа: симбол озбиљне побожности и доследности, моралне јасности и жртвеног служења Богу и ближњима као једине и највеће духовне власти и првенства, по речи Господњој, да ко хоће да буде први у Цркви, мора свима бити слуга. (Мт. 21, 25–27)

Сматрамо да нам је свјатјеши патријарх Павле показао пут којим треба да наставимо и да је српски народ масовно, као ретко када, потврдио његов избор и пример, показавши сасвим јасно шта очекује од својих архипастира.

Људи времена и људи Божији

Насупрот томе, стиче се утисак да постоје и поједини пастири који не желе да се суоче са овом реалношћу. Јер, како другачије схватити званичну изјаву медијима, дату у време док су још десетине хиљада људи у мимоходу целивали тело патријарха Павла у Саборној цркви, да „Наследник патријарха Павла мора бити човек новог времена...” – и остало, о визији савремене улоге Цркве, о бављењу социјалним питањима, предрасудама и о духовном препоруку...?! Сматрамо да је и слепцу очигледно да српски православни народ жели човека Божијег, а не „човека времена”, ни новог ни старог.

Уочи Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве на којем ће бити биран нови првојерарх, ми, долепотписани, свештенослужитељи и чланови народа Божјег, подсећамо наше архијереје, српску православну јавност, али и себе саме, на оне чињенице на које нас опомиње подвижнички живот и блажено уснуће патријарха Павла.

Српска Црква је увек била Божја и народна, лишена клерикализма сваке врсте. Нажалост, у њој има све више лажног елитизма и властољубља, заснованог на отуђеном схватању епископске власти као самодовољне и права не само да се пастирски управља, него и апсолутистички господари, па и да се мења вековно Предање Цркве у области богословља и богослужења. То није био пут српских архијереја: од светог Саве до патријарха Павла, они су могли,

заједно са апостолом Павлом, да кажу да су предали оно што су примили (I Кор. 11, 2). Они нису уводили сумњиве новине ни у богословље, ни у богослужење, и народ је, без страха и сумње, ишао за њима. Српске владике су до сада, по речи блаженог Августина, народу били епископи, а са народом – хришћани, док се код неких данас развија микропапистичко учење о незабудивости епископа по питањима вере, при чему је очито да је њихова теологија више него подложна саборном преиспитивању (нарочито у случају наставе догматике на Православном богословском факултету, о чему ће касније још бити речи, а која се догматика често опасно разликује од Догматике Преподобног Јустина Ћелијског, тог новог Светог Јована Дамаскина српског и свеправославног).

О контактима са иновернима

Иако је Српска Црква вековима учила свој народ верској трпељивости и заједничком животу с људима других вера, она никада није одступала од своје православне чистоте и никад није хитала у загрљај јереси и заблуда. На жалост, данас као да није тако: поједини „представници” Српске Православне Цркве свим силама учествују у екуменском покрету који озбиљно озлеђује самосвест пуноте Светосавске Цркве (преговорима с папистима у Београду и Равени, на Криту и на Кипру, учествовањем на разним скуповима Светског савета „цркава” попут оног у Порто Алегреу, итд.). Иако су друге Цркве много уздржаније по овим питањима (Руска Црква није потписала документ из Равене, који говори о првенству папе римског, а Бугарска Православна Црква ни не учествује у преговорима с римокатолицима), код нас се жели створити утисак као да смо на прагу уније с Римом. Папу Јована Павла II, који је први признао сецесију бивших република СФРЈ и антисрпске авнојевске границе као државне, и папу Бенедикта XVI настоје да нам представе као пријатеље, иако Ватикан не показује ни трунке кајања због Јасеновца. Штавише, у ватиканском светачнику је и Алојзије Степинац, кривац за покрштавање 250. 000 православних Срба у НДХ и војни викар усташке војске.

Што се протестаната тиче (од англиканаца и лутерана до епископалаца у САД), они су одавно пошли путем одбацивања хришћанског вероучења и живота: многи од не само да постављају жене за „бискупине” и „пасторине”, него и „благосиљају” хомосексуалне бракове (као што и Лаодикијски сабор сведочи да „благослов јере-

тика јесте проклетство”). Због свега тога, али и много чега другог неправославног у теорији и пракси Светског савета цркава, Свети Архијерејски сабор СПЦ је 1998. донео одлуку за коју ни данас не знамо поуздано да ли је била одлука о иступању из те организације, како неки тврде, или се њоме само предлагало да православни на ширем плану преиспитају своје учешће у екуменистичком покрету.

У овом тренутку, клир и мирјани Грчке Цркве (а подршка стиже и из других Помесних Цркава) потписују „Исповедање вере против екуменизма”, подсећајући на речи Светог Јустина Ћелијског да је ЕКУМЕНИЗАМ – СВЕЈЕРЕС. Овом исповедању вере се и ми се придружујемо, и молимо Свети Архијерејски сабор СПЦ да преиспита неканонски „Делегатски систем” слања на екуменске скупове преговарача који, колико нам је познато, не подносе Сабору извештаје о својим активностима, нити сnose било какву одговорност за своје потписе испод сумњивих екуменских докумената, каква је Равенска декларација или документи који се доносе у оквиру Светског савета цркава. Најновији пример за то је еклесиолошки документ под називом „Позвани да будемо једна Црква”, усвојен од стране Генералне скупштине Светског савета цркава, одржане 2006. године у Порто Алегреу. Овај документ садржи, као и многи претходни, неправославно учење о Цркви и светој тајни Крштења. Навешћемо поједине делове тог документа:

„5. Потврђујемо да је апостолска вера Цркве једна, као што је и тело Христово једно. Ипак, легитимно је да постоје различите формулације вере Цркве [...]

6. Саборност (католичност) Цркве изражава пуноћу, јединство и свеукупност њеног живота у Христу Духом Светим, у свим временима и на сваком месту. Ова тајна је изражена у свакој заједници кршћених верника која исповеда апостолску веру и живи њоме, у којој се проповеда Еванђеље и у којој се врше свете Тајне. Свака Црква није тек један део католичанске Цркве, она је католичанска Црква. Свака Црква је католичанска Црква, али не представља васколику Цркву[...]

7. Односи међу црквама су динамично интерактивни. Свака црква је позвана на узајамно давање и примање дарова и на узајамну одговорност. Свака црква мора постати свесна свега што је привремено, условно у њеном животу и мора имати храбрости да то призна пред другим црквама. Међусобна раздвојеност нас осиромашује[...]

8. Сви који су се крстили у Христа, сједињени су са Христом у Његовом телу[...]

9. Наша заједничка припадност Христу кроз крштење у име Оца и Сина и Светог Духа оспособљава и позива цркве да ходе заједно, чак и када се не слажу. Потврђујемо да постоји једно крштење, као што постоји једно тело и један Дух, једна нада нашег звања, један Господ, једна вера, један Бог и Отац свих нас (Еф. 4, 4–6). Божјом благодаћу, крштење показује реалност да ми припадамо једни другима, премда неке цркве још нису у стању да признају друге за Цркву у пуном смислу те речи. Присећамо се речи Саопштења из Торонта, у којем цркве–чланице Светског савета цркава потврђују да је „припадност Цркви Христовој обухватнија од припадности њиховој сопственој црквеној заједници. Оне стога траже да уђу у живи однос са онима изван њихове скупине, који исповедају Христа као Господа.”

Делегати помесних Православних Цркава, међу њима и наше, Српске Православне Цркве, прихватили су овај документ на Генералној скупштини ССЦ у Порто Алегреу. Данас, они православне вернике убеђују да је сврха учествовања помесних Православних Цркава у Светском савету цркава – сведочење истина православне вере. Питамо се: какво је то сведочење када се у име Православља прихвата овакав неправославан документ и многи други, њему слични? Да ли је Сабор наше Цркве обавештен о овоме? Да ли је потврдио оно што су наши делегати „у име наше Цркве” већ прихватили?

О заједничким молитвама са иноввернима

Такође, православне вернике уверавају да се на екуменским скуповима наши делегати не моле са неправославнима, то јест, да они не крше свете каноне који то забрањују. Међутим, у документу „Православна литургијска обнова и видљиво јединство”, усвојеном 1998. године на Саветовању у православном манастиру Нови Скит у САД (организованом од стране Светског савета цркава и Друштва за екуменске студије и међуправославне односе) јасно се говори супротно:

„Од почетка екуменског покрета, православни су учествовали у службама заједничке молитве са хришћанима других традиција.

Заједничка молитва са другим хришћанима, особито молитва за јединство хришћана и превазилажење подела, не само да је могућа, него се захтева од нас, јер имамо заједничко крштење у име Свете Тројице и заједничку веру у Исуса Христа, нашег Спаситеља. Потпуно смо свесни да питање крштења изазива многе спорове у православном свету данас. Неки тврде да је бесмислено говорити о крштењу као духовној реалности изван Православне Цркве. После пажљивог разматрања овог питања сматрамо да аргументи којима се поткрепљују ове тврдње не почивају на чврстим историјским и теолошким темељима” (параграф 19).

„Пракса заједничке молитве са другим хришћанима доприноси процесу помирења. То представља неопходну основу за васпостављање видљивог јединства цркава” [...] (параграф 24).

Иначе, манастир Нови Скит у којем је одржано Саветовање, представља један од водећих центара црквеног реформаторства у православном свету. Његово братство се залаже за „обнову” православног богослужења и црквеног живота уопште, у складу са савременим условима и потребама. Њихов „обновитељски дух” је видљив и у њиховом иконопису. На зидовима манастирске цркве, међу православним светима, насликане су и две групе ликова, додуше без ореола. У једној су: Цариградски патријарх Атинагора, папа Павле VI, англикански надбискуп Мајкл Ремзи, о. Александар Мењ; а у другој: о. Александар Шмеман, Тереза Бојацију (Мајка Тереза), о. Лав Жиле, католичка активисткиња Дороти Деј и православна монахиња Марија Скопцова.

Под насловом „зидне иконе”, оне се могу видети на овим адресама:

http://holytrinityorthodox.org/photos/new_skete.htm

<http://www.newsketemonks.com/photo.htm>

<http://www.newsketemonks.com/images/monks/choir%20from%20altar.jpg>

Дакле, нису тачне изјаве да се православни „представници” на екуменским скуповима не моле са инославним хришћанима! Јер су ти исти „представници” ставили своје потписе на документ који каже да су: „Од почетка екуменског покрета, православни учествовали у службама заједничке молитве са хришћанима других традиција.” Заједничка молитва је, видимо, за православне екуменисте, не само прихватљива него и пожељна, а то је вапијуће кршење

светих канона и разлог више да се учествовање Православних Црква у Светском савету црква најозбиљније преиспита. Логика налаже да након молитве са иновѣрнима, следећи корак је, као што смо горе видели, молитва пред „иконама“ иновѣрних, а потом и молитва самим иновѣрнима! С обзиром на досадашње плодове таквог учествовања, мислимо да је једино исправно решење – напуштање ове организације. Надамо се да ће Свети Архијерејски Сабор наше Цркве у најскорије време смоћи снаге да ово питање стави на дневни ред и донесе такву одлуку.

Литургијска обнова и видљиво јединство хришћана

Занимљиво је да управо у поменутом документу „Православна литургијска обнова и видљиво јединство“, донетом под покровитељством Светског савета црква, налазимо и смернице за обнову православног литургијског живота: документ се залаже за богослужење на говорном језику, за гласно читање молитава, за другачије унутрашње уређење простора у храму, са освртом на иконостас, проблематизује питање честог причешћивања, поста, исповести... Очигледно је да су данашње контроверзе око „новаторства“ у Православљу, са којима се већ дуже времена болно суочавамо у нашој помесној Цркви, повезане са екуменским деловањем наших делегата у разним форумима у оквиру Светског савета црква.

Постоји, као што видимо, опасност да издвојена теолошка „елита“, учествовањем на екуменским скуповима и усвајањем „у име својих Црква“ разних компромисних докумената, наметне целини Тела Христовог одређене ставове и праксу који су неспојиви са истинским православним учењем. Зато подсећамо да Црква није „делегатска“, него САБОРНА; и није саборна само у простору, него и у времену – од Христа и Апостола, преко великих Отаца Цркве и светог Саве, до светог Николаја Жичког и Јустина Ћелијског њена вера је иста, јер је истинита.

Ми нисмо против контаката, па и сарадње, са инославнима и иновѣрнима, поготову тамо где се пред секуларно – атеистичком државом бране заједнички интереси верујућих људи. Али јесмо против антиканонских заједничких молитава и компромиса по питањима вере, којих не може бити ако хоћемо да одржимо веру наших светих предака, по речи блаженопочившег патријарха Павла, „кад једног дана изађемо пред претке, да се не постидимо њих, нити да се они постиде нас...“

Богословски факултет

Губљење оријентира у држању јасне чистоте православне вере одразило се и на стање у духовним училиштима СПЦ, пре свега на Богословском факултету у Београду. Тај факултет за православне Србе не би требало да буде огледни полигон за испитивање приватних теолошких ставова, него установа која нашим будућим пастирима и свештенослужитељима треба да нуди истину Светог Предања. Нажалост, не само да се на факултету предају сумњиве и од црквене пуноте неприхваћене теорије, попут екуменистичког богословља титуларног (без пастве) митрополита пергамског Јована Зизјуласа, него се и светоотачка догматика Преподобног Јустина Ћелијског потискује у задњи план. Студенти се, између осталог, на факултету сусрећу са учењем да је човек смртан зато што је створен; да смрт није последица греха, него обратно – да је грех последица смртности; да св. Дарови јесу Тело и Крв Христова и пре призива Духа Светог; да је Христос само иконично присутан у Литургији; сусрећу се са нејасним учењем о стању душе после смрти (због чега многи међу њима сматрају да су митарства и Посебан суд обичне бајке, а да душа после смрти спава до општег васкрсења, или да престаје да постоји као и тело); сугерише им се омаловажавајући однос према Житијима Светих као према тобож непровереним и умногоме преувеличаним повестима; уче их да СПЦ има само условну аутокефалију, као и већина помесних Православних Цркава, која може бити укинута од стране Цариградске патријаршије итд. И не само то: први пут од оснивања, на Богословском факултету СПЦ у Београду предаје иноверац, римокатолик Јуре Зечевић, хрватски „стручњак за екуменизам”. Богословски факултет се у потпуности извукао испод надзора Светог Архијерејског Сабора СПЦ и никоме не полаже рачуне за свој рад, што је потпуно недопустиво.

Веронаука

Ово се дубински одражава и на питање веронауке у Србији. Аутор уџбеника веронауке је написао књиге неупотребљиве за рад са децом и омладином, које, уместо живе црквене проповеди, излажу академску теологију сумњивог квалитета – то јест, препричавају учење већ поменутог митрополита Зизјуласа, и то од првог разреда основне до четвртог разреда средње школе. Планови и програми су исти такви. Вероучитељи се сами сналазе, а читава та збрка

погодује смањењу броја ученика заинтересованих за верску наставу. Схоластички програми и уџбеници, веома слични марскистичком „испирању мозга”, са сталним понављањем фраза (попут „љубав”, „слобода”, „заједница”, итд.) биће један од кључних узрока за гашење предмета „веронаука”, које нам је сваким даном све ближе и ближе. Дакле, нужно је да се крене у преиспитивање догматских погрешака која се намећу црквеној пуноти као мера Истине: почев од учења да је творевина пре пада била трулежна, преко погрешних ставова везаних за стање људске душе између посебног и свеопштег Суда, до микропапистичке теологије о неподлежности епископа суду Сабора, итд. Све ово мора бити преиспитано у светлости Предања, јер без здраве догматике нема ни хришћанске етике.

О богослужбеним реформама

Сведоци смо да данас у нашој Цркви постоје поделе и трвења међу нашим епископима и свештеницима у погледу важних питања црквеног живота уопште, а нарочито богослужења. То се пренело и на верни народ, због чега постоји опасност да, не дај Боже, дође и до раскола. Слободни смо зато да наше архипастире укратко синовски подсетимо на оно што и сами знају, а односи се на место и улогу њихове узвишене службе у Цркви Божјој.

По преп. Јустину Ћелијском, стубовима Цркве могу се сматрати сви „служитељи божанске тајне” Богочовечанског тела Цркве, тј. Апостоли, Учитељи, Пророци и сви Свети Оци; највећа похвала ипак припада онима који у телу Цркве „заузимају место очију”, а то су епископи. „У правом смислу они се називају очима Цркве, ако непрестано гледају на Сунце правде, никада не кварећи вид мрачним делима... Примивши власт у цркви, епископ има успеха у духовном животу ако се бави духовним стварима. А такав живот се изграђује благодаћу Духа Светога. Стога овим очима Цркве – епископима припада највећа похвала, ако је њихов живот у складу са благодаћу Светога Духа.”

Место и значај епископа у устројству Цркве одређује Св. Кипријан Картагински овим речима: „Епископ је у Цркви и Црква је у епископу, и онај ко није са епископом није у Цркви.” Епископско служење је средиште и темељ заједнице у Христу, али сви божански дарови у Цркви изворно припадају Христу, а не епископу. Христос је узрок свега. „Јерархија је од Вечног Архијереја, Богочовека Господа Христа” (преп. Јустин Ћелијски). Тако, место и значај епископа

у Цркви нису му само дати већ су и задати – за њихово остварење епископ мора да заложи цело своје биће и сав живот свој (а на ово се и сам обавезује при хиротонији, када чита Епископско исповедање вере). Потребно је, дакле, да епископ иконизује Христа, јер је „Богочовечност и суштина и мерило јерархије, јерархичности.” (преп. Јустин Телијски) Коначно, јединство Цркве постоји када је епископ у сагласју са вољом Божјом („Ништа не сме да буде без твоје воље, али ни ти не чини ништа без воље Божје” – св. Игњатије Богоносац), тј. када је „добро усклађен са заповестима (Господњим), као гитара са струнама”. Значи, осим врлинског живота, он мора још и да се држи „истините ријечи сагласне са учењем, да би био способан поучавати у здравој науци и покарати оне који се противе.” (Тит. 1, 9) По речима Митрополита петроградског и ладошког Јована (Сничева, +1995), епископ, ипак, не треба да буде „самовољан” (Тит. 1, 7), тј. не сме да буде охол или усредсређен само на себе, да своју вољу ставља изнад свега и не обраћа никакву пажњу на праведне жеље и потребе пастве... (Еп. Теофан, Тумачење пастирских посланица св. Ап. Павла, Москва, 1882, стр. 49) као да господари верницима, одбацујући сваки добри савет пастве, јер у том случају, сматрајући миријане беспоговорно покорним себи, чини своју управу насилном – деспотском.” Тако и св. Игњатије Богоносац упозорава Поликарпа, свога наследника у трону: „Снисходи свима као и Господ теби”, а св. Григорије Богослов објашњава да се све мора чинити у љубави, а не под присилом, без разумевања: „(Архипастир) мора превасходством своје врлине да привлачи народ поретку, а не силом да обуздава, јер све што се ради недобровољно, осим што је насилно и није похвално, још није ни чврсто.”

У другом делу свештеничке заклетве кандидат се обавезује да ће бити епископу послушан као Христу. То се подразумева – све док је епископ послушан Христу. Св. Кипријан Картагински (3. век) је ово изразио следећим речима: „У Писму је речено: Бог не слуша грјешнике; него ако ко Бога поштује и вољу Његову твори, тога слуша (Јн. 9, 31); стога са сваком бригом и непристрасним истраживањем треба бирати на свештенство Божје само оне за које знамо да ће их Бог услышити. Нека народ не вара себе мишљу да може да буде слободан од греховне заразе, општећи са свештеником – грешником и својом сагласношћу доприноси неправедном и незаконитом епископству свог предстојатеља... Дакле, народ који се повинује божанственим заповестима и боји се Бога, мора да се

одвоји од грешника—предстојатеља...” А као узрок пада епископа и њиховог непоштовања одлука Сабора, наводи да „они траже добит, прилоге и корист, које су и раније јурили; они и сада жуде за обилним јелима и гозбама, које су недавно одбацили, грубошћу која свакодневно расте; овим веома јасно показују да су и раније служили не побожности, већ својој утроби и жељи за поседовањем, са срамном похлепом.” Некоме ће се учинити да су ове светитељеве речи преоштре, али су се оне ипак пренеле у Предању Православне Цркве до наших дана. Јер, св. Кипријан само следује речима Светог Писма, не говорећи за епископе, наследнике апостола, ништа мање и ништа више од св. апостола Павла, који себе даје за пример: „Заповиједамо вам пак, браћо, у име Господа нашега Исуса Христа, да се клоните од свакога брата који живи неуредно, а не по предању које примише од нас. Јер сами знате како треба да се угледате на нас, јер нисмо живјели неуредно међу вама, нити смо забадава јели хљеб у некога, но с трудом и муком, радећи дан и ноћ, да не би били на терету некоме од вас; не као да немамо власти, него да себе дамо вама за примјер, да би се угледали на нас... Ако ли ко не послуша ријечи наше у овој посланици, тога обиљежите, и не дружите се с њим, да би се посрамио; али га не сматрајте као непријатеља, него уразумљујте га као брата.” (2. Солуњанима 3, 6–15.)

Тако и код Епископа далматинског Никодима (Милаша) читамо да „... црквено јерархијска власт има своју потпуну и закониту снагу само онда, када она делује у границама законом установљенима и кад вршиоци те власти у строгој се потчињености налазе законима и науци Цркве Православне — дочим напротив, чим одступи од тих закона и пријеђе строго установљене законске границе, власт та губи сва своја права.” Еп. Никодим ово назива општом црквено—правном нормом. Но, када се поуздано може знати да јерархија одступа од црквених закона? Јер, 15. правило Прво—другог помесног сабора у Цариграду (861. године) наређује: „... презвитер, епископ или митрополит који се усуди прекинути опћење са својим патријархом и не буде, као што је наређено и установљено, спомињао име његово на божанственој служби, него прије саборне одлуке и коначне осуде његове, произведе раскол... да буде сасвијем искључен из свештенства, ако се само докаже такав његов незаконити поступак.” Одговор се налази у наставку истог правила, које даље каже: „Уосталом, ово се наређује и потврђује у погледу оних, који само под изговором неких пријеступа

одступају од својих предстојника и расколе производе, и руше јединство Цркве. Јер они који се одјељују од опћења са својим предстојником због какве јереси, која је од светих сабора или отаца осуђена, тј. када он јавно проповиједа јерес и откритим челом то у цркви чини, такви не само што неће подлећи каноничкој казни за то што су прије саборног ријешења одијелили се од таквог епископа, него ће напротив бити заслужни части, која православним пристоји, пошто они нијесу осудили епископе, него псеудо (=лажне) епископе и псеудо (=лажне) учитеље, нити су расколом порушили јединство Цркве, него напротив похитали су да ослободе Цркву од раскола и раздијељења.” Тако је одлучено у древној Цркви и тога су се држали сви свети и верни народ као чувари чистоте свете православне вере.

Учитељи Цркве нас још поучавају: „Они слушаоци који познају (божанствена) Писма треба да испитују оно што говоре учитељи. Оно што је у складу са Писмима ваља прихватити, а оно што им је туђе, одбацивати. Од оних учитеља који инсистирају на таквом учењу треба се потпуно клонити... Не треба се тек тако и без испитивања заносити и одушевљавати онима који се само претварају да говоре истину...” (св. Василије Велики). „Анархија свуда представља зло, она је корен многих невоља и узрок нереда и смутње. Није мање зло непотчињавање старешинама. Међутим, можда ће нам неко рећи да постоји треће зло – када је сам старешина зао. Ово знам и ја. Ово зло није мало, оно је далеко горе од анархије. Јер боље је не налазити се ни под каквим началством, него потчињавати се злу. Наиме, у првом случају човек се често спасава и често се налази у опасности, а у другом увек у опасности, зато што иде у погибију... Ако је човеку опасно да ћути док га други излажу порузи, зар не заслужује сваку казну онај ко ћути и заклања поглед од оглушавања о законе Господње?” (св. Јован Златоуст). „Када неко доспевши у познање и тачно истину познавши, настоји да је сакрије, свакојаке начине за то измишљајући, те не говори одважно, отворено и гласно; када се неко о часним и божанственим Канонима не стара, не чува Правила дата нам од Светих славних Отаца, он подлеже не мањој казни од оних што су их нарушили... Неправедно је, недопустиво, ружно од људи благочестивих да ћуте када се дрско нарушавају закони Господњи, када се настоји да се образложи (=оправда) обмана и зла прелест... Тада прећутати значи исто што и сложити се и одобрити... Боље је сукобити се са онима што

мисле зло и наопако, него им следити и добровољно се у неправди са њима саглашавати, занавек се разлучивши од Бога, а са таквима се сјединивши.” (Св. Мелетије Исповедник)

Недавно је Епископ браничевски Игњатије унео забуну међу верне изјавивши пред почетак редовног мајског заседања Светог Архијерејског Сабора за једне дневне новине да „Сабор није тело које има врховну власт у Цркви, у смислу да је изнад епископа... Према речима Св. Кипријана Картагинског епископ је врховна власт у Цркви и изнад њега стоји само Бог.”

Насупрот овоме, стоји мишљење чувеног каноничара, епископа Никодима Милаша. Тумачећи 37. Апостолско правило („Два пута у години нека бива сабор епископа, и нека међу собом испитују догмате благодостија и ријешавају црквене спорове који се истакну”) епископ Никодим пише: „Сваки је епископ у својој епархији самосталан у свему што се тиче унутрашње епархијске управе и одређених у правилима епархијских послова; али та његова самосталност престаје чим се има да одлучи о каквом послу, који се тиче вјере или црквене дисциплине, и уопће, чим се тиче неког посла, који излази из обичних граница епархијског устројства. У оваквим приликама епархијски је епископ зависан од гласа и суда осталих епархијских епископа дотичне обласне цркве и првог епископа те цркве (ап. 34 и паралелна правила). Само у сабору епископа сваке поједине обласне цркве усредсређена је пуноћа црквене власти за ту област, исто као што је у сабору епископа све цркве усредсређена сва пуноћа црквене власти за васељенску цркву... Примјер Христа Спаситеља и Његових апостола до очигледности нам потврђује ово. Христос обећава вјернима својим да гдје су два или три сабрали у име Његово, ту ће Он међу њима бити (Мат. 18, 18–20). Апостоли су вјерно слиједили ријечима Учитеља свога. Премда су они сви богато испуњени били Духа Светога, и дакле могли су и сами изравнати разне спорове, који су се у цркви појављивали, ипак они то нијесу радили, него при сваком важнијем питању састајали су се и саборно су ријешавали истакнуто питање; а тијем су хтели показати примјер својим пријемницима, како они имају у томе да поступају (Дјел. ап. 6, 2; 15, 1–32; 20, 17–38; 21, 18–25)... Ова наредба апостолских правила о епископским саборима у свакој појединој црквеној области опетована је била на многим саборима слиједећих вијекова... Заједничким дјеловањем боље се види сушност дотичне ствари, поузданија се одлука доноси, учвршћује се воља

појединаца, откривају се лакше погрешке и лакше се постижава установљена цијељ цркве; у исто вријеме оваквим се дјеловањем уздржава хришћанска смиреност и свијест о личноме несавршенству... Достигнути ово може се само у братској заједници и договору на сабору; јер ако сваки поједини, ма колико он био добро расположен, буде хтио слиједити само своме мишљењу, тиме се никада до јединства неће доћи, а међу тимем баш по јединству мишљења свију познаје се права Христова црква...”

Сматрамо да ово представља предањско учење Православне цркве о природи односа епископа и Сабора и надамо се да наши епископи неће кренути путем који у наш црквени живот може уне-ти додатни вероучитељни, богослужбени и канонски беспоредак, проширујући и продубљујући постојеће поделе и трвења, са несагледивим последицама.

У нашој црквеној јавности се повела и полемика око тога како тумачити речи из одлуке Сабора „устаљена вековна пракса”. Поједини епископи и свештеници говоре да је њихова богослужбена пракса управо та вековна устаљена пракса и да они служе исто као што је служио и Патријарх док је био активан. Међутим, тешко је замислити да Патријарх и Свети Архијерејски Сабор три године за редом доносе одлуке о начину богослужења, повезујући то са претходним временима – дакле, са традицијом – а да се сами тога не придржавају. Очигледни су жеља и напори СПЦ од послератног времена до данас да се сачува традиционално православно богослужење, потврђено и у пракси осталих помесних Цркава и у Типику СПЦ. Навешћемо неке одлуке Св. Арх. Сабора и Св. Арх. Синода које се односе на питање богослужбене праксе у нашој помесној Цркви:

– Одлука Св. арх. Сабора на редовном заседању од 23/10. маја 1986. г. под АСБр. 8/зап. 92: „Убудуће на подручју Срп. Прав. Цркве може се служити на црквенословенском и српском говорном језику. На српском језику може се служити само употребом Службеника у издању Св. Арх. Синода.” Под АСБр. 51/ зап. 103: „Умолити Преосвећену Г. Г. епархијске архијереје да скрену пажњу подручном парохијском свештенству да се, у циљу реда и дисциплине у Цркви, у свом узвишеном и одговорном раду држе црквених прописа и на тај начин, са своје стране, помогну да се сачува вековни поредак у нашој Цркви.”

– Одлука Св. арх. Сабора на редовном заседању од 21/8. маја 1991. г. под АСБр. 1024/ зап. 592: „У погледу богослужбене праксе у Српској православној Цркви, држати се одлуке Св. арх. сабора – АСБр. 24/ зап. 46 од 16/3. маја 1968. г. која, између осталог, гласи:... без обзира на праксу у другим православним црквама... остати при нашој богослужбеној пракси, држећи се традиције и прописа „Архијерејског чиновника”.

– Одлука Св. арх. синода од 29/16. априла 1992. г. под СИН. 1406/ зап. 952: „Усвојити предлог Њ. С. Патријарха српског Г. Павла и умолити Преосвећену Г. Г. епархијске архијереје да, услед великог страдања Српске православне Цркве и верног јој народа у Босни и Херцеговини, позову им подручно свештенство и монаштво, као и све верне на строги пост у времену од 22. до 28. јуна 1992. године, како би тако припремљени могли приступити Св. Тајнама Исповести и Причешћа на Видовдан ове године.”

– Одлука Св. арх. Сабора од 23/10. маја 1995. г. под АСБр. 31/ зап. 102: „У случају служења пређеосвећених Литургија у вечерњим часовима, свештена лица и верници који желе да се причесте на овим Литургијама треба да се, након претходног поста, уздржавају од хране, пића и пушења од поноћи.”

– Одлука Св. арх. Сабора од 6. октобра/23. септембра 2006. г. под АСБр. 8/ зап. 55: „На основу члана 70. тачка 6. Устава Српске православне Цркве, образовати Комисију за проучавање литургијских питања... Умолити Високопреосвећену и Преосвећену Господу епархијске архијереје да се, у погледу служења Свете Литургије и других богослужења, држе – до даљњег – устаљеног црквеног поретка.”

– Одлука Св. арх. Сабора од 15/2. и 24/11. маја 2007. г. – под АСБр. 48/ зап. 24 и АСБр. 80/ зап. 166: „Ставити у дужност Комисији Светог архијерејског сабора за проучавање литургијских питања да настави започети рад, и да резултате до којих буде дошла достави Светом архијерејском сабору на коначну одлуку, о чему консултовати праксу и духовна искуства осталих помесних Православних Цркава... У међувремену, док се не дође до прихватљивих резултата рада Комисије, у свим епархијама Српске православне Цркве у погледу служења Свете Литургије и других богослужења држати

се устаљеног вековног поретка наше Цркве. Истовремено умолити преосвећену Господу епархијске архијереје да ову одлуку проведу у својим епархијама, претходно обзнанивши је свештенству и верујућем народу.”

– Одлука Св. арх. Сабора од 29/16. маја 2008. г. под АСБр. 762/ зап. 529: Поновљен је потпуно исти текст одлуке са мајског Архијерејског Сабора из 2007. У Саопштењу за јавност са редовног заседања Св. Арх. Сабора у мају 2008. у вези са богослужењем се каже: „У циљу, пак, очувања вековног молитвеног предања и живог сведочења Цркве у савременом свету, Сабор је потврдио свој став у погледу служења Свете литургије и других богослужења у духу вековног литургијског предања наше Цркве.”

Сабор наших архијереја би морао да узме у обзир чињеницу да многи свештенослужитељи (укључујући и поједине архијереје) нису последњих година били послушни овим одлукама и служили су, на супрот њима, из непостојећих и неодштампаних службеника. Ово доводимо у везу и са болешћу и ослабљеном активношћу остарелог Патријарха Павла у овом временском периоду. Надамо се да ће самовољни реформатори бити опоменути, а најупорнији међу њима и санкционисани по угледу на савремену праксу Руске помесне Православне Цркве. Подсећамо на изјаве сада већ почившег Патријарха московског и све Русије, Алексеја II, на последњим епархијским сабрањима 2007/08. : „Док сам ја жив, никаквих реформи у Цркви неће бити.. Никакве припреме литургијске реформе у Цркве неће и не може бити!... У тешка времена прогона и искушења наша Црква је опстала чувајући непоколебиво своју традицију. Ту традицију морамо и ми свето чувати. Све вас позивам да чувате наше православне традиције и да се не смућујете приватним ставовима појединаца, који покушавају да нас врате у време обновљенства.”

Од изузетног значаја је да се саборске одлуке (убудуће) конкретније дефинишу (на шта се тачно односи вековна пракса), именују самовољно уведене новине, а онда одреди и казна за евентуалне прекршиоце. Устаљена богослужбена пракса је за нас она која траје и преноси се на овим просторима од времена св. Саве и успостављања Архиепископије Жичке до данас, а не нека замишљена (или претпостављена) из „првих векова хришћанства”, из „древне Цркве” или, још горе, нека сасвим новоуведена која се позива на сумњиве закључке западних језуитских теолога.

На крају бисмо смирено замолили све свештенослужитеље, као и све верујуће браћу и сестре, да се сви трудимо колико год више можемо да сачувамо „јединство духа свезом мира” (Еф. 4, 3), јер нам је, по речима преп. аве Јустина, потребно „много старања и труда, да бисмо имали мир који нас међусобно везује”. А из новијих дешавања и неких немилих догађаја у Српској Цркви видели смо да се самовољном богослужбеном (и догматском) реформом (макар је звали и „обновом”) уносе непотребне поделе и немир у народну душу и због тога веома много трпи Црква Христова, која је само Тело Његово.

О борби за световну власт

Један од проблема СПЦ данас јесте и настојање појединих њених челника да успоставе „партнерске” односе са секуларном државом. Међутим, пут „партнерства” са државом која у много чему не признаје хришћанске вредности вишеструко је опасан. Сведоци смо да се у Србији уводе закони који гуше људска права и слободе, фаворизују сексуално девијантно понашање, помажу додатној разградњи духовно–моралног идентитета нашег народа, а они који имају власт у Цркви или ћуте или се оглашавају млако и неодлучно.

Домаће телевизијске станице у својим програмима често шире пропаганду разврата и неморала, извргавајући руглу Богом даровано људско достојанство (кроз такозване „reallity show” емисије), а на челу Радио–дифузне агенције Србије налази се епископ СПЦ који ни реч не каже против Богу мрских ТВ програма за заглупљивање становништва. Народ очекује смелу и храбру реч својих пастира у одбрану последњих остатака духовне и државне слободе. Сетимо се да су владика Николај и отац Јустин грмели против безбожја, да су владике Арсеније (Брадваревић), Варнава (Настих) и Василије (Костић) у затвор ишли због свог смелог исповедања хришћанских вредности пред Титовим режимом. Сматрамо да и наше данашње духовне вође – епископи и свештеници – не би требало да ћуте пред тријумфом антихришћанства у Србији. Христос, Бог у Кога верујемо и чије Име призивамо, није био „дипломата”, нити је успостављао „партнерске” односе са Синедрионом, Иродом и Пилатом. Он, Који је Истина, Својим ученицима је заповедио борбу за Истину. Народ то очекује од пастира Светосавске Цркве, а ако, у доба кад га плачкају и лишавају права на посао и хлеб, истовремено рушећи његов вековни етос, не чује гласа Истине од људи Цркве, његово разочарење може постати дубоко и кобно.

Нама није потребна секуларна и „црквена дипломатија”, него брига за хришћанске душе растужене и намучене, како каже молитва при освештењу Петохлебнице. Желимо исповеднике, а не „партнере” безбожних светских политичара, и молимо се Богу да нам такве пошаље. Наравно, нисмо против сарадње с државним властима у свему што је добро; али, сваки државни закон који је противан Закону Божјем Црква својом речју и делом мора подврћи еванђелском суду и провери.

О служби милосрђа

Србија нестаје огромном брзином: сваке године умре тридесет хиљада више људи него што их се роди. Школе се празне, а гробља пуне. Уместо да се на државу појача притисак да подстакне рађање деце, и да се све употреби за ширење поштовања светиње породице и мајчинства, ћути се и гледају се „своја посла”. Општа беда и осиромашење народа, без наде да ће у будућности бити боље, такође као да никога не занимају.

Повратак црквене имовине, с којим држава непрестано одуговлачи, помогао би Цркви да отвори народне кухиње, сиротишта и домове за старе, и да пружи бар трачак светлости у тмурне животе.

Наравно, ми нисмо за то да се Црква сведе на социјалну установу, јер је њено прво и најважније – благовестити Васкрсење Христово. Али, не смемо заборавити ни сиротињу Божју, јер, како су говорили Свети Оци – имовина Цркве је имовина сиромашних.

Пред избором

Српска Православна Црква се налази пред избором не само свог Првојераха, него и своје будућности. Не буде ли се учинио правилан избор, наши непријатељи ће успети да ураде оно што одавно намеравају – да унесу дух раскола у Цркву, која је, после слома целовите (додуше, јужнословенске) државе, остала последњи бедем јединства српског народа. Сетимо се да је, недуго после пада државе српских деспота, 1459. године, СПЦ изгубила аутокефалију, и да је њену јурисдикцију насилно преузела грчка Охридска архиепископија. Пећка патријаршија је пала под власт Цариграда у XVIII веку. Ми данас немамо Мехмед-пашу Соколовића, који је Пећку патријаршију обновио, нити имамо краља Александра који

је све српске црквене области ујединио у аутокефалну СПЦ после Првог светског рата. Зато верујемо да су наши архијереји заборавили на себе и своје амбиције, и да ће будућност СПЦ, оличену у Патријарху, бирати у Духу Светом, јер то је будућност нашег народа.

Уздамо се у Бога и Небеску Србију да ће брод наше Цркве, коме је Кормилар Христос, епископи и свештеници посада, а народ путник ка Горњем Јерусалиму, наставити да плови светоотачким водама.

Укратко

После упокојења патријарха Павла, кога је народ ожалио као истинитог слугу Божјег, Господу се молимо и од Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве очекујемо:

- Непокколебљиву оданост православној вери, напуштање Светског савета цркава и свођење контаката с инославнима на разумну меру, као и повлачење потписа с Равенског документа који папи римском даје изгледе за некакав „примат” у „уједињеној цркви”, мада се папа својих јереси не одриче. У томе се угледати на Руску и Бугарску Православну Цркву.
- Преиспитивање учења која се предају на Богословском факултету СПЦ и повратак у наставу Догматике Преподобног Јустина Ћелијског као основне мере и провере планова и програма наших богословских школа;
- Писање нових планова, програма и уџбеника веронауке, јер су ови који се сад користе скоро у потпуности неупотребљиви;
- Доследно спровођење свих одлука Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве о богослужењу, и служење Свете Литургије у складу са прописима важећег Типика и Службеника;
- Чување Цркве од свих облика секуларизма и бдење на стражи хришћанских друштвених вредности пред обезбоженом државом, с којом је сарадња могућа само док се од Цркве не траже компромиси по питањима њене вере и морала;
- Веће ангажовање црквених делатника и материјалних ресурса Цркве у борби против беле куге и у милосрдном раду. А пре свега и изнад свега, надамо се и молимо за љубав и слогу светосавског

Српства, јер нас, по речи Светог Николаја Жичког, неће спасити вештина, него врлина.

Просећи свейе молийве наших ейискойа, Свейом Архијерејском Сабору Срјске Православне Цркве одани (... следе йоййиси верника, њих йреко 5 000)."

Размишљање за крај (који би, да је мудрости, могао бити почетак)

После државе, која је, након 5. октобра 2000. године, заснована на принципу „Држи воду док мајстори оду”, војске, претворене у „Баба Јулин пук”, САНУ, која се, институционално, не занима за будућност српског народа као целине (постоје, наравно, часни појединци – академици који јесу изузетак), криза је, у најдубљем смислу те речи, погодила и Цркву. Сталне приче о смењивању, пензионисању и уклањању епископа, сукоби око измене богослужбеног поретка, екуменизам који постаје „правило вере”, шуровање с Ватиканом, „побуне” у појединим парохијама и манастирима, одбијање суочавања са последицама „случаја владике Артмемија” сведоче нам да је криза у СПЦ небивала у њеној новијој историји. Затварање очију пред чињеницама никада није могло да порекне чињенице. Да је било слуха за народне апеле попут горенаведеног, ситуација би свакако била другачија. Али, ни политичари, а ни епископи (част изузетима!) не маре за народ. Они воле своје „one man show” методе, који су нас и довели до беспоретка у институцијама.

Но, како рече стара изрека: „Ако буде века, биће и лека”. То јест, ако нас жрвањ глобализма не буде самлео, и народ и његова Црква остаће и опстаће. А за то, поред молитве, треба нешто и учинити. Макар сведочећи. Ово је мали прилог подсећању на стварност.

Српска православна црква у југословенској кризи и политичкој транзицији с краја 20. и почетка 21. века: политички, правни и историјски аспекти

Уводна питања

Како је могло да се деси да врх Српске Православне Цркве, који је у току разбијања Југославије, изведеном од стране сецесионистичких република и обилато помогнутом од стране НАТО-а, са јасних и чврстих позиција одбране виталних геополитичких интереса свог народа дошао до стања полупасивног очекивања даљих дезинтеграционих процеса – овог пута на територији саме Србије? Како је било могуће да Црква, која је, као институција, уживала највеће поверење грађана Србије, нарочито после упокојења патријарха Павла, од кога се у највећем миру и достојанству растало преко шесто хиљада људи, дође у стање поларизованости, не само по „геополитичким”, него и „мистичким” питањима – од екуменизма до литургијске реформе; при чему та поларизованост нарушава њен углед у све већој мери? Куда садашње поделе, које, очито, нису мале, могу да воде? Како је могуће да се сваки час намеће папина посета СПЦ, иако је СА Сабор СПЦ у мају 2012. донео одлуку да се папа не позива?

Ове, и многе друге теме, заслужују најозбиљније изучавање, јер је историја показала да је српски народ успео да сачува национални и културни идентитет и у временима када је остајао без независне националне државе и њених институција само захваљујући најтешњој и најдубљој вези са својом аутокефалном православном Црквом. У условима када су Република Србија, у политичком и културолошком, а Република Српска и у међународноправном – стању протектората, са Црном Гором у којој кулминира Брозев етноинжињеринг насилне и вештачке „монтенегризације” Срба, СПЦ је остала једина установа која окупља и чува национални идентитет свих Срба на бившем југословенском државном простору. С тога је она и постала објект нарочите пажње глобалне Империје, која је решила да после државноправне разградње, национално и духовно разбије један древни хришћански народ у срцу Европе, те да етничком остатку наметне нови „евро–идентитет”, који подразумева потпуну равнодушност према националном историјском наслеђу и помиреност са наметнутом судбином на балканској ветрометини.

2. Најактуелније црквено – политичке теме (проблемми) из угла српског патријарха – јул 2012. године

Промене у ставовима СПЦ по појединим кључним црквенонационалним питањима у последњих двадесетак година најјасније се сагледавају у ретроспективи, у којој се за стајну тачку узимају догађаји и изјаве врха СПЦ из јула и августа 2012. године, који и временски и садржински стоје у непосредној вези са преконповањем на политичкој сцени Србије после мајских избора.

Тако је српски патријарх Иринеј, после разговора са новоизабраним председником Републике Србије Томиславом Николићем, 9. јула ове године, дао два интервјуа, који по свом садржају, времену и месту објављивања имају карактеристике програмских јавних наступа; мада би објективни посматрачи могли да примете да тон, језик, аргументација и дубина закључака у доброј мери не одговарају положају који интервјуисани заузима. Реч је о интервјуима које је 12. и 14. јула патријарх Иринеј дао државној новинској агенцији

ТАНЈУГ–у, а који садрже одговоре на неке од најозбиљнијих проблема са којима се данас суочава СПЦ.¹ Штури патријархови одговори на питања, ма како, на први поглед, питијски звучали, у амбијенту политичких промена и нервозних ултимативних захтева западних политичара, стичу обресе начелних смерница за будуће деловање и јавно позиционирање СПЦ. Наиме, у новонасталим условима евроатлантски планери очекују да се не само новоизабрани представници државе Србије, већ и сви битни чиниоци српског друштва, а пре свих, сагласно њеном угледу и утицају – СПЦ, јасно одреде према свим спорним политичким питањима чије решавање представља приоритет у балканској колонијалној агенди осовине Вашингтон – Брисел. Зато је вербална двосмисленост и недореченост врха СПЦ резервисана, по свој прилици, за домаћу публику, док се према спољњем свету све нејасноће у вези са вектором црквено–политичких опредељења СПЦ одмах разјашњавају у непосредним билатералним сусретима са западним званичницима. Тако је већ 17. јула у посети патријарху Иринеју била висока британска политичка делегација, на челу са Овеном Џенингсом, шефом Одсека за Балкан и проширење ЕУ у МИП Велике Британије.² Иако је јавности остао непознат садржај ових разговора, састав делегације и српско историјско искуство са циљевима и методама балканске политике Форин офиса (**Foreign Office**), чине илузорном претпоставку да се иза дебелих патријаршијских зидова водио необавезујући пријатељски разговор, мотивисан свестраном бригом

1 „Сусрет Патријарха српског Г. Иринеја и Председника Републике г. Томислава Николића”// Српска Православна Црква. 9. 7. 2012. http://www.spc.rs/sr/susret_patrijarha_srpskog_g_irineja_predsednika_republike_srbije_g_tomislava_nikolitsha; „Patrijarh: U SPC nema podela”// Политика Online. 12. 7. 2012. <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Patrijarh-U-SPC-nema-podela.sr.html>; „Patrijarh Irinej: Nema nade za Artemija”// Вечерње новости online. 14. 7. 2012. <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/aktuelno.290.html:388475-Patrijarh-Irinej-Nema-nade-za-Artemija>; „Патријарх: Мираш Дедеић је трагична личност”// Православна Митрополија Црногорско-приморска. 14. 7. 2012. <http://www.mitropolija.me/?p=9842>.

2 „Енглеске дипломате код Патријарха српског”// Српска Православна Црква. 18. 7. 2012. http://www.spc.rs/sr/engleske_diplomate_kod_patrijarha_srpskog.

госта за проблеме домаћина. Ка чему је усмерена пажња западних дипломата када је у питању врх СПЦ, јасно потврђује депеша 10BELGRADE248 објављена на Асанжовом Викиликсу: „У свом првом састанку с амбасадорком (САД), патријарх Иринеј демонстрирао је многе особине које су га начиниле компромисним кандидатом за наследника патријарха Павла. Његова спремност да се позабави контроверзним питањима, као што су помирење с Ватиканом и санкционисање епископа Артемија, слуте на добро”.³

Супротно од тога, српској јавности је остављено да о штурим патријарховим одговорима суди искључиво на основу досадашње праксе појединаца који чине незванични естаблишмент СПЦ, а да тачност својих закључака проверава на „мајсторском решету” будућег времена.

2. 1. Могућа посета папе Србији

2. 1. 1. Српски епископи према папи и Ватикан према Србима у југословенској кризи

Међу црквено-политичким темама које су се у јулу 2012. нашле у фокусу српског патријарха, једна се односила на могућност да римски папа поводом прославе седамнаест векова Миланског едикта, 2013. године, на позив СПЦ посети Србију. Патријарх је истакао да је, „мислио и мисли да би долазак римског епископа у Ниш био веома користан за Србију, српски народ и српску државу.”⁴

И раније су се поједини епископи СПЦ у прилог папине посете Србији позивали на **argumentum ab utili**, за који се оправдање једино могло наћи у стању национално – историјске амнезије. Тако се митрополит загребачко – љубљански Јован пре самопроглашене независности Косова залагао за долазак папе у Србију, правдајући овакво своје залагање очекивањем да ће Бенедикт XVI, после

3 Врзић Н. Епископи, муфтије и депеше, *Печай*, бр. 183, 16. 9. 2011, стр. 11.

4 „Patrijarh: U SPC nema podela”// Политика Online. 12. 7. 2012. <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Patrijarh-U-SPC-nema-podela.sr.html>.

уознавања са тешким приликама у којима живи српски народ на Косову, „упутити поруку светским званичницима”.⁵ У духовном смислу уздање у политичку заштиту Ватикана појединих српских епископа и несвесно значи остварење првог корака у вишевековној унијатској стратегији римске курије – наметање православним папске универзалне власти силином њене земаљске моћи, ауторитета и утицаја. Отуда је бискуп Штросмајер после пораза у рату са Јапаном 1905. године православним Русима послао следећу циничну поруку: „Ако је данас снашло Русију све оно што ју је снашло у рату са жутом расом, узрок је томе што Руси нијесу хтели послушати моју поруку да се сједине са св. римском столицом. Сузе моје не могу данас Русима помоћи”.⁶

Док је српски митрополит у такву могућност веровао (?), папски представник на Косову и Метохији – бискуп Марко Сопи, користио је сваку прилику да наводним ранијим српским терором оправда албански погром над Србима, те да српске средњовековне манастире на Космету представи као део албанске историјске баштине, који је СПЦ узурпирала „тек у XIX веку после Берлинског конгреса”.⁷ Уосталом, о папској „наклоности” и „милосрђу” према Србима најбоље говори изјава од 1992. г. папског саветника за избеглице, С. Томаза, да су „Срби нацисти који хоће да успоставе чисту расу”.⁸ Не треба заборавити ни чињеницу да је Ватикан, уз уједињену Немачку, први признао Словенију, Хрватску и Босну и Херцеговину у авнојевским границама, као и да је папа Иван Павло

5 „PC: Rano je za posetu pape”// Blic online. 4. 11. 2009. <http://www.blic.rs/Vesti/Tema-Dana/118933/SPC-Rano-je-za-posetu-pape>.

6 Драгић Кијук Р. П., Увод у Милаш Н., *Православна Далмација*, Београд, 1989, стр. 43.

7 Преследование христиан и разрушение храмов и монастырей в современном Косово. Из меморандума о Косово и Метохији священного Архиерейского собора сербской Православной Церкви от 23. 10. 2003. г. „Трагическое положение сербского народа и Сербской Православной Церкви в Косово и Метохији с июля 1999. г. и до сегодняшнего дня. Часть 3”// Корпус волонтеров БСРТ благотворительного фонда „Традиции”. <http://www.corpus-bft.org/pravoslavie/church/11.html>.

8 Драгић Кијук Р. П., Доусавршавање Европе, *Хришћанство без Христа*, Београд, 2011, стр. 393.

Други оправдавао „праведан одбрамбени рат” муслимана у Босни и Херцеговини.⁹

Нада у политичку наклоност Ватикана, не само да је била у потпуном нескладу са држањем папске државе у југословенској кризи деведесетих година XX века, када је, као је горе наведено, римска курија пружила пресудну подршку словеначким и хрватским сецесионистима, већ и са ранијим ставовима појединих епископа СПЦ. Примера ради, сам митрополит загребачко–љубљански Јован, заједно са епископом шумадијским Савом, почетком 1992. године иступио је из Мешовите комисије за дијалог СА Сабора СПЦ и Бискупске конференције Југославије, јер је папска курија у југословенској кризи „селективно приступала истини и правди, што није својствено изворном хришћанству и његовој Цркви”. Речени српски епископ је посебно инсистирао на Посланици БКЈ упућеној римокатоличким бискупима света којом се тражила војна интервенција против Срба, следећи у томе Сабор СПЦ који је у мају 1995. осудио као „ратно–пропагандни, а не јеванђељски” **Апел домаћој и светској јавности** од 7. децембра 1994. кардинала Кухарића и Пуљића у коме се Срби означавају као народ који „врши злочине над новим државама”.¹⁰

И док су неки српски епископи у току југословенске кризе став према Ватикану одређивали **ad hoc**, према варљивој политичкој рачуници и личним симпатијама и интересима, папска држава је конзистентно следила свој стратегију постављену у енциклики **Centesimus annus** од 1. маја 1991. године. У њој се подржавало сепаратистичко цепање бивших комунистичких земаља, а како је таква суверенистичка политика могла изазвати „тешке конфликте и жалости”, Ватикан је тражио да се у циљу подршке тих земаља „устопоставе, или консолидују, интернационалне структуре које су у

9 Медаковић Д. , *Дани, сећања*, Нови Сад, 2009, књ. VI, стр. 154.

10 Николић М. , *Екуменски односи Православне и Римокатоличке цркве*, Београд, 2011, стр. 484, 524; Филимонова А. , *Улога Ватикана у конфликтима на постјугословенском простору, Светосавље данас: изазови и одговори*, Горњи Милановац, Вршац, 2008, стр. 29–33.

стању да интервенишу, за погодну арбитражу у конфликтима који се рађају међу нацијама”. М. Екмечић је приметио да је „после избијања рата у Босни, 1992, Ватикан тражио војну арбитражу Запада”; „на то се, дакле, мислило 1991”, закључио је овај српски академик. Томе би могао да се дода и захтев Ивана Павла Другог упућен 1995. године: „Рат који објављује рат рату је праведан и нужан”, што је једном другом угледном српском академику, Д. Медаковићу, значило следеће: „Лукаво и софистички формулисано. Овакво становиште подразумева једнострано право одређивања карактера једног рата и ратовања. То право задржава искључиво св. отац. Он је на овом свету задужен да благосиља своје нове крсташе и да их шаље у бој против неверника. И у босанском грађанском и верском рату св. отац се не колеба, и ова изјава односи се на српске агресоре који заслужују кажњавање, јер је рат против њих „праведан и нужан”. А када се разбојиште стиша, св. отац већ има готову посланицу о лепотама мира и међусобне, братске љубави. Спреман је и да пролије неку сузу над невиним жртвама, разуме се, тек кад целати из НАТО-а обаве свој посао. Тада ће се овај велики инквизитор сетити и српске деце!”¹¹

Занимљиво је да је управо сада тема евентуалне папине посете Србији од стране патријарха Иринеја узета као **argumentum a contrario** за побијање тезе о поделама у Светом Архијерејском Сабору СПЦ, иако се ради о једном од најспорнијих питања на коме се већ дуго разилазе либерално–екуменистичко од светопреданског крила у оквиру Српске цркве, чега су по речима секретара Београдске надбискупије, М. Новаковића, „свесни” и сами римокатолици.¹² Тачније, питање папине посете Србији у симболичкој равни сажима у себи друга, знатно дубља размимоилажења, око

11 Екмечић М. , *Спољни узроци грађанског рата у Босни и Херцеговини 1992, Дијалоги прошлости и садашњости*, Београд, 2002, стр. 441; Драгић Кијук Р. П. , *Прозелитска антиисторија, Хришћанство без Христа*, стр. 369; Димитријевић В., *Грамајика екуменизма*, Београд, 2011, стр. 260–261; Д. Медаковић, *Дани, сећања*, књ. VI, стр. 195.

12 „Episkopi u klinču zbog posete pape”// Press online. 26. 4. 2011. http://www.pressonline.rs/sr/vesti/vesti_dana/story/159020/Episkopi+u+klin%C4%8Du+zbog+posete+pape.html.

догматских и литургијских питања која већ дуго раздиру СПЦ. Она су кулминирала у задњих десет година помодном журбом црквених реформатора да у новачењу не заостану за трендом световног евроунијатског инжињеринга, који се од 2000. године отворено и плански спроводи над српским националним етосом.

2. 1. 2. Методи и циљеви медијског манипулисања папином посетом Србији

Овакво патријархово, наизглед медијски невешто, демонстрирање јединомислија на питању на коме је СПЦ најнесложнија, чини се да у подтексту носи знатно озбиљније поруке.

С једне стране, оно као да има пропагандно-манипулативну функцију медијског „спиновања”, чији је смисао још 2005. године дешифровао угледни професор београдског Богословског факултета, протојереј Р. Поповић: „Међутим, без обзира на ужурбане гласове који се ових дана могу чути и прочитати у српским медијима и око њих, да папа треба и мора да посети Србију, папа ипак ускоро у Србију неће крочити. То веома добро знају и у самом Ватикану. Од своје политике према Балкану и шире не одступају, а део стратегије у том правцу је стварање медијске атмосфере о безазлености папине посете једној од својих жртава, Србији”.¹³ О методу медијског манипулисања са папином посетом Србији сведочи и писање појединих београдских и загребачких новина које су објавиле да се воде тајни преговори о папином доласку у Ниш, при чему 7. августа 2012. године хрватски бискупи Антун Шкворчевић и Мате Узинић тајно посетили патријарха Иринеја; надбискуп београдски, Станислав Хочевар, рекао је да се о папи причало само индиректно, да је тема била екуменски дијалог, при чему се, кроз дијалог, отварају врата „за веће догађаје”!¹⁴

13 Поповић В. Р., Прозелитизам Ватикана, *Свети Кнез Лазар*, бр. 3 (51), 1993, стр. 151.

14 „SPC i Vatikan tajno pregovaraju o dolasku Benedikta XVI u Srbiju”// Press online Republika Srpska. 13. 8. 2012. http://pressrs.ba/sr/vesti/vesti_dana/mail/21664; «Uprkos protivljenju nekih patrijaraha papi poziv u Srbiju '13.?’// Večernji list. 9. 8. 2012. <http://www.vecernji.hr/vijesti/usprkos-protivljenju-nekih-patrijarha-papi-poziv-srbiju-13-clanak-440135>.

С друго стране, позивање на непостојећи консензус у СА Сабору опомиње на злослутну, европожељну визију СПЦ, коју је недавно представио незванични гласноговорник екуменистичко-либералног крила, црквени аналитичар Ж. Туцић, истичући да је „у Грчкој, Русији, Румунији нормално да постоји више православних цркава”, те да је и у СПЦ „добро да окружење Артемија добије некакву структуру па чак и регистрацију, јер би се тиме већински део СПЦ ослободио зилотског крила”. Српска држава, по Туцићу, у таквој ситуацији мора да заузме „неутралну позицију”, односно да по угледу на западноевропске државе и САД, региструје сваку верску заједницу.¹⁵ Нема сумње да би у оваквој, уз помоћ државе и „зилотске нетрпељивости” очишћеној СПЦ, постојала потпуна сагласност око папине посете Србији, али и око свеукупне „модернизације” Српске цркве. Међутим, списак непомирљивих епископа који би пре тога требали да „отпадну” од СПЦ, по истраживању српских медија знатно је дужи од наведене оптимистичке процене незваничног портпарола епископа-модерниста, па новинари већ годинама редовно, уз „владику рашко-призренског Артемија”, најчешће наводе и „владику бањалучког Јефрема, банатског Никанора, добробосанског Николаја, али и зворничко-тузланског Василија”.¹⁶ Уосталом, да став патријарха Иринеја у вези са могућом посетом папе не деле и други епископи СПЦ, најодлучније је потврдила изјава епископа канадског Георгија дата непосредно после завршетка овогодишњег мајског заседања СА Сабора: „Свети архијерејски сабор нема намјеру да позове римског папу, јер то није у складу са литургијским процесом... Да би папа дошао, требало би да му позив упуте и Црква и држава, а то није случај”. Овакав одлучан став једног од српских епископа, разлог је што либерално-екуменистички црквени аналитичари са жаљењем констатују да су „неке зилотске

15 „Crkva nudi pomirenje Artemiju”// Политика Online. 26. 5. 2012. <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Crkva-nudi-pomirenje-Artemiju.lt.html>.

16 „Episkopi u klinču zbog posete pape”// Press online. 26. 4. 2011. http://www.pressonline.rs/sr/vesti/vesti_dana/story/159020/Episkopi+u+klin%C4%8Du+zbog+posete+pape.html.

идеје и тенденције пустиле корене и СПЦ није на време увидела пре неколико година да постоји фундаментализам... који одликује антиекуменизам, чији је центар антипапизам”.¹⁷

2. 1. 3. Међуправославне препреке папиној посети СПЦ

Иако српски патријарх Иринеј прећуткује разлике које постоје у епископату када је у питању упућивање позива СПЦ римском папи да посети Србију, он отворено говори о спољним препрекама које тренутно онемогућавају остварење оваквог плана.

Прву, најзначајнију препреку представља мишљење руског патријарха, „до чега нам је, иначе”, речју српског патријарха, „веома стало”, а који каже „да не би могао да дође (у Ниш) ако би ту дошао и папа”.¹⁸ О негативном ставу Руске цркве када је у питању папина посета Србији, већ одавно се говори у јавности, па је тако пензионисани професор Богословског факултета у Београду, протојереј Д. Калезић, изјавио „како сигурно има оних који се противе доласку папе, а Руска црква је једна од њих. Они сигурно нису расположени за његов долазак”.¹⁹ Незаобилазни, судећи по Викиликсовим депешама, извештач америчке амбасаде у Србији када је у питању СПЦ, социолог Мирко Ђорђевић, разлоге оваквом руском противљењу налази у чињеници што би „папина посета Србији била нека врста одскочне даске за папину евентуалну посету Русији једног дана”.²⁰

Следствено, добро обавештени екуменистички кругови у Београду знају да главни правац најновијег римокатоличког

17 „Владика канадски Георгије: Папа не може да дође јер га не зовемо”// Источник-Српска Православна Епархија Канадска. 30. 5. 2012. <http://www.istocnik.com/vesti/314-vladika-kanadski-georgije-papa-ne-moze-da-dodje.html>.

18 „Crkva nudi pomirenje Artemiju”// Политика Online. 26. 5. 2012. <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Crkva-nudi-pomirenje-Artemiju.lt.html>.

19 „Patrijarh: U SPC nema podela”// Политика Online. 12. 7. 2012. <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Patrijarh-U-SPC-nema-podela.sr.html>.

20 „Episkopi u klinču zbog posete pape”// Press online. 26. 4. 2011. http://www.pressonline.rs/sr/vesti/vesti_dana/story/159020/Episkopi+u+klin%C4%8Du+zbog+posete+pape.html.

прозелитског похода ка Трећем Риму, вођеног под теоријским окриљем Рацингерове (који је, не случајно, познат под надимком „Божији Ротвајлер“) декларације **Dominus Iesus** – креће из Србије.²¹ У том контексту треба разумети и активну улогу која се у екуменистичким круговима, после заседања Мешовите комисије у Балтимору 2000. и кризе у екуменистичком покрету, а посебно од састанка исте у Београду 2006. године, додељује појединим српским епископима, духовним следбеницима сапреседавајућег Мешовите православно – римокатоличке комисије за дијалог, титуларног митрополита пергамског Јована (Зизјуласа). Оваква међународна улога либерално-екуменистичког дела епископата СПЦ, временски се подударе са одлучним иступима Руске цркве у Равени (2007) и Бечу (2010) против источног и западног папизма и покушаја појединих православних и римокатоличких представника да дијалог представе легитимним и без присуства Московске патријаршије.²²

Због овакве прозелитске стратегије Ватикана, данас православно Српство, налик позицији коју су 1219. године имале Савине новоосноване епископије – Стонска и Зетска, изнова има улогу предстраже Православља, која од клира и народа тражи непрестану будност, трезвеност и озбиљност, како би црквену свест спасили од еклисиолошког синкретизма и верске равнодушности. С друге стране, противљење Руске цркве папином доласку у Србију, чини актуелним став римокатоличког бискупа Махнића, који је, према речима М. Екмечића, двадесетих година прошлог века писао да су, „после

21 У римокатоличкој декларацији **Dominus Iesus** од 2000. године, између осталог, стоји: „Postoji dakle jedna jedina Kristova Crkva, koja se nalazi u Katoličkoj Crkvi, kojom upravlja Petrov nasljednik i biskupi u zajedništvu s njim. Crkve, koje premda nisu u potpunom zajedništvu s Katoličkom Crkvom, a s njom ostaju povezane najtješnjim vezama kao što su apostolsko nasljedstvo i valjana Euharistija, prave su mjesne Crkve.” Zbirka službenih izjava crkvenog Učiteljstva, drevnih kršćanskih spisa i zapisa ranokršćanske Predaje. „Dominus Iesus: deklaracija o jedincatosti i spasenjskoj univerzalnosti Isusa krista i Crkve”// Crkveni dokumenti. 8. 1. 2009. <http://crkvenidokumenti.blogspot.com/2009/01/dominus-iesus-deklaracija-o.html>.

22 Николић М. , *Екуменски односи Православне и Римокатоличке цркве*, стр. 302–303, 566.

слома православне Русије 'балкански народи слободни да постану оно што су и прије били – католици. Хрвати су у XIX вијеку покрестили Србе, пак је згодно да им и сада донесу католичанство'".²³

2. 1. 4. Унутарсрпске препреке папиној посети СПЦ

Другу препреку која се, по садашњем мишљењу српског патријарха Иринеја, испречила на папином путу ка Истоку, представљају српске избеглице као чинилац који би могао да угрози безбедност римског првосвештеника приликом његовог боравка у Србији, јер, речју српског патријарха, ако би се нешто десило поглавару Римокатоличке цркве, „била би то трагедија за земљу и Цркву”.²⁴ Да је патријарх мислио на прогнано становништво Републике Српске Крајине, потомке недокланог народа, који је у Другом светском рату преживео размахивање ватиканско–усташког ножа, одмах су потврдиле бројне реакције представника избегличких удружења крајишких Срба. Тако је директор Документационо–информативног центра **Веритас** Саво Штрбац изјавио: „Ми крајишки Срби, окупљени око Веритаса, очекујемо да Његова светост патријарх српски Иринеј, с обзиром да је и раније давао сличне изјаве, убудуће са више обазривости, бар у јавним наступима, говори о избеглицама”. Овај представник прогнаних Срба из РСК посебно је нагласио да „иако је Католичка црква прва признала самосталну Републику Хрватску, никада нисмо разговарали, а камоли помислили о извршењу атентата на папу. У току последњег рата на подручју данашње Хрватске није забележен ни један случај да је католички поп убијен од стране Срба”.²⁵

Овакво неразумевање између представника народа избеглог из западних српских земаља и врха СПЦ потпуно је супротно

23 Екмечић М., *Спољни узроци грађанског рата у Босни и Херцеговини 1992, Дијалоги прошлости и садашњости*, стр. 460.

24 „Patrijarh: U SPC nema podela”// Политика Online. 12. 7. 2012. <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Patrijarh-U-SPC-nema-podela.sr.html>.

25 „Ваша светости, зар ми терористи?”// Радио Оаза, Српски радио – Киченер. 14. 7. 2012. <http://www.radiooaza.com/clanak.php?id=17046>.

атмосфери сагласја која је деведесетих година прошлог века владала у односима Српске цркве са руководством Републике Српске и РСК, а због које су се српски епископи често налазили на супротним позицијама од званичног Београда. Међутим, процес приближавања православних и римокатолика на коме инсистирају поједини епископи СПЦ, а који се на подручју бивше Југославије спроводи двојаким методама „помирења” – екуменистичком и евроатлантистичком, озбиљно нарушава црквено јединство између еврокуменистичког клира СПЦ и народа, нарочито оног из Републике Српске и окупираних Републике Српске Крајине.

2. 1. 5. Историја српско-хрватских односа и приоритети екуменистичке политике

Екуменистички метод „помирења” подразумева ћутање о стварима које раздвајају православне и римокатолике, што се односи како на догматске разлике, тако и на тешку историју међусобних односа. Сагласно оваквом приступу, сајтови појединих епархија СПЦ, које су се током Другог светског рата нашле на удару хрватске геноцидне политике, духовно уобличене и усмераване од Ватикана, у одељцима посвећеним историји епархије или потпуно прећуткују овај период (нпр. епархија далматинска) или о њему говоре крајње штуро (нпр. епархија захумско-херцеговачка), у несразмери са страдањем, које је имало све одлике свенародног хришћанског мучеништва. У том контексту више је него симптоматичан став садашњег викарног владике Јована (Ћулибрка), иначе члана Одбора за Јасеновац СПЦ, да је „Јасеновац, нажалост, жртва многоговорљивости, политизације, лошег новинарства, а главна жртва тога свега је наука и истина о Јасеновцу. Ми смо данас дошли до броја од око 90 000 страдалих, на чему ради Музеј жртава геноцида, једна и једина научна институција која се бави тим послом код нас”.²⁶ Овакав став једног српског епископа стоји у потпуној супротности са ранијим

26 „Јасеноваčke žrtve u crkvenom kalendaru”// Политика Online. 13. 9. 2010. <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Jasenovacke-zrtve-u-crkvenom-kalendaru.lt.html>.

генералним становиштем СПЦ да је, као што се, између осталог, наводило у саопштењу Синода поводом педесетогодишњице победе над фашизмом, у Јасеновцу и околини побијено „преко 700 000 православних Срба”. СА Сабор СПЦ је 1989, у писму председнику Бискупске конференције Југославије Фрањи Кухарићу указао да РКЦ има „извесну тежњу ка заташкавању и умањивању, готово прећуткивању зле судбине СПЦ и српског народа у НДХ”, а да је сам кардинал Кухарић изјавио да је у Јасеновцу страдало „само четрдесет хиљада православних Срба”.²⁷

Евроатлантистички метод „помирења” подразумева тражење узајамног православно – римокатоличког опроштаја за догађаје из доба југословенске кризе деведесетих година прошлог века. Међутим, овакво селективно покајништво не полази од целовите историјске истине, нити је плод сазреле историјске свести код „покајника”, већ се извршава по нужди евроатлантског колонијалног плана за „помирење” народа западног Балкана, чију теоријску окосницу чине мишљење Бадинтерове комисије „о распаду СФРЈ” и оно што К. Чавошки назива „хашком пресуђеном историјом”.²⁸

Сезону мелодрамског секуларно-сентименталног тражења опроштаја 2012. године у име СПЦ је отворио епископ захумско-херцеговачки Григорије, док је са хрватске стране то учинио дубровачки бискуп Мате Узинић. И док је млади српски либерални епископ у ритуалном извињавању свима и сваком верно следио свог политичког покровитеља, бившег председника Републике Србије Бориса Тадића, признајући у неовлашћеном тражењу „опроста” хашке „пресуђене чињенице” у вези са тзв. српском агресијом на Дубровник („на ту страшну несрећу и бомбардовање Дубровника”), дотле је хрватски бискуп потврдио, иначе европожељну, визију тзв. **Домовинског рата** као ослободилачког, истовремено одлучно истичући: „не слажем се с пресудом Хага против наших генерала и

27 Николић М., *Екуменски односи Православне и Римокатоличке цркве*, стр. 439, 486.

28 Чавошки К., *Расрђивање*, Нови Сад, 2011, стр. 133–171.

сматрам је исполитизираном”.²⁹ Истовремено, овакав чин епископа Григорија, који је предузет у оквиру римокатоличке **Недеље молитве за јединство хришћана**, у супротности је са некадашњим догматско-еклесиолошким ставом његовог духовника, умировљеног епископа Атанасија (Јевтића), који је 1976. Године, у име патријарха Германа, обавестио Бискупску конференцију Југославије да не постоје могућност да се СПЦ придружи наведеном римокатоличком обреду, јер јој то „забрањује исконско црквено предање”.³⁰

У односу на овакво жртвовање историјског сећања, зарад европодобног екуменистичког дијалога, коме су склони поједини епископи – модернисти у СПЦ, Срби Крајишници као баштеници живе и неокрњене историјске свести заиста представљају, како је истакао патријарх Иринеј, препреку за папин долазак у Србију, али не „безбедоносну”, већ национално-историјску. Уколико би епископат СПЦ-а наставио овим путем, догодио би се историјски парадокс у коме би се СПЦ, тачније њени клирици, преобразила из вишевековног трезора слободне националне историјске свести, у једног од бројних агитпропова глобалне Империје.

2. 2. 1. „Црногорско питање” у СПЦ

Осим питања папине посете Србији, у фокусу патријарха Иринеја у јулу 2012. нашао се и један од најтежих проблема са којим се СПЦ суочава у последњих двадесетак, а посебно у последњих десетак година, а односи се на постојање на територији Црне Горе неканонске, тзв. Црногорске православне цркве. У Црној Гори је, како истиче српски патријарх у наведеном јулском интервјуу, Митрополија црногорско–приморска старија и од саме државе и канонски једино легална, а проблем, по патријарху, треба да буде решен у оквиру следеће формуле: „СПЦ покрива све своје вернике који се налазе у

29 „Biskup Uzinić otvoreno o odnosima sa Srbima, don Ivanu Grubišiću, ulozi Crkve u hrvatskom društvu...” „//Bitno. net. 21. 2. 2012. <http://www.bitno.net/vjera/biskup-uzinic-otvoreno-o-odnosima-sa-srbima-don-ivanu-grubisicu-ulozi-crkve-u-hrvatskom-drustvu/>; <http://poskok.info/wp/?p=9939>.

30 Николић М., *Екуменски односи Православне и Римокатоличке цркве*, стр. 447.

државама некадашње Југославије, све вернике који живе у Европи, Америци, Аустралији, а сада оснивамо и епархију у Јужној Америци и по томе Црна Гора неће бити изузетак”.³¹

Иако недоречена, патријархова формула за црквени проблем у Црној Гори опомиње на досадашње покушаје да се решење нађе, не само у потпуно јасним црквеноправним оквирима, већ и кроз такво јавно позиционирање Митрополије које би је учинило прихватљивом за владајућу антисрпску номенклатуру и „црногорствујућћи” део друштва. Наиме, после окончања дугогодишње, од стране западних обавештајних служби брижљиво вођене сепаратистичке акције, кроз чин проглашења независности Републике Црне Горе и њеног издвајања из етнички и историјски природне заједнице са Србијом, Митрополија црногорско-приморска је врло брзо искажала намеру да прихвати нову државноправну реалност. При том се, по свој прилици, очекивала компензација за ранију политичку подршку, можда и пресудну, коју је митрополит Амфилохије, као најутицајнији представник српског, већинског дела црногорског друштва, пружио Милу Ђукановићу да се политички еманципује од Слободана Милошевића. Тако је, заједно са просрпским странкама у Црној Гори, Митрополија врло брзо престала да у јавности инсистира на нелегитимности тек окончаног референдума о осамостаљивању Црне Горе, иако је, и насупрот свима, Митрополија морала из националних и сопствених црквеноправних разлога да доследно и трајно брани принцип **ex iniuria ius non oritur**. У намери да у условима државног прогона заштити канонски поредак у Црној Гори, СПЦ се, у лику Митрополије црногорско-приморске, упустила у национално штетно и етички проблематично кокетирање са секуларизованим и анационалним деловима црногорског друштва. Уместо српске националне мобилизације око трона св. Петра Цетињског, Митрополија црногорско-приморска се у јавности представљала као црквена капа погодна како за Србе, тако и за тзв. Црногорце и то у времену агресивне „монтенегризације” српског народа.

31 „Patrijarh: U SPC nema podela”// Политика Online. 12. 7. 2012. <http://www.politika.rs/rubrike/Drustvo/Patrijarh-U-SPC-nema-podela.sr.html>.

Поједини клирици Митрополије су у црквенополитичком прагматизму отишли толико далеко да су од комуниста измишљеној „црногорској” нацији накнадно покушали да обезбеде богословско оправдање. Тако је један свештеник, својевремено ректор Богословије на Цетињу, тврдио да су од једног народа – српског, настале две нације – српска и црногорска. Други су клирици, пак, пали у немилост епархијског врха због јавног негирања постојања били каквих историјских и богословских основа за оправдање постојања тзв. црногорске нације.³²

И најзад, оваква црквенополитичка еквилибристика представника Митрополије црногорско-приморске довела је до тога да се на седници СА Сабора од 26. маја 2006. „ради што успјешнијег остваривања спасоносне мисије Цркве”, донесе одлука да се у оквиру СПЦ конституише посебан црквеноправни организам под називом „Православна Црква у Црној Гори”, коју чине, поред Митрополије црногорско-приморске, Епархија будимљанско-никшићка, и делови Епархије милешевске и Епархије захумско-херцеговачке који се налазе у саставу независне државе Црне Горе. „Православна црква у Црној Гори” има свој „Епископски савјет под предсједништвом Архиепископа цетињског и Митрополита црногорско-приморског”, у који улазе и остали епископи наведених епархија. У Саопштењу Епископског савјета **Православне Цркве у Црној Гори** од 28. фебруара 2010. упозорава се, да је „недопустиво, неодговорно и противно црквеној одлуци свако друго титулисање и представљање у медијима”. У августу 2012. године овакви „дипломатско-тактички” потези врха Митрополије да се прилагоди новој проНАТОвској реалности на отетој српској заоставштини, добијају од стране нове – старе коалиције ДПС – СДП завршни рачун у виду захтева да се региструје у форми некаквог тек основаног удружења грађана. Уколико стартне позиције не изједначи са Дедејићевом

32 Ђурић Мишина В., „Хоће ли митрополит Амфилохије прихватити понуду Мила Ђукановића”//Нова српска политичка мисао – часопис за теорију и друштвена истраживања. 24. 5. 2011.<http://www.nspm.rs/crkva-i-politika/hoce-li-mitropolit-amfilohije-prihvatiti-ponudu-mila-djukanovica.html?alphabet=l>.

проватиканском филијалом, тзв. ЦПЦ, како би их исти административноправни мираз догурао до заједничког (противканонског) „свецрногорског” брака – на радост страних ментора десрбизације Црне Горе, Митрополија по предизборном обећању ове Коалиције ризикује да изгуби сву имовину.³³

2. 2. 2. Организационо устројство СПЦ – између историјског искуства и нових државноправних реалности на подручју бивше Југославије

Ипак, када је у питању начин организовања СПЦ у новонасталим државама, ако се изузме додатни проблем са црквеноправно непостојећом, тзв. Црногорском православном црквом – Црна Гора није уникум. Наиме, СПЦ је формирала посебне Епископске савете и у Хрватској и у БиХ, излазећи тако у сусрет захтевима осовине Вашингтон – Брисел, да српски народ у целини прихвати национално, државно и територијално историјски и међународно – правно неправедно стање, наметнуто силом НАТО пакта деведесетих година XX века. Државна власт у Републици Србији је из разлога политичког прагматизма била приморана да у међународноправном општењу прихвати постојање и неког од национално неприхватљивих постјугословенских политичких реалитета. Насупрот томе, Српска црква је због њене националноисторијске мисије морала да и у условима неповољне унутрашње и међународне политичке ситуације, и по цену јеванђељски обећаног страдања, замени државу и преузме улогу најгласнијег пропагатора националног јединства српског народа и чувара неокрњене историјске свести. Као што је то раније урадила својом више него јасном саборском

33 „Саопштење за јавност Епископског Савјета Православне Цркве у Црној Гори”/ Српска Православна Црква, 27. 2. 2010. http://www.spc.rs/sr/saopstenje_za_javnost_episkopskog_savjetapravoslavne_crkve_u_crnoj_gori; „Митрополији црногорско-приморској прети губитак имовине”/ Политика Online. 28. 8. 2012. <http://www.politika.rs/rubrike/region/Mitropoliji-crnogorsko-primorskoj-preti-gubitak-imovine.sr.html>.

одлуком од маја 1996. године: „Без обзира на распад версајске, односно Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, јурисдикција Српске православне цркве и даље се простира на све православне на тој територији” (АС бр. 84/зап. 148).

Међутим, званичне и полузваничне најаве формирања нових епархија (Рашке и Земунске), чије би границе требале да се поклапају са границама могућег новог распарчавања Србије и њеног свођења у преткумановске оквире, указују да центрифугалне силе у СПЦ, усмеравање иностраном менторском палицом, још увек делују. По неким оценама црквених реформатора ове новоформиране епархије не би требало да броје више од 300.000 верника.³⁴

Неодољивост силе „царства ћесаровог” утицала је на део српских епископа да забораве аустријску лекцију из Деклараторије Марије Терезије од 1779. године (**Rescriptum Declaratorium Illyricae Nationis**), која убедљиво дешифрује захтеве данашње глобалне Империје да се СПЦ организационо прилагоди новој политичкој карти Балкана. Наиме, православним Србима из Војне границе Деклараторијом су биле загарантоване привилегије „у ствари-ма које се тичу вере, савести и верских обичаја”, под условом предвиђеним у чл. 38: „Забрањујемо најстроже да се ниједан од Наших поданика не рукоположи за свештеника и не производи за архимандрита у Пећи, или другом коме месту у Турској... Исто тако, не сме се убудуће без Наше највише дозволе ниједном свештенику који дође из туђих земаља, па ни онима који се сада налазе, без наше изричне дозволе у нашим наследним земљама, даљи боравак овде допустити, него ови последњи имају се одмах протерати”.³⁵ Исту тежњу за црквено – организационим изоловањем православних Срба под њеном управом од других делова јединственог црквено – народног

34 „Vernicima tesne eparhije”//Vesti online. 14. 5. 2012. <http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/224805/Vernicima-tesne-eparhije>; Бурић Мишина В., „Политичко кокетирање ДС са Црквом”//Нова српска политичка мисао – часопис за теорију и друштвена истраживања. 14. 12. 2012. <http://www.nspm.rs/crkva-i-politika/politicko-koketiranje-ds-sa-crkvom-u-batajnici.html>.

35 Павловић М., *Српска љавна историја*, Крагујевац, 2005, стр. 199

организма показивала је и Млетачка Република. Тако су одлуком млетачког провидура од 27. фебруара 1759. године имали бити прогнани из провинције (Далмације и Боке Которске) сви попови грчки и калуђери, који су из страних држава. Један извештај млетачком Сенату из претходне 1758. године показује да је оваква црквено – територијална изолација млетачких православних Срба замишљена као прва степеница у њиховом унијаћењу. Наиме, у наведеном документу се предлаже „из државног разлога” безусловна забрана православним свештеницима да имају контакте са другим државама, међу којима се, поред Турске и Аустрије, чије је помињање због мноштва Срба у њима – разумљиво, наводи, и то, Милашевом речју, „поглавито Русија”, као земља из које се „сије мржња не само према латинским прелатима, него и противу саме државе”.³⁶

Слутње да ће дух прилагођавања СПЦ „реалности” нових државних творевина на Балкану угрозити православну црквену саборност Српске цркве, потврдило је 23. јула 2012. године провадино Саопштење епископа бачког Иринеја, које је у јавну расправу са митрополитом црногорско–приморским Амфилохијем унело, по западном укусу, дух обреновићевско–србијанског партикуларизма и Цркви несвојствене полемичности, са знатном дозом политиканског цинизма.³⁷

Уколико се епископат СПЦ не врати ревносном поштовању канона и Предања Православне Цркве, постоји реална опасност да овакав несаборни и партикуларно – територијални дух добије правну санкцију у најављеној промени Устава СПЦ, кроз јачање положаја епископа у односу на Сабор и уставно конституисање посебних аутономних црквеноправних организама у СПЦ, налик већ поменутиим епископским саветима. У таквој визији СПЦ не би представљала јединствен саборно – епископални организам националне аутокефалне

36 Милаш Н., *Православна Далмација*, стр. 414–417.

37 Епископ бачки Иринеј, „Министарство вера или Канцеларија за сарадњу са Црквама и верама-непотребна дилема”/Српска Православна Црква-Епархија бачка, 23. 7. 2012. <http://www.eparhija-backa.rs/novosti/ministarstvo-vera-ili-kancelarija-za-saradnju-sa-crkvama-i-verama-nepotrebna-dilema>.

православне цркве, већ би личила на некакву **sui generis** црквену конфедерацију аутономних целина од неколико епархија, које би се поклапале са границама новостворених балканских државица. Унутар тих посебних црквеноправних организама владао би, по свој прилици, до крајности изведен епископоцентрични, заправо вредносно епискополатријски систем, који је противан читавом низу канона Православне Цркве (нпр. 34. и 37. правило св. апостола, 5. и 6. правило I васељенског сабора и 2. правило II васељенског сабора). Овакав однос према епископској власти посебно је близак оним епископима – модернистима у СПЦ, који се представљају као духовни следбеници митрополита пергамског Васељенске патријаршије, Јована (Зизјуласа). Такво црквено – организационо устројство представљало би у црквеноправном погледу враћање на стање пре IV века, када су, по речима каноничара Н. Милаша, „сви епархијски митрополити били автокефални,... ти су митрополити држали у одређена времена своје митрополитанске саборе”.³⁸ У односу на СПЦ био би то, црквеноисторијски посматрано, ретроградан процес, јер би он на мала врата вратио стање од пре 1912. године када је српски народ био, не само политички поцепан и поробљен, већ је био подељен у пет посебних црквено – организационих целина (Карловачка митрополија, Цетињска митрополија, Митрополија у Крајевини Србији, аутономна областна православна црква у БиХ у оквиру Цариградске патријаршије, састављена од четири епархије на челу са Архиепископом и митрополитом сарајевским, Задарска и Которска епархија у оквиру Буковинско – далматинске митрополије и епархије у Турском царству под јуридикцијом Цариградске патријаршије).³⁹

Са оваквом аморфном структуром организације, уз црквено – епархијску афирмацију вештачки скројених граница региона, СПЦ би дала неопходну додатну псеудоисторијску супстанцу реализацији историјски ретроградне идеје регионализма, као једног од основних принципа социјалне идеологије римокатоличке

38 Милаш Н., *Православно црквено право*, Београд, Шибеник, 2004, стр. 340.

39 Милаш Н., *Православно црквено право*, стр. 325-335; Перић Д., *Црквено право*, Београд, 1999, стр. 185–208.

цркве, кодификованих у поменутој посланици **Centesimus annus**. Стварност последњих двадесет година дала је право историчару М. Екмечићу, који је још 1992. године упозорио да „регионализација старих националних и државних заједница је основна метафора данашњег европског развоја. Од њега имају користи само католичка црква и немачке финансије. Ове две снаге ће водити раздробљену Европу. Једна ће давати духовне, а друга економске барјаке”.⁴⁰

Међутим, иако оваква злослутна пројекција уређења СПЦ угрожава историјски опстанак српског народа, јер му онемогућава, да у условима споља насилно наметнутог решења националног питања, остане духовно и национално обједињен, његова реализација у новом Уставу СПЦ, чије је доношење најављено формирањем у 2012. години нове Комисије за промену Устава, сасвим се чини остварљивом. У прилог томе не говоре само досадашња организациона прилагођавања СПЦ новом балканском политичком реалитету, већ знатно више „реформаторско” расположење које је владало већ у ранијој Комисији за промену Устава СПЦ, 2002. године. Тако се тада умировљени епископ Атанасије (Јевтић) залагао „за нужно урачунавање реалности света у којој Црква живи и дела”, док је свештеник и професор екуменског богословља на Богословском факултету СПЦ, др Р. Биговић, садашње уређење СПЦ квалификовао као „тоталитарни колективитет”.⁴¹ Да је позивање на либерализам плодно тле за разбијање суверених нација показује, управо, регионализам који се редовно спроводи под максимом „више права и више слобода”.

Уосталом, рад на Уставу једне тако озбиљне установе каква је Црква, у политичким условима у којима се почетком XXI века налазе српски народ и држава Србија, може да буде изложен многим ризицима, управо због притиска НАТО-држава које „уредују”

40 Екмечић М., *Спољни узроци грађанског рата у Босни и Херцеговини 1992, Дијалој прошлости и садашњости* стр. 461; Екмечић М., *Регионализам између слободе и новог насиља, Дијалој прошлости и садашњости*, Београд, 2002, стр. 499–504.

41 Из Записника са друге седнице *Комисије за промену Устава СПЦ* од 25. 12. 2002. Објављено у Петровић М. М., *Христос и Христ: одговори др Атанасију Јевтићу епископу у „остјавци” и члану Комисије Светиој архиепископској сабора за измену и дојуну Устава Српске православне цркве*, Београд, 2004, стр. 80–88.

на простору где живи српски народ. То, свакако, не би било први пут у историји Српске цркве. Наиме, када је нацистичка Немачка окупирала Краљевину Југославију један од првих задатака окупатора био је обрачун са антихителровским врхом СПЦ, оличеним у патријарху српском Гаврилу (Дожићу) и епископу жичком Николају (Велимировићу), који су одстрањени са својих дужности и стављени под стражу. Да би уклонили патријарха Гаврила са трона и врх Цркве учинили погодним за колаборацију, нацисти су, између осталог, мислили и да измене Устав СПЦ. Промена Устава као решење помиње се у извештају СС потпоручника Мајера од 22. августа 1941. године. По њему, „патријарх Гаврило стоји раду стално на путу. Нити Синод, нити пак сабор, нису способни за доношење одлука без Патријархове сагласности”. Ипак, Мајер је сматрао да би измена Устава СПЦ трајала сувише дуго, а Немцима се журило.⁴²

2. 3. „Случај владике Артемија” – национални и црквеноправни аспект

Трећи крупан проблем са којим се већ две године суочава СПЦ, а коме је патријарх Иринеј посветио целокупан интервју ТАНЈУГ-у од 14. јула 2012. године, односи се на тзв. „случај владике Артемија”, чија је у црквеноправном погледу потпуно спорна смена са трона епископа рашко-призренског изазвала једну од најтежих криза у историји СПЦ.⁴³ Наиме, већ са одлуком СА Синода од 11. фебруара 2010. о привременом уклањању епископа Артемија (Радосављевића) са управе над епархијом рашко-призренском, а посебно после одлуке са мајског заседања СА Сабора СПЦ да „већином гласова трајно разреши дужности епархијског архијереја епископа Артемија”, постало је јасно да ће два елемента ових аката код великог дела православних Срба побудити сумње како у њихову исправност, тако и у црквенационалну одговорност њихових доносилаца.

⁴² Радих Р., *Гаврило Дожић 1881–1950*, Београд, 2006, стр. 225.

⁴³ „Patrijarh Irinej: Nema nade za Artemija”// Вечерње новости online. 14. 7. 2012. <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/aktuelno.290.html:388475-Patrijarh-Irinej-Nema-nade-za-Artemija>.

Као прво, на удару Синода СПЦ нашао се епископ са Косова и Метохије који је у претходних десет година, а нарочито после 17. фебруара 2008. био један од најагилнијих и најдоследнијих бораца у српском националном корпусу за очување Косова и Метохије у саставу Србије. О чврстом патриотском опредељењу овог црквеног великодостојника сведочи, између осталог, и једна од депеша са Асанжовог Викиликса (06BELGRADE1329), по којој је, америчком амбасадору Полту рашко – призренски епископ ставио до знања да „нема намеру да игра конструктивну улогу у процесу проналажења коначног решења”.⁴⁴ То је показао много пута, а Империји се нарочито замерио када 2009. године подпредседнику САД, Џозефу Бајдену, није дао дозволу да уђе у Високе Дечане. Тада је ову његову одлуку, као надлежног епископа, поништио СА Сабор СПЦ, издавши 20. маја 2009. године саопштење којим због одлуке епископа Артемија „изражава жаљење”, јер је она наводно била „у супротности са традиционалним хришћанским начелима гостољубља, дубоко укоренењем у српском народу, а нарочито у нашим манастирима”. Такође, из Викиликсових депеша се види да је владика Артемије доживљаван као неко ко је близак најомрзнутијем од страна НАТО-држава српском политичару, Војиславу Коштуници, који у борби за очување територијалне целовитости Републике Србије није желео да прави уступке захтевима са стране. Амерички дипломатски извештај 06PRISTINA564, послат 29. јуна 2006. године из Приштине у Вашингтон, то јасно показује. Извештач јавља да је 28. јуна Војислав Коштуница посетио манастир Грачаницу на Косову да би „обележио Видовдан” : „Упркос дозволи УНМИКа да посети Косово само из личних, верских разлога, Коштуница је искористио ту прилику да одржи провокативан говор у коме је рекао да ће Косово увек бити део Србије. /... / Патријарх Павле је 27. јуна стигао из Београда и присуствовао читању поезије и такмичењу у песништву у манастиру Грачаница. У својој проповеди тог дана, епископ рашко – призренски Артемије Радосављевић, тврдолинијаш са седиштем у Грачаници, наводно је рекао да је 'Србија

44 Врзић Н. Епископи, муфтије и депеше, *Печай*, бр. 183, 16. 9. 2011, стр. 8-11.

један храм, а Косово његов олтар', додајући да 'нема храма без олтар'". По извештачу из Приштине, „Коштуница је отишао директно у Грачаницу, где је присуствовао ручку чији је домаћин био владика Артемије. Коштуница је рекао окупљеним косовским Србима, од којих су многи чекали сатима, да ће Косово увек бити део Србије”.⁴⁵ Очито је да су у извештају ставови Војислава Коштунице, „тврдолинијаша из Београда”, и епископа Артемија, „тврдолинијаша из Грачанице”, повезани у једну целину – за Империју су обојица „некооперативни”.

Заиста, линија Владе Србије коју је водио др Војислав Коштуница све до пролећа 2008. године и линија епископа Артемија, бар кад је непризнавање привида „нормализације стања” у самопроглашеној НАТО „држави Косово” била је веома јасна и уочљива, а свакако и кад су у питању била решења овог проблема. На конференцији одржаној у Дому синдиката у Београду, децембра 2006. године, у организацији Америчког савета за Косово, владика Артемије је рекао: „Упркос свим претњама и обећањима, српска Влада је рекла: Не, не можете нам одузети Косово и Метохију – Косово је Србија! Предвођени Његовом Светошћу Патријархом Павлом, грађани Србије су изишли на изборе и великом већином изгласали нови Устав који каже: Косово је Србија! Не можете нам га одузети. И Русија је сада рекла да неће дозволити решење које ће кршити међународни закон, као ни решење на које Србија не пристаје. Изгледа да ће Кина подржати Русију по том питању. Све више земаља/... /увиђа да наметнуто, незаконито решење за Косово прети хаосом остатку света”.⁴⁶ Стратегија Војислава Коштунице је била управо оваква како ју је, на свој начин, изложио владика Артемије: доношење „косовозаштитног” Устава Србије 2006. године, ослонац на Русију и Кину у одбрани територијалног интегритета, као и сарадња са другим државама, које нису пристајале на преседан „независног Косова”.

45 Шешељ В., *Викиликс ми јавља*, Београд, 2012, део I, стр. 205–206.

46 Радосављевић А., *Са Косовом у срцу: обраћања, сећања, сведочења/ејиској Артемије, Грачаница* – Београд, 2010, стр. 123–124

Други елемент наведених аката Синода и Сабора СПЦ који је изазвао подозрење и деобе у црквеној јавности тицао се самог начина на који су они донети. Нескривена брзина са којом је почетком 2010. извршено, најпре привремено, а потом и трајно уклањање „некооперативног епископа” рашко-призренског резултирала је поступком који у највећем броју елементу није испуњавао услове једног, на канонима Православне Цркве и Уставу СПЦ, заснованог црквеносудског поступка против епископа.

На то је месецима указивала црквена и стручна правничка јавност, међу њима и један члан правног савета СПЦ, угледни професор права и академик К. Чавошки, истичући да су грубо прекршене црквенопроцесне норме, како у погледу покретања поступка (6. правило II васељенског сабора, 19, 132, и 133. правило картагенског сабора), тако и у погледу трајног уклањања овог архијереја са епископске катедре (чл. 11. Устава СПЦ). Критичари су упозоравали да је без обзира на постојање **Акта о канонској одговорности епископа рашко-призренског Артемија**, који је потписао епископ далматински Фотије, сам СА Сабор своју одлуку о разрешењу засновао на одредби Устава СПЦ која уређује управну, а не судску надлежност Сабора, те да је као таква ова одлука подложна преиспитивању. Сумња у црквеноправну ваљаност овакве саборске одлуке била је у јавности додатно појачана чињеницом да је иза ње стао тек 21 епископ СПЦ, док је СА Сабор у том тренутку бројао 44 члана. Тако је начин на који је уклоњен један архијереј Српске цркве положио експлозив у црквеноправни темељ СПЦ, који већ две године, са континуираним узлазним трендом нових експлозивних инцидената, потреса њено јединство.⁴⁷

47 *Ајел за одбрану њравој њорейка СПЦ* којим је један број угледних српских правника, професора универзитета, судија и адвоката, подигао глас против неканонске смене епископа Артемија, као и неке од докумената у вези са овим случајем налазе се у *Ајел за одбрану њравој њорейка СПЦ* којим је један број угледних српских правника, професора универзитета, судија и адвоката, подигао глас против неканонске смене епископа Артемија, као и неки од докумената у вези са овим случајем, налазе се у Чавошки К., Димитријевић В., *Истинина о случају мр Зорана Чворовића*, Београд, 2011, стр. 126–131. Они су придодати и овај књизи, и могу се прочитати у њеном Додатку

Зато се данас у СПЦ чини актуелнијом него икад порука св. Јустина (Поповића), коју је седамдесетих година прошлог века упутио поводом тзв. америчког раскола: „Пре свих нас позван је, и има богодане моћи, уклонити овај самоубилачки и србоубилачки раскол Свети Архијерејски Сабор Српске Православне Цркве, користећи спасоносно средство црквене икономије, и по угледу на Свете Оце и Светог Саву, проналазећи неко човекољубивије решење, по речима светог 5. Канона Првог Васељенског Сабора, то јест неко свецелисходно и свебогоугодно решење”.⁴⁸

3. Узроци проблема у СПЦ

Проблем који се у јавности најчешће везује за „монаха Артемија”, знатно је дубљи и сложенији, а временски знатно дуготрајнији, те се не може везати само за име једног, на брзину уклоњеног, великодостојника Српске цркве и ограничити на последње две године. Овакав редуковани приступ не само да не одговара чињеничном стању у СПЦ у последњих двадесетак година, већ подсећа, са свим озбиљним последицама који из тога следе, на сређивање куће гурањем ствари под тепих. Следствено, два су питања у задње две деценије, у узлазној путањи, стварала конфликте и делила епископат СПЦ. Реч је о односу према екуменизму и црквеном „модернизму”, с једне стране, и односу према световној власти, с друге стране. Супростављени табори у СПЦ, и по једном и по другом питању били су бројни, отуда је свако персонализовање тема на којима су се разилазили епископи погрешно.

3. 1. „Модернизам” у СПЦ

Када је у питању однос према екуменизму, богослужбеним реформама и „модернизацији” црквеног живота, либерално крило епископата почетком деведесетих није имало довољно ауторитета да преузме вођство у СПЦ. Отуда су екуменистички сусрети више личили на појединачне ексцесе, него на део некаквог плана. У појединим кључним моментима неки од угледних старијих

48 Поповић Ј., *Сејџве и жејџве*, Београд, 2008, стр. 664.

епископа јавно су разобличавали и супростављали се појединим екуменистичким понудама, иза које се налазила криптоунијатска провокација. Тако је епископ шумадијски Сава одбио одлуку Синода да у својству представника СПЦ присуствује Бискупском синоду Европе који је био организован у Риму крајем 1991, а поводом тога што је „наступила нова ситуација у Европи”, а с циљем „бољег проповедања Јеванђеља међу ученицима Христа Спаситеља”. Сава је одговорио Синоду да му је „част да на њој (Специјалној скупштини бискупског синода за Европу) не присуствује”, јер у залагању Ватикана за „евангелизацију Европе”, види покушај „унијаћења за који се након свих болних догађаја оно поново спрема од 1917. године до данас”. Тада се дијалогу између СПЦ и Ватикана јавно супроставио и новоизабрани епископ рашко-призренски Артемије, оцењујући да би евентуални сусрет и разговор патријарха Павла и папе Ивана Павла II „имао само негативне последице ’по Свету Цркву православну, а посебно по наш православни Српски народ’”.⁴⁹ До 1995. и окончања егзистенцијалног рата који је српски народ водио, политичке прилике су углавном биле пресудније од личних убеђења српских епископа да се заузме чврст негативан став према екуменистичком дијалогу. Посебно ако се узме у обзир изузетна присност појединих епископа са политичким естаблишментима у Савезној Републици Југославији и Републици Српској.

3. 1. 1. СПЦ између иступања из ССЦ и непоштовања сопствених одлука

Један од догађаја који је незаобилазан за оцењивање однос СПЦ према екуменизму, а који је због свог исхода био знатно пресуднији за будуће односе у самој Српској цркви, била је одлука СА Сабора са његовог мајског заседања 1997. године да „Српска Црква иступи из Светског савета цркава, чија је она чланица од 1965 г.” Пре пре

49 Николић М., *Екуменски односи Православне и Римокатоличке цркве*, стр. 387–396.

доношења ове историјски значајне саборске одлуке, Синод СПЦ је 17. новембра 1994. године наложио епископу рашко-призренском Артемију да за потребе сабора уради кратку анализу историје односа СПЦ и ССЦ. Подносилац извештаја је већ на самом почетку оценио да је „у самом називу Светски савет цркава садржана сва јерес ове псевдо–црквене организације... Црква је једна и саборна... отуда и сама идеја 'савета' или 'савеза' цркава је немислива, недопустива и неприхватљива за свест и савест православног човека”. Следећи за оценом св. Јустина (Поповића) екуменизам се у наведеном извештају квалификује као „свејерес”, која „удара на сам корен православне вере – на свету Цркву, настојећи да је претвори у једну 'екуменску' организацију лишену свих богочовечанских епитета Тела Христовог, припремајући тиме пут самом Антихристу”. Када је у питању учешће Српске цркве у ССЦ по овом архијереју резултат се изражавао „извесном материјалном помоћи коју је СПЦ повремено добијала од ССЦ у виду лекова, лечења или опоравка неких лица у Швајцарској, студентским стипендијама, или извесним новчаним прилозима за неке конкретне сврхе и потребе СПЦ, као рецимо за градњу нове зграде факултета”. „Те мрвице материјалних добара”, закључује подносилац извештаја, „плаћали смо губљењем на духовном плану у чистоти наше вере, канонске доследности и верности Светом предању Цркве Православне”. На крају се у овом извештају предлаже СА Сабору СПЦ да донесе „одлуку о иступању Србске православне цркве из Светског савета цркава и свих других, њему сличних, организација (као КЕК и друге), и сходно томе прекинути праксу сваког екуменског деловања и практичног учествовања у екуменистичким безбожним манифестацијама”.⁵⁰ Међутим, тек што је Сабор поступио сагласно наведеном извештају, поједини епископи су, заједно са Синодом, у јавним иступима ублажавали и деградирали карактер и снагу ове одлуке, док су је даљим учешћем у раду екуменистичких организација (нпр. један архијереј СПЦ је у

50 Еп. Артемије, Српска Православна Црква и Светски савет цркава, *Свети Кнез Лазар*, бр. 2 и 3 (10 и 11), 1995, стр. 207–213.

име Синода учествовао на заседању КЕК-а непуних месец дана по доношењу саборске одлуке) фактички поништили.⁵¹

Неуспех у реализацији одлуке СА Сабора о иступању из ССЦ треба тражити у ондашњем стицају политичких прилика, како у Србији, тако и у свету. Наиме, предводници екуменистичко – либералног крила у СПЦ, а пре свих епископ бачки Иринеј, имали су више него блиске односе са ЈУЛ и њеним председником, супругом Слободана Милошевића, Мирјаном Марковић. Од ове сарадње се очекивало да резултира посетом Ивана Павла II Србији.⁵² Истовремено, Цариградска патријаршија као покровитељ екуменизма, у условима потпуне политичке дефанзиве руске државе, а под моћном заштитом НАТО империје, наметнула се као утицајни арбитар у целом православном свету. Њени лобисти у СПЦ били су ученици митрополита Јована (Зизјуласа), управо они који су у пракси дезавуисали наведену одлуку Сабора. Насупрот томе, тадашње предањско крило СПЦ, а у јавности су највише били експонирани епископи Артемије, Амфилохије и Атанасије, било је у немилости режима у Београду, кога су јавно нападали за комунизам и анационализам, и то често на начин неуобичајен за историју односа Српске цркве и српске државе. Њихов светскоисторијски кратковид покушај да на западу нађу савезнике за решење српског националног питања, неминовно их довео у позицију губитника на терену одбране правоверја, јер су очекивани политички савезници били главни носиоци екуменизма и с тога наљући идејни противници наведених српских епископа. О снази црквенополитичке позицији поборника саборске одлуке о иступању из ССЦ, довољно јасно говори одлука патријарха цариградског Вартоломеја од 1996. којом се епископу Артемију забрањивало да посети Свету Гору. Била је

51 Которанин Ж., Усвојени документ о иступању Српске Православне Цркве из „Светског савета цркава” – као знак против кога се говори, *Свети Кнез Лазар*, бр. 1 (21), 1998, стр. 46–53.

52 Николић М., *Екуменски односи Православне и Римокатоличке цркве*, стр. 415–417.

то експлицитна демонстрација силе и порука шта о антиекуменизму српских архијереја мисли Фанар. Уследио је још експлицитнији одговор проскрибованог српског архијереја: „Нема никога на свету ко би могао угледу Васељенске Патријаршије толико нашкодити колико сам Патријарх Вартоломеј и чланови његове Јерархије својим екуменистичким поступцима и изјавама, а које су познате широм света”.⁵³

3. 1. 2. Сопоћански апел и отпор „модернизму” у СПЦ

Што се СПЦ тиче, неспровођење саборске одлуке о иступању из ССЦ, допринело је даљем урушавању ауторитета црквеноправног поретка, које ће кулминирати непоштовањем чак седам саборских одлука, донетих од 1986. до 2008. године, да се у свим епархијама СПЦ „у погледу служења Свете Литургије и других богослужења, држе – до даљњег – устаљеног црквеног поретка”.⁵⁴

Следећи догађај битан за оцену односа СПЦ према екуменизму и „модернизацији” Цркве, као и за правилно разумевање догађаја који су се збили у епархији рашко-призренској 2010, је тзв. Сопоћанска посланица, која је са велико црквено–народног сабора, одржаног 2001. године под благословом рашко-призренског епископа Артемија, упућена СА Сабору СПЦ. Укратко, у посланици се тражило иступање из ССЦ, као и покретање ширег црквеног дијалога између свих чинилаца унутар саме СПЦ, „како би се до одговора на ово питање дошло споразумно и тиме утврдио њен општи и јединствен став”.

53 Реч је о фрагменту из писма које је, поводом одлуке цариградског патријарха Вартоломеја, епископ Артемије упутио писмо Синоду СПЦ. Писмо је у интегралној верзији објављено у часопису *Свети Кнез Лазар*, бр. 2–3, 1996, а у потпуности се наводи и у Димитријевић В., „Човек кога је требало ућуткати”// Нова српска политичка мисао – часопис за теорију и друштвена истраживања. 16. 3. 2010. <http://www.nspm.rs/crkva-i-politika/covek-koga-je-trebalo-ucutkati.html>.

54 О одлукама СА Сабора СПЦ о богослужењу више у Димитријевић В., *Између Вашињитона и Вайиикана/ Свешосавска Црква на расцеђу историје*, Горњи Милановац, 2012, стр. 86–88.

Како примећује М. Николић, „овај пример илуструје тезу да монашка братства у много већој мери заступају и бране доследну примену еклесиолошких критеријума као суштински важних, односно на супремацију теолошког у односу на социолошко у међухришћанским односима”.⁵⁵ Истовремено, Сопоћански скуп је показао да се због превласти екуменистичко–фанариотске струје у Сабору СПЦ, борба за догматску чистоту православне вере, у првој деценији XXI века премештала у манастире широм СПЦ, посебно у оним епархијама у којима се за такве активности могло добити покровитељство месног владике. Превласт модерниста у СА Сабору обезбеђена је његовом генерацијском обновом, у чему је значајну улогу имало кадрирање са избором млађих епископа у канонски сумњиву функцију викара, који су редовно били и ђаци екуменистичких перјаница грчког богословља. Атмосферу доминације екуменизма и „модернизма” у Сабору СПЦ после 2000. године, која најчешће није одговарала бројчаном распореду снага у епископату, снажио је неоодољивом помодношћу, али и другим разноврсним утицајима, световни глобализам, који је управо тада у форми натовске политичке доминације домаћом партијском сценом загосподарио Србијом. Символички печат садашње доминације фанариотских реформиста у СПЦ, представља једини текст који на званичном сајту Српске цркве тумачи идентитет васељенске Цркве, а који не потиче из дела светих отаца, већ из пера титуларног митрополита пергамског Јована (Зизјуласа).⁵⁶

У историји велики покушаји реформе живота и рада СПЦ углавном су били везани за настојања империјалних сила да измене српски духовни идентитет. Гроф Колер, повереник хабзбуршке царице Марије Терезије, средином XVIII века спроводио је такве реформе на територијама Срба у тзв. Војној граници. Он је укидао прослављање српских светаца у црквеном календару, кривотворио

55 Николић М., Екумениски односи Православне и Римокатоличке цркве, стр. 173–174.

56 Митрополит пергамски Јован Зизјулас, „Идентитет Цркве”//, Српска Православна Црква, <http://www.spc.rs/sr/crkva>.

православни катихизис, укидао „Древне народне обичаје спојене и освештане црквеним култом погребa и опела”. М. Костић, изучава-лац овог периода српске историје, каже: „Душу народа нарочито су погађале опрезне, али одлучне противруске тенденције културно–просветне политике, које су прекидале све везе с Русијом, затирале у народу сваки руски траг и уопште тежиле да еманципују духов-ни живот Срба од руског утицаја. Из спољнополитичких разлога те тенденције су прикриване, нарочито оне културно – просвет-них реформи; њихово дејство народ је осећао само по прогонима руских емисара и исељеничких агената, престанцима рада руских школа и одласцима руских учитеља, по затвореној граници за увоз руских књига... Црквене и школске књиге штампане у Курцбековој штампарији из којих је цензура избрисала сваки помен Русије иза-зивало је нелагодан осећај усамљености у борби за одбрану вере, сводило је још јаче све бриге на очување вере и народности и ин-стиктивно је појачавало осећај неповерења према свим културно – просветним реформама предвиђеним у Регуламенту”.⁵⁷

3. 2. Однос врха СПЦ према државној власти

Када је у питању однос СПЦ према световној власти, могуће је из-двојити три периода. У време политичке доминације Слободана Милошевића, однос епископата Српске цркве према државној вла-сти углавном је био опредељен са три чиниоца: националном од-говорношћу за решење српског националног питања после сецеси-онистичких аката Словенаца, Хрвата и муслимана из БиХ, анти-комунизмом и поверењем у установе парламентарне демократије. И док су прва два чиниоца потпуно разумљива са позиције мисије и историје Српске цркве, трећем чиниоцу Црква је придавала та-кав степен поверења, који не само да није одговарао светскоисто-ријској кризи коју преживљава овај облик уређења државе, већ је

57 Костић М., Гроф Колер, *Српска насеља у Русији, Српске привилегије*, Загреб, 2011, стр. 127.

понекад у пракси непосредно увлачио СПЦ у политичке процесе са национално неизвесним рачуницама. Анахрон поглед из традиционалних клупа Пашићеве и Ристићеве деветнаестовековне парламентарне демократије, често је поједине епископе СПЦ са идеалистичким сновиђењима, али и један део црквеног народа, уводио у политичке комбинације са најозлоглашенијим непријатељима политичке слободе српског народа. Међутим, без обзира на све изазове идеолошких мимикрија на Србијиној политичкој сцени, СПЦ је пре 5. октобра 2000. успела да сачува јавни ауторитет и аутономију, великим делом захваљујући мудрости патријарха Павла.

После 2000. године, епископат СПЦ је покушао да јавну подршку петооктобарским променама компензује обезбеђивањем повољнијих услова за рад и јавно деловање Српске цркве, као и за исправљање различитих историјских неправди које су биле нанете Цркви у Брозовој Југославији. Очекивало се да ће коалиција ДОС, одужити за „добре услуге” појединих јерараха у доба борбе против С. Милошевића. Међутим, показало се да су једино Војислав Коштуница и ДСС имали јасну визију блиске и усаглашене сарадње српске државе са Српском црквом, посебно у најбитнијим националним питањима, док су остале странке ДОС-а сарађивале са Црквом од случаја до случаја, вођене искључиво разлозима тренутног политичког ћара.

Драстична промена у односима СПЦ са властима државе Србије најављена је почетком 2005. године. Тада је екуменистичко – либерални естаблишмент СПЦ, инструментализујући Синод, извршио притисак на рашко-призренског епископа Артемија да повуче тужбе против држава чланица НАТО-а које су у септембру 2004. биле поднете Европском суду за људска права у Стразбуру, зато што њихове војне јединице нису штитиле цркве и манастире СПЦ на Косову и Метохији. Радило се о накнадној памети Синода, јер је претходне године исти орган СПЦ подржао епископа Артемија да ангажује адвоката др Јакова Вејнорта из Тел Авива у поступку против држава НАТО-а. Суштински карактер овакве одлуке, заједно са преумљењем чланова Синода, указивало је на политички рукопис Тадићевог председничког кабинета и његових евроатлантских ментора. Исти политички трагови су видљиви и у игри са потписивањем

Меморандума о општим принципима обнове цркава и манастира срушених и оштећених 17. марта 2004. године, где су као стране потписнице били предвиђени СПЦ и Министарство културе, омладине и спорта Привремених институција самоуправе на Косову. Патријарх Павле је у чудним околностима два пута потписивао, а једном повукао свој потпис са овог документа, док је владика Артемије одбио да га прихвати.

Да је Тадић преузео кормило у вођењу СПЦ ка „евроатлантско–интеграционистичкој” политици, видело се и из депеша америчке амбасаде које су откриле активно мешање евроунијатског лобија у црквене послове, а посебно у настојању да се „пузеће” признање независности самопроглашене „државе Косово” учини прихватљивим и за црквене кругове. Тако је, како каже Н. Врзић, аутор књиге „Викиликс: тајне београдских депеша” : „захваљујући обелодањеним америчким депешама, откривено да се епископ аустралијско–новозеландски Иринеј (Добријевић) америчким дипломатама исповедао о односима у Српској православној цркви, објашњавао ко је то од црквених великодостојника са владом Војислава Коштунице радио на ућуткавању ,умерених гласова’ у цркви поводом Косова, обећавао да ће деловати на стварању ,реалистичне, практичне и аполитичне’ позиције СПЦ–а о Косову и ,другим питањима од интереса за међународну сарадњу’. Сазнали смо још кудикамо више о упорним покушајима америчких чиновника да у Светом синоду СПЦ идентификују своје савезнике, о труду да се српска претвори у просрпску православну цркву, о предсенику Србије Борису Тадићу који ,иза сцене ради у спрези са важнијим црквеним умерењацима, у покушају да утиче на избор патријарховог наследника’ /... /Иринеј Добријевић указује Американцима на кога још могу да рачунају, осим на њега самог: „Он је епископа Теодосија назвао усамљеним гласом умерности’. Теодосије ће, изненађујуће ли случајности, у годинама које су уследиле постати епископ рашко – призренски, уместо рашчињеног владике Артемија; Артемија, кога је Полт убеђивао да блиско сарађује са својим умеренијим и прогресивнијим колегама – као што су епископи Теодосије и Григорије – на позитивном приступу који би охрабрио косовске Србе да допринесу праведном и

трајном решењу', али му је Артемије, на своју несрећу, јасно ставио до знања да „нема намеру да игра конструктивну улогу у процесу проналажења коначног решења”.⁵⁸

Амерички амбасадор Мајкл Полт је претпостављенима дао „праве сигнале”, а они су урадили потребно „уз малу помоћ својих пријатеља” из српског световног и духовног естаблишмента: „твдо-линијаш са седиштем у Грачаници” отеран је из Грачанице, а на његово место дошао је „умеренији и прогресивнији колега”, који се, по свему судећи, помирио са „коначним решењем” косовског питања у складу са вољом „међународне заједнице”. То је оно што вашингтонско – бриселски лобисти у Србији зову „прихватањем реалности”, очито сасвим другачије од стварности опеване код „трагичног јунака косовске мисли” и кодификатора српске националне етике, владике П. П. Његоша: „Нека буде што бити не може, / Нека буде борба непрестана!”

4. Завршна разматрања

Већ поменути српски академик, Дејан Медаковић, у свом запису од 22. децембра 1995, уочава да су „моћници света најмање водили рачуна о интересима Српске цркве и о њеној историјској улози, те нису могли да помогну светитељски вапаји нашег патријарха”, и додаје да „Српска црква нема далекосежну политику” Такође, по Медаковићу, Црква нема јасну визију ни своје, ни општенародне будућности, ослањајући се на традицију, али шаблонски, у свету који се вртоглаво мења: „Зато се и поставља питање шта је данас црква у српском народу и како је духовно припремљена за изазове новог поретка. Не препознајем црквене снаге које на та питања могу да одговоре. Нажалост!”⁵⁹. Ово је рекао аутор који је настојао да своје стваралаштво, између осталог, посвети и изучавању прошлости Српске цркве и њеног доприноса српској култури. Била је то реч забринутог добронамерника, који је, сасвим у складу са тезом Арнолда Тојнбија, знао да свака људска стварност, па и Црква,

58 Врзић Н., *Викиликс: тајне деоградских гейеша*, Београд, 2012, стр. 103, 105

59 Медаковић Д., *Дани, сећања*, књ. VI, стр. 224.

која се по православном хришћанском учењу, дефинише као Бого-човечанска установа, живи у мери у којој је кадра да на изазове даје одговоре. У суочавањима с претешким изазовима НАТО – империјалне стратегије на Балкану, део клира СПЦ је, очито, кренуо путем „прихватања реалности” која би могла да изгледа онако како је почетком деведесетих година прошлог века, слутио владика Атанасије (Јевтић): „Да не да Бог судбину коју ја видим овога народа... Ни слободни Београдски пашалук неће да постоји”.⁶⁰

Ипак, Српска црква, коју је утемељио Свети Сава, старија је и мудрија од свих актера на данашњој духовно – државној сцени српског народа, зато не сме бити сумње да ће кризно стање у коме се она данас нашла, што по слабостима својих чланова, а што по злоупотреби светских моћника, бити превазиђено.

60 Јевтић А. , *Знак ђрејоречни*, Београд, 1994, стр. 146.

Српска Црква и Хашки трибунал: од активног отпора до мирења са „реалношћу”

После другостепене „пресуде” за „Олују”

Чим се сазнало да је Хашки суд ослободио хрватске генерале Готовину и Маркача за недела учињена приликом операција „Бљесак” и „Олуја”, оштро се огласио СА Синод СПЦ, истичући да је „овом срамном пресудом хашки суд коначно разобличио сам себе и још једном показао да је у питању политички суд коме је најмање стало до правде и до права”. Ламентирајући над процесом помирења у овом делу Европе, који је све теже остварив, Синод је истакао да веома зачуђује чињеница да су хрватски бискупи ову пресуду доводили у везу са Богом и Његовим промислом, као и да су служили многобројне „мисе захвалнице”. Наглашено је да је Жалбено веће Хашког трибунала омогућило да се злочини прогласе одбрамбеним ратом, а ратни злочинци жртвама. Испада да нико није крив за злочине хрватске војске и полиције за време „Олује”, када је двеста хиљада људи отерано са огњишта, а неколико хиљада њих убијено, при чему је спаљено стотине села и градова, а много српске имовине опљачкано и уништено. Синод је позвао све, од европских

¹ Саопштење за јавност СА Синода СПЦ, <http://www.spc.rs/sr/saopshstenjezajavnost5>

хришћана, преко слободољубивих земаља и правдољубивих народа, до моралне и интелектуалне елите света, да дају оцену овом лицемерју. Свој оправдани револт изразио је и епископ бачки Иринеј (Буловић), уверен да су хрватски бискупи унапред знали шта ће се десити. Он је истакао да је „ослобађањем Готовине и Маркача, Хрватска потпуно амнестирана за све: добила је општу евроатлантску индугенцију, опроштајницу грехова”². Епископ Иринеј је указао на неправду учињену Србима у Хагу, који су, без ваљаних доказа, осуђивани по „командној одговорности”. По епископу бачком, „Хашки казнени трибунал” не заслужује више часни назив суда, и то увиђају не само „мала и слаба Србија”, Република Српска или СПЦ, него и неке од највећих и најутицајнијих светских држава. Критикујући претходну власт због евроентузијазма претвореног у евроидолопоклонство, епископ Иринеј је нову власт позвао на „евротрезвеност и европредострожност”. Он је указао и на коначни суд – суд Божи.

Викиликс, епископи и Хашки трибунал

Тиме се тема неправедности Хашког трибунала опет нашла у жижи пажње врха СПЦ, који се њом није озбиљније бавио више од пола деценије. Наиме, међу депешама које је америчка амбасада из Београда слала центри у Вашингтон (у време амбасадора Мајкла Полта), налази се и она под бројем O6BELGRADE26O5, чија је тема „Религија и политика у Србији – политичка улога Српске православне цркве”. У поглављу „Политика СПЦ према Међународном кривичном трибуналу за бившу Југославију”, читамо: „Интерно, речено нам је, има владика са супротним гледиштима у расправи о томе да ли би требало оптуженог злочинца Ратка Младића предати Хашком трибуналу. Дамјан Крњевић–Мишковић, саветник у кабинету председника Тадића за религијска питања, рекао нам је да се приватно већина црквених великодостојника слаже да Младића

2 Епископ Иринеј, Отрежњујућа пресуда којом је Хрватска добила „општу евроатлантску индугенцију”, <http://www.nspm.rs/crkva-i-politika/episkop-irinej-haski-tribunal-je-dao-hrvatskoj-opstu-evroatlansku-indulgenciju.html>

треба испоручити Хагу, било на религиозно-моралним основама, било из реалполитичких разлога, како би Србија могла да иде напред. Свеједно, СПЦ јавно наставља да се држи става да је трибунал острашћен против Срба и да су „само српски злочини издвојени”. Никада није било званичног извињења цркве у неким од злочина у последњим балканским ратовима, упркос томе што је њена умешаност документована.”³

Хрватски бискупи у борби против Хашког трибунала

Империји је, у то време, очито било довољно да врх СПЦ ћути, да „не таласа”, а поготову да не мотивише и организује друштвене снаге које су се противеле сарадњи са Међународним кривичним трибуналом за бившу Југославију. За разлику од врха СПЦ, Хрватска бискупска конференција је, што преко изјава својих чланова, што преко свог „Гласа концила”, што посећујући хрватске заточенике у Хагу, имала активну улогу у борби против овог „судског” монструма, кога је српски академик К. Чавошки, с правом од почетка назвао „хашким Минотауром”. Тако је 19. листопада 2011. Хрватско католичко друштво просвјетних дјелатника организовало предавање академика Јосипа Печарића о суду у Хагу као „нападу на хрватске вриједности.”⁴ Његово предавање је полазило од ставове хрватског бискупата, у коме се нарочито истицао Јурај Језеринец, војни бискуп хрватске војске, који је у својим говорима редовно наглашавао да су се храбри Хрвати агресору супростављали с „круницом у руци”, при чему су изнедрили „великог генерала” неправедно заточеног у Хагу. По академику Печарићу, Готовина, као војни, и Маркач, као полицијски генерал, изабрани су да буду кажњени

3 В. Шешељ, Викиликс ми јавља, Београд, 2012, стр. 316

4 Predavanje akademika Josipa Pečarića na tribini Hrvatskog katoličkog društva prosvjetnih djelatnika, 19. listopada 2011, Sud u Haagu – Napad na hrvatske vrijednosti, http://www.hrsvijet.net/index.php?option=com_content&view=article&id=17699:sud-u-haagu-napad-na-hrvatske-vrijednosti&catid=28:povijesni-identitet&Itemid=112

уместо „оца домовине”, Фрање Туђмана, који се усудио да гради хрватску државу упркос „светским моћницима”. Печарић је помињао и покојног кардинала Фрању Кухарића и његову принципијелност у борби за Хрватску.

Хрватски бискупи су, такође, редовно позивали своју паству на пост и молитву за Готовину и Маркача, као што је то, између осталог, новембра 2011. учинио сисачки бискуп Владо Кошић. Сав хрватски бискупат, уочи пресуде за ослобађање Готовине и Маркача, позвао је народ на молитву. Дубровачки бискуп Мате Узинић, пред којим је епископо захумско–херцеговачки Григорије, почетком 2012. године у Дубровнику упутио извињење за догађаје из рата 1991–1995, рекао је да „хрватски бискупи позивају све вернике на заједништво и молитву да правоснажна пресуда буде у складу са начелима праведности и истине”. При том је истакао да бискупат тражи достојанство од свих који изражавају подршку генералима, јер су Готовина и Маркач „људи који су дали велики допринос у ослобађању Хрватске од српске агресије”. Наравно, понашање бискупата није уопште чудно ако се зна да је Римокатоличка црква била кључна установа која је Фрањи Туђману помогла у освајању власти почетком деведесетих година 20. века. О томе је хрватски новинар Дарко Худелист писао у свом тексту „Како је Госпа срушила СФРЈ”. Худелист констатује да је „Црква у Хрвата” почела да интензивно руши Југославију већ од 1975. године и додаје како „нећемо претјерати ако кажемо да је Туђман, преузео већ готову инфраструктуру, коју је низ година стрпљиво стварала Католичка црква.”⁵. Хрватска је, и даље, римокатоличко „предзиђе кршћанства”, одана Ватикану и евроатлантској Империји. Зато су Готовина и Маркач били тако драги бискупима широм „лијепе њихове”.

Почетни отпори врха СПЦ

Раније се и врх СПЦ борио против хашког Минотаура. Историчар Р. Радић, у својој књизи „Патријарх Павле/Биографија”, о томе бележи: „Током 1997. године патријарх је благословио и потписао

5 Д. Худелист, Како је Госпа срушила СФРЈ, *НИН* 25. септемабар 2008, стр. 89

декларацију против геноцида над српским народом у Хрватској и Босни и Херцеговини, као и декларацију о обустављању поступка Хашког трибунала против др Радована Караџића. Синод је издао саопштење у коме је нападнут Хашки трибунал.⁷⁶ Патријарх Павле, човек искрене хришћанске вере и морала, говорио је, између осталог, и следеће: „Нас су непријатељи годинама представљали у свету злочинаца недостојним људског имена. Из дана у дан, то се у свету говорило преко радија и телевизије, и то онда и код незлонамерних остави трајан утисак. Свакако да и међу нама има злочинаца и злочина. У коме их народу нема, поготово у рату. Али, када моћни људи у свету једном мером мере нама, а другом другима, онда је јасно каква ће истина изаћи и какве последице.”⁷⁷

Оштром антихашком реториком истицао се и митрополит црногорско – приморски Амфилохије. Када је бивши председник СР Југославије, Слободан Милошевић, ухапшен и на Видовдан спроведен у Хаг 2001. године, митрополит је изјавио да „они који су Милошевића на Видовдан спровели у Хаг нису бившем српском председнику могли учинити већу част, а себи и свом народу већу срамоту пред историјом.”⁷⁸ Такође, владика Амфилохије је сведочио да је Хаг савремена инквизиција и „продужена рука оних који су бомбардовали нашу земљу, а који би на тај начин да своју кривицу пребаце на оне над којима су чинили насиље.”⁷⁹ Реторика српског архијереја ишла је до „усијања”: „Ја сам рекао да не бих своје псето добровољно дао Хашком трибуналу. Ако је требало судити Милошевићу, требало му је судити у Београду. Часније би било извести га на Теразије и јавно стријељати и за своје и за туђе гријехе, неголи оно што је урађено.”⁸⁰ Извесно време, постојало је и зани-

6 Р. Радић, Патријарх Павле/Биографија, Београд, 2005, стр. 108

7 Р. Радић, Патријарх Павле/Биографија, стр. 127

8 Ј. Рођеновић, Сви смо једно у Христу/Разговори са митрополитом Амфилохијем (Радовићем), Цетиње, 2002, стр. 129

9 Ј. Рођеновић, Сви смо једно у Христу/Разговори са митрополитом Амфилохијем (Радовићем), стр. 129

10 Ј. Рођеновић, Сви смо једно у Христу/Разговори са митрополитом Амфилохијем (Радовићем), стр. 129

мање епископата за судбине хашких заточеника, па су неки од њих и ишли у посете српским сужњима у Шевенингену. Па ипак, реторика према Хагу се постепено хладила, а и посете високих клирика СПЦ су постајале све ређе. Истовремено, хрватски бискупи никада нису престајали са оваквом праксом.

Поставља се питање шта је утицало на промену курса СПЦ према Хашком трибуналу? Одговор на ово питање може посредно да се добије ако се из општег тока догађаја, који услед медијског манипулisaња и непоузданости људског сећања има потпуно мутан изглед, пажљиво издвоје све оне чињенице које хронолошки и садржински корелирају, па се тако по систему слагалице формира појединачна проблемско-тематска слика односа СПЦ према Хашком трибуналу.

Хашки притисак на СПЦ

Од почетка 21. века на врх СПЦ вршен је снажан „хашки притисак”. Тако је саговорник веома близак Хашком трибуналу дао, 26. децембра 2003, изјаву дневном листу „Курир” да се, по сазнањима Карле дел Понте, Радован Караџић крије у Острогу и Милешеву. Милован Бјелица, Србин из Републике Српске кога је СФОР ухапсио и месец дана незаконито држао у некој војној бази у Босни, у интервјуу „Недељном телеграфу” причао је о томе како га је саслушавао агент ЦИА, који се представио као Рик, инсистирајући на чињеници да Црква „крије Караџића”: „Од свих конструкција које је иследник Рик износио на мој рачун најтеже ме погодила оптужба да сам заједно са српским свештеницима и владикама јатак Радована Караџића. Агент ме је питао зашто ми Срби, а посебно ја, подижемо цркве и гробља широм Босне. Рекао сам му да смо гробље у Сокоцу подигли за 1500 младих људи убијених у Сарајеву, које су њихови ближњи, кад су избегли из Сарајева, понели са собом. Подигли смо и храм, да се молимо за душе тих страдалника, а и Богу за благослов. То агент ЦИА није прихватио, он сматра да су све наше цркве тајна склоништа за ратне злочинце. Поменуо је манастире Острог и Морачу као места где се скрива Радован, а отворено је сумњао да има земуницу на гробљу у Сокоцу. Питао ме и за храм Свете Богородице у Требињу, који је подигао Бранко Тупањац из Америке, зашто је подигнут и да ли се у њему скрива Караџић? Био

сам запрепашћен чињеницом да су српски доушници такву причу „продали” Американцима и да они у њу верују.”¹¹

Из депеша Викиликса, сазнајемо да је Карла дел Понте вршила притисак и на Ватикан. Ево шта читамо у депеши O5VATICAN516, с краја августа 2005: „Директор за Балкан Свете Столице, монсињор Мигел Мори, описао нам је 22. августа да је главна тужитељка МКТЈ-а Карла дел Понте оставила „врло ружан утисак” приликом свог недавног боравка у министарству спољних послова Ватикана/... / Према Морију, она се од почетка понашала строго, уверена да се оптужени ратни злочинац Анте Готовина крије међу фрањевцима. Била је врло дрска, каже он, када је захтевала састанак са папом Бенедиктом, тврдећи да је и самом Готовини био одобрен пријем код папе Јована Павла Другог. (Мори не зна за неки такав пријем, али каже да, ако је то и тачно, вероватно је Готовина био међу многим људима који на крају општег пријема стоје у реду како би пришли папи за руковање или му пољубили прстен)”.¹² (12) Ако је Карла дел Понте била овако дрска у Ватикану, какве ли је претње тек упућивала врху СПЦ? За сада, о томе може само да се размишља на основу доступних писаних трагова наше новије црквене прошлости.

„Случај Старовлах”

У марту месецу 2004, СФОР је на Палама брутално премлатио свештеника Јеремију Старовлаха и његовог сина Александра (скоро да су их убили), наводно тражећи Радована Караџића који се „скрива у парохијском дому.” Циљ је, по свему судећи, био да се црквеним делатницима покаже шта их чека ако не буду респектовали кључну установу Новог поретка за преобликовање историје бивших југословенских простора. Поводом тог напада огласили су се надлежни архијереј, митрополит дабробосански Николај са свештенством, а придружили су им се и епископ захумско-херцеговачки

11 Исповест осумњиченог да је јатак Радована Караџића, Преживео сам 31 дан тортуре у америчкој бази, *Недељни тшелеџраф*, 30. јун 2004, стр. 13

12 В. Шешељ, Викиликс ми јавља, стр. 126

Григорије и епископ шабачко-ваљевски Лаврентије, који су истакли да је реч о својеврсном тероризму, којем је подвргнут православно свештеник „у глуво доба ноћи на најбруталнији начин, а у срцу Европе, чије конвенције почивају на хришћанским темељима, од такозованих „мировних снага“, којима је само неколико дана раније љубазно отворио свој дом и такође им љубазно напоменуо да ће то учинити кад год захеле.”¹³ Епископи су додали и следеће: „Размишљајући о мотивима оваквог вандализма, не можемо а да не примјетимо да се већ дуже вријеме, циљаном медијском кампањом, компромитује Српска Православна Црква, њено свештенство, које се без доказа оптужује за помагање осумњиченима за ратне злочине, а тиме се, на најперфиднији начин, ставља на стуб срама читав један хришћански народ. /... / Више је него јасно да овај злочиначки акт није имао за циљ „наводно” хватање оптужених за ратне злочине, него да је једини циљ био напасти душу овог народа, а то је његова Црква. Црква и њени свештеници никад и ничим нису давали повода за овакве оптужбе и за овакав напад. Инсинуације нису докази, а ако докази постоје нека се јавно покажу и изнесу.”¹⁴ У својим успоменама, Карла дел Понте је овлаш поменула „случај Старовлах”, бележећи да је НАТО експлозивом развалио врата његове куће, а да су свештеник Јеремија и његов син Александар тешко рањени и били прикључени на апарате за одржавање у животу.¹⁵

Кога је циљао Хаг?

Да је хашки притисак на делатнике СПЦ био веома озбиљан, сазнали смо и из сведочења Косаре Гавриловић, угледне припаднице српске дијаспоре, која је својевремено била и преводилац владике Артемија. Она је, најављујући прогон против владике Артемија, још

13 Саопштење за јавност поводом напада СФОР–а на Палама, *Видослов/Саборник епархије захумско-херцеговачке и приморске*, 32/2004, стр. 97–98

14 Саопштење за јавност поводом напада СФОР–а на Палама, *Видослов/Саборник епархије захумско-херцеговачке и приморске*, 32/2004, стр. 99

15 К. дел Понте и Ч. Судетић, Госпођа тужитељка/ Суочавање с најтежим ратним злочинима и културом некажњивости, Београд, 2008, стр. 216

у септембру 2009, у свом предавању одржаном пред верницима руског храма у Вашингтону, изјавила следеће: „Лично познајем два архијереја Српске православне цркве које је Стејт Департмент једноставно уценио тврдећи да су ратни злочинци и да америчка влада има необориве доказе о томе, због чега би њих двојица у сваком тренутку могли да се нађу у Хагу. Али Стејт департмент сматра да ће за Америку бити корисније и да ће јој више одговарати да епископи остану на својим местима и сарађују с њом. Владике су се уплашиле, остале на својим местима и почеле покорно да сарађују.”¹⁶ Владика Атанасије (Јевтић) је Косари Гавриловић одговорио оштро, указујући на несигурност њеног сећања, које је нешто доцније забележила и објавила америчка антиглобалисткиња Џулија Горин, у свом тексту „Тоталитаризам у служби Запада”. Горинова је, наиме, у свом чланку, као двојицу уцењених и примораних да учествују у уклањању епископа рашко-призренског Артемија, поменула митрополита Амфилохија и владика Атанасија.¹⁷ Епископ Атанасије је Косару Гавриловић и Џулију Горин назвао „лажом и паралажом”, не бавећи се тврдњом Косаре Гавриловић да су на њега, али и митрополита црногорско-приморског, САД вршиле „хашки притисак.”¹⁸ Чињеница је да је владика Атанасије својевремено помињао и „извесна зла која су починили Срби у Босни и Херцеговини, али то су били углавном случајеви гневне освете и избезумљености појединаца”¹⁹, што инквизитори са Запада, у сваком случају, тешко заборављају.

Од хашке инквизиције челници СПЦ су, између осталог, могли да буду оптужени и за држање „запаљивих говора”, за шта је већ био оптужен Војислав Шешељ. Материјал за овакве оптужбе анти-српски Трибунал је могао лако да обезбеди. Тако је митрополит

16 К. Гавриловић, Одговор владици Атанасију, Чувар вере је народ/Истина о случају владике Артемија II, Београд, 2010, стр. 243

17 Џ. Горин, Тоталитаризам у служби Запада, Чувар вере је народ/Истина о случају владике Артемија II, стр. 175–177

18 Епископ Атанасије: Косара и Џулија: лажа и паралажа, Чувар вере је народ/Истина о случају владике Артемија II, стр. 194–199

19 М. Томанић, Српска црква у рату и ратови у њој, Београд, 2001, стр. 83

Амфилохије 1993. године, кад је руководство Републике Српске одбило Венс–Оенов план, изјављивао да „у овом тренутку, нашу душу, као што је наш језик чувао и сачувао Вук Карацић, један његов презимењак, са Плавшићком, новом Косовком девојком, са Крајишником – чувају нас и нашу душу, јер су ове ноћи кренули светозарским путем.”²⁰ Митрополит Амфилохије је 1994. године истицао да „у Босни и Херцеговини данас се бије битка за слободу златну и образ часни читавог Православља, за правду и душу читавог свијета, за светињу боголиког људског достојанства.”²¹ Августа те исте године, владика Атанасије (Јевтић) је изјавио и следеће: „Суверенитет Републике Српске се мора остварити, а док се то не деси морамо трпети. Нека нас и бомбардују, али не можемо потписати пресуду и нећемо прихватити карте Контакт групе, које представљају ново сакаћење српског народа.”²²

Невладине организације и хашки притисак на СПЦ

О могућности да Хашки трибунал подигне оптужнице против поједних делатника СПЦ биле су обавештене и најекстремније антисрпске невладине организације, непосредни извршиоци воље евроатлантске Империје на простору Србије. Једна од таквих организација, Београдски женски лоби, крајем 1999. и 2000. године устала је против ставова СПЦ о абортусу као греху утробног чедоморства. У свом апелу („Жене без поштовања”) оптужиле су врх СПЦ да наводе жене на рађање да би било што више „топовског меса” за Милошевићев режим који стално ратује, додајући да је „трговина између СПЦ и режима белодана. Тргујте, господо попови, али немојте се изненадити кад се сутра и ви нађете на хашким списковима/... /”.²³

20 М. Томанић, Српска црква у рату и ратови у њој, стр. 113

21 М. Томанић, Српска црква у рату и ратови у њој, стр. 121

22 М. Томанић, Српска црква у рату и ратови у њој, стр. 124

23 Абортус је убиство/ Став Цркве Православне према утробном чедоморству, *Жички благовесник*, мај 2000, стр. 45

Сасвим је могуће да је прича о слању у Хаг „ратнохушкачких епископа” била коришћена за уцењивање врха СПЦ да „омекша” своје „тврде ставове” о српском националном питању. Таква врста притисака својствена је евроатлантској Империји. Настојећи да врх СПЦ уплаше и пасивизирају у борби за државотворну будућност Србије и Срба, међународне и домаће НВО под надзором Империје покретале су у том правцу велике кампање. Сорошева Међународна кризна група, која је по Београду мешетарила до средине прве деценије 21. века (на челу јој је био Џејмс Лајон), у извештају о стању у Србији после смрти Зорана Ђинђића (Извештај са Балкана бр. 141, 18. март 2003.) је истицала да се „српско друштво данас може окарактерисати као дубоко конзервативно/... /Најјасније се уочава јачање СПЦ и раст клеронационализма/... /Црква је висококонзервативно национално тело/... /Њени ставови су, често, врло анти–западњачки, изолационистички и дефанзивни/... /Највећим делом њен садашњи начин размишљања исходи из писања два антисемитски настројена клирика десног крила, активних током Другог светског рата: епископ Николај Велимировић/... / и архимандрит Јустин Поповић/... / Требало би охрабрити либералније аутокефалне цркве, поготову Екуменску Патријаршију и Румунску Православну Цркву, да се позитивно ангажују око оних који одбијају да прилагоде модерном свету црквене структуре и праксу, који датирају још из отоманског и комунистичког периода.”²⁴

Овом саопштењу Међународне кризне групе претходило је оглашавање Хелсиншког одбора за људска права у Србији, који је повратак СПЦ на јавну сцену повезао са Милошевићевим режимом. Владика Николај је, по Соњи Бисерко и њеним саборцима, централна фигура идеологије СПЦ, чије су „темељне одреднице антизападњаштво у најширем смислу и национализам с елементима фашизма”. Његове мошти су из Америке, где се упокојио, пренете у Србију у складу с Милошевићевим настојањем да „изврши што

24 Епископ Атанасије (Јевтић), Трећи круг напада на Владику Николаја, у зборнику Свети владика охридски и жички Николај, Манастир Жича, 2003, стр. 566–567

ефикаснију мобилизацију националистичке еуфорије и проратног расположења”. Вредности СПЦ се одликују „крајњом архаичношћу, колективизмом, антизападњаштвом и ксенофобијом”, а Црква их пропaгира „нетолерантно и агресивно”. Њен патријарх прича о праву, чак и свештеника, на оружану одбрану народа... Црква није признавала унутрашње границе у Југославији, тврдиле су Соња Бисерко и сарадници; СПЦ сарађује с војском; СПЦ сарађује са снагама које не дозвољавају да се Србија суочи са недавном прошлошћу (то јест, са српским „удруженим злочиначким подухватом” из доба рата за наслеђе СФРЈ); митрополит Амфилохије шири „говор мржње”, а епископ бачки Иринеј сарађује са националистичким покретом „Светозар Милетић”. СПЦ негира „Македонску” и „Црногорску цркву” (расколничке групације), у чему је подржава руски патријарх. Али, оно што је најважније: „СПЦ је избегла питање сопствене одговорности за рат и злочине који су у њему почињени.”²⁵

Бунт против хашке неправде: владика Григорије

После премлаћивања свештеника Јеремије Старовлаха и његовог сина Александра, на Палама 2004. године, епископ захумско-херцеговачки Григорије се почетком априла огласио у интервјуу Радио-Телевизији Републике Српске. Грмео је: „Људи који су починили злочин су управо они који су требали да направе ред у овој земљи, ма каква и ма колика да је она и ма каква да је њена прошлост. /... / Логика говори да они уопште тамо нису тражили Радована Караџића. /... /Ако хоће да хапсе Караџића, тешко је повјеровати да они њега не могу да ухапсе, али ако хоће да га ухапсе Срби, онда се ту јавља проблем. Ми немамо проблем с Караџићем – они имају проблем с Караџићем, али они нама, цијелом народу, хоће да наметну свој проблем/... / То је велики проблем и то би требало већ једном да се разјасни: ко кога овдје тражи и шта хоће више

25 В. Димитријевић, Паланка философије/ Књига о говору мржње на све што је српско, *Двери* 4/2004, стр. 8

од нас ти који нас угњетавају? Нека нам кажу отворено шта хоће – хоће да нас убијају, хоће да нас понижавају, или нешто друго – али нека престану са својим лицемјерјем. Двије ствари Срби никад неће прихватити – да буду издајници и да буду лицемјери.”²⁶ Уз то наведени владика додао је: „Ја као владика, као члан Православне Цркве питам: зашто нас бијете? Ако смо криви, кажите шта је, ако нисмо – зашто нас бијете? Ако и на ту ријеч немате одговора, онда нас разапните на крст, али ми ћемо васкрснути са Христом и у Христу. /... / Не знамо ко га крије и да ли га ико крије и гдје је. Али знамо да га Црква не крије и мислимо да ни он то не тражи од ње, јер зна како би направио Цркви проблем, а тиме и цијелом народу.”²⁷

Приближавање „реалности”: владика Григорије поново

Но, већ крајем 2004, владика Григорије делимично модификује своје ставове; то се осетило у интервјуу датом РТ Републике Српске 29. новембра 2004. У уводном делу емисије новинар је констатовао да због несарадње с Хашким трибуналом долази у питање опстанак Републике Српске. Владика Григорије је напоменуо како народне вође морају ићи испред народа и кад је добро и кад је лоше, па је навео светог Петра (Зимоњића), митрополита дабробосанског, који се предао Гестапоу и усташама, да би са народом поделио и добро и зло, због чега је мученички пострадао. Владика је казао како „не треба ствар сводити само на Хаг и само на Србе, јер нису Срби једини учесници у томе. Али за нас су главни проблем Срби, јер смо ми Срби.”²⁸ Што се предаје Хагу оптужених тиче, владика Григорије је, позивајући се на пример Христа, истакао следеће: „Ако си крив, идеш на суд, кајеш се, плачеш, молиш се Богу и Бог ти опрости. Ако

26 Епископ Григорије, Поводом злочина СФОР–а на Палама, *Вигослов*, 32/2004, стр. 102–104

27 Епископ Григорије, Поводом злочина СФОР–а на Палама, *Вигослов*, 32/2004, стр. 106

28 Разговор са владиком Григоријем о Хашком трибуналу, *Вигослов*, 24/2005, стр. 93

ниси, немаш шта да се бринеш, опет идеш на суд, они те осуде, али ти добијеш награду од Бога. /... / Шта то значи сад да буде блокиран читав један народ са мнош, на примјер, или са било којим другим човјеком?”²⁹

Посета „реалности”: и даље владика Григорије

А онда је делегација СПЦ, у којој је, између осталих, био епископ Григорије, посетила САД. У свом интервјуу датом „Стандарду”, епископ Григорије је тада напомињао: „Тамо нас је послао Свети Архијерејски Синод са јасним упутствима. Речено нам је да се тамо рјешава судбина нашег народа и земље, поготово кад је Косово у питању. И, такође, како је слика на Западу о нама потпуно искривљена. /... / У делегацији су били јеромонах Иринеј Добријевић, данашњи владика аустралијски, човјек рођен у Америци, који савршено познаје језик и културу те земље. Био је и Богољуб Шијаковић, чији је стриц, узгред, погинуо као пилот америчке војске у Другом свјетском рату, затим владика Теодосије липњански, свједок страдања нашег народа и светиња на Косову. И ми смо учинили све што је било у нашој моћи да поступимо по упутствима Синода.”³⁰ У разговору за „Стандард”, владика Григорије је истакао да су од стране америчких званичника били примљени лепо, при чему су „чак многи од оних које смо срели били искрено изненађени када су осјетили да ствари уопште нису онакве какве су их знали из медија. Требало је видјети згранутог Николаса Барнса када му је епископ Теодосије причао о једном псу који је из црквене порте изашао на улицу, кога су Албанци тамо тукли јер је био српски пас.”³¹ „Згранутост” тако високо котираног америчког чиновника какав је

29 Разговор са владиком Григоријем о Хашком трибуналу, *Видослов*, 24/2005, стр. 95

30 Епископ Григорије, Не можемо само да променимо капу, *Стандард*, 19. 12/2008, стр. 23

31 Епископ Григорије, Не можемо само да променимо капу, *Стандард*, 19. 12/2008, стр. 23

био Николас Барнс је, по свему судећи, била префињена глума: то-бож, они не знају шта раде шиптарски екстремисти на Космету, па су им, „из незнања”, дали државу.

Повратак из срца „реалности”: позив оптуженима да се предају Хагу

По повратку у Србију, епископ Григорије је, на конференцији за штампу одржаној у Београду, позвао осумњичене за ратне злочине да се предају Хагу. У свом интервјуу магазину „Статус”, он је об-разложио своје ставове. Пре свега, је истакао „да у Америци нису баш сви лоши како се овдје често говори.”³² Уз то додао је и сле-деће: „Тачно је да се након те посјете Америци најснажније чуло то што сам позвао оптужене да се предају Хашком трибуналу. Иако сам ја то и раније говорио, људи то нису тако чули и разумјели. Но, за мене је било битно како су на то реаговали људи који су памет-ни, образовани, млади људи којима је стало до живота. Они су ме подржали/... / Супротно су реаговали они који су имали користи од рата и они који тренутно имају корист од пљувања по овак-вим ставовима. Јасно ми је да огроман дио јавности вјерује да је Црква најснажнија потпора тзв. антихашком лобију, јасно ми је да неке оптужују да скривају хашке оптуженике, али ако ме пи-тате да ли се о томе у Цркви разговара, рећи ћу вам да се о томе у Цркви уопште не прича. /... / Жалимо и тугујемо због муке оп-тужених и молимо се Богу за њих, али не можемо да заборавимо ни жртве које су пале у протеклом рату. С друге стране, управо ти који су оптужени били су они који су подржали и потписали легитимитет Хашког суд а, мислећи у то вријеме да ће се неком другом у њему судити. Али сад су се они нашли у позицији да им буде суђено, јер су се појавили неки који су их надиграли (који су већи мангупи). Не могу да схватим тај аргумент: *не предаје се*. То стално говорим онима који их бране, а који тако подозриво гледају

32 Владика Григорије, Нама треба покајање/О злочинима и одговорности Црк-ве, извињењу и кајању, *Сјайиус мајазин*, 31–32/2005, стр. 60

на мене. Кажем: „Људи, хајде помозите, дајте ми аргумент зашто да се не предају”. Један каже: „Ратко Младић ће својом опсадом Сарајева ући у анале ратовања”. Питам: „Зашто?” Он каже: „Он је тамо, унутра, блокирао 100.000 муслиманских војника”. Кажем: „и 200.000 жена и дјеце, и 50.000 Срба”. И додам да су свуда у свијету кроз историју људи вршили опсаду неких градова да би их заузели, а Сарајево није заузето од стране Срба, него им је одузето.”³³ Владика Григорије је тада истакао и следеће: „Сребреница је једна, како бих рекао, мрља, срамота српске војске, а као што знамо, српска војска и ова као и оне претходне имала је итекако свијетле примјере чојства и јунаштва. То је мрља са којом можемо или да се сусретнемо, да је „оперемо”, а постоје разни начини да се она опере, или да је мрљамо, мрљамо, да је размрљамо те да она постане још већа. На нама је како ћемо се опходити према тој спорној тачки. Моја теза је речена, Сребреница није почетак компликоване историје БиХ. Неки желе да ствар поставе тако. Ја им кажем, ако то поставите за почетак, пазите да ту не буде и крај историје ове лијепе (не)срећне земље. Са Сребреницом, као и са сваким срамним чином, треба поступати просто и једноставно, људски и хришћански, искреним покајањем, устајањем и окретањем ка будућности у којој је тако нешто немогуће.”³⁴ Крајем 2008, у свом интервјуу „Стандарду”, владика Григорије је, поводом позива хашким оптуженицима да се предају, истакао: „То је био и остао само мој лични став који се не бави њима и њиховом личношћу, јер ја нисам никакав и ничији судија. То је био само мој покушај да, онако како знам и умијем, кажем своју ријеч о ономе што погађа сав српски народ. Желио сам дати један реалан и одговоран поглед на ствари онакве какве јесу.”³⁵

33 Владика Григорије, Нама треба покајање/О злочинима и одговорности Цркве, извињењу и кајању, *Сјайшус мајазин*, 31–32/2005, стр. 62

34 Владика Григорије, Нама треба покајање/О злочинима и одговорности Цркве, извињењу и кајању, *Сјайшус мајазин*, 31–32/2005, стр. 68

35 Епископ Григорије, Не можемо само да променимо капу, *Стандард*, 19. 12. 2008, стр 23–24

Дефиниција „реалности”

Шта се, у Србији данас, у широком спектру сличномишљеника, од НВО у служби НАТО интереса, преко челника водећих политичких странака, све до појединих црквених делатника, подразумева под „реалношћу”?

Ствар је једноставна: сви они мисле да је Империја САД–ЕУ, оснажена војном силом Атлантског пакта, на врхунцу моћи, и да јој се не може пружити никакав стварни отпор. Аргументација за такву врсту става већ је проречена у Светом Писму: „И сва земља дивећи се пође за звијери, и поклонише се аждаји која даје власт звијери; и поклонише се звијери говорећи: Ко је као звијер? Ко може са њом ратовати?” (Откр. 13, 4–5). Зато су и државни званичници и кормилари СПЦ хашке заточенике углавном препустили самима себи, надајући се да ће све некако проћи и да се ту више ништа не може учинити. Хашки Минотаур прождире своје жртве, али... Судбина је судбина, зар не? Док је хрватска држава уложила милионе евра у одбрану својих генерала и других Туђманових извршитеља, при чему су јој челници „Цркве у Хрвата” у томе свесрдно помагали, држава Србија и СПЦ су неупоредиво скромније учествовали у одбрани оптужених Срба.

Стога су садашње реакције запрепашћења и гнушања прилично закаснеле и лишене снажнијег друштвеног дејства, као што су, својевремено, каснили и неки битни црквени молебани.³⁶ Ипак,

36 У свом тексту „Питања за Цркву у смутно доба” („Збиља”, 187–188–189–190/2011, стр. 20), А. Павић се, у доба владавине Бориса Тадића, упитао: „Зашто се молебани сада заказују после „свршеног чина”, а не пре? Прво смо имали молебан за повољан исход Саветодавног мишљења Међународног суда правде о једностраном проглашењу независности Косова и Метохије. Читање пресуде је заказано за 22. 7. 2010. године у 15 часова, док је молебан за њен повољан исход заказан за два сата касније, то јест за 17 часова истог дана. Јасно је сада свима, што су објавила и средства јавног информисања, да је власт у Србији унапред била обавештена о неповољном исходу. Можда је тада у врху Цркве било процењено да би било не само узалудно већ и деградирајуће, да се Црква јавно моли за нешто за шта се већ зна да се неће остварити. Но – шта смо добили тиме да је молебан одржан после готове чињенице, осим, опет, деградирања молитве друге врсте? И

треба се надати да је народ, коме су његове политичке и друге елите углавном окренуле леђа (осим у тренуцима кад је демагошка бука начин да се прикрија горка истина о правом стању ствари) коначно схватио поруку Хашког трибунала: Империја је србомрзачка, па је ослобађајући хрватске крволоке само показала сву своју мржњу према Србима, уосталом као и толико пута до сада. Зато нама више није довољна ни „евротрезвеност“, ни „европредострожност“. Овакви принципи у политичкој тактици били су неопходни непосредно после 5. октобра 2000. године, док се држава у потпуности није претворила у пуки евроатлантски протекторат. Данас Срби морају да се сете игумана Теодосија, јединог мудраца из Његошевог спева „Лажни цар Шћепан Мали“: „Бога знамо, и Он нас познаје, / Нама другог познанства не треба“. Па докле „догурамо“. А што се тиче евроатлантске Империје, за њу важи она народна: „Жари, пали, удбински диздаре, / Ред ће доћи и на твоју кулу“.

овде је више него очигледно да је политика умешала прсте у чисто црквену ствар, да су политички обзири утицали на време одржавања молитве, чак и по цену њеног обесмишљавања. Како се таква политизација самог црквено-литургијског живота може оправдати?

Други, сличан пример *post facto* молебана био је Молебан против хомосексуализма, дроге и других облика страсти и зависности, заказан за 10. 10. 2010. године у 18 часова, то јест целих осам сати после заказаног почетка тзв. „Параде поноса“ кроз центар седишта Архиепископије београдско-карловачке. Не би ли био сврсисходнији молебан заказан на бар један дан пре најављене „параде“, на којем би се верници у миру могли помолити и за то да власти и учесници одустану од „победоносног“ манифестовања своје огреховљености, да им Бог скине копрену са очију и окрене их покајању? Не би ли такво заказивање било више на спасење организатора поменуте „параде“? Што је још горе, чак је и тај *post facto* молебан отказан, без званичног образложења“.

Обилићевска вертикала и доба у коме живимо – разговор са Зораном Чворовићем и Владимиром Димитријевићем

Сајт „Борба за веру” решио је да направи разговор са својим сарадницима, Зораном Чворовићем, магистром правних наука и Владимиром Димитријевићем, магистром филолошких наука. Теме се тичу актуелног тренутка у животу нашег народа и његове Цркве. Чворовић и Димитријевић су, у последње време, заједно објавили неколико запажених чланака на разне црквено – народне теме, па је и то био повод да им поставимо заједничка питања.

„БОРБА ЗА ВЕРУ”: Господо хришћанска, у каквом добу живимо и шта да радимо?

ОДГОВОР: Живимо у времену које пред нас поставља захтев за потпуном пацификацијом. Послушно, као бесловесно стадо, треба да идемо за једним по једним вођом у понор глобализма; нуди нам се „благодети” шареног нихилизма у замену за Истину Која је Христос. У том и таквом свету данас живе и Срби, којима се стално подмеће да треба да се измене, да постану неко други и другачији, безуби („безуби” овде значи млитави, безвољни, који нису спремни да, како рече Тин Ујевић, „гризу врела слова” своје повеснице, који су заборавили ко су, шта су, одакле су и куда иду), чекачи у чекаоници обезбожене Европске уније, по цену потпуног брисања свог идентитета. Потписници ових редова не мире се с тим. И они се с

тим не мире баш зато што су Срби хришћанске православне вере; и то вере какву су имали наши преци (макар у покушају, наравно; далеко смо од својих светих предака). Овај одговор је зато нека врста личне исповести, и нема претензија на „објективност“, „научност“, „фуснотичност“, „универзалну применљивост“.

Ипак, то није солипсистичка јадиковка; овде је реч и о нашем народу, од чије судбина зависи и судбина сваког од нас, па и двојице потписника ових редова. Волети ближњег као самог себе не значи волети га као што волимо себе, него волети га јер је ближњи наше истинско ја. Или, како рече песник: „Над Србијом црна киша лије, / а ти мене питаш како ми је?“

„БОРБА ЗА ВЕРУ“: Где смо се, после свих ових година лутања, нашли?

ОДГОВОР: Време је, наравно, да се о стању у Срба проговори на озбиљан и одговоран начин, из перспективе њиховог историјског искуства, без таблоидних сензационализама и преупрошћавања, коме је доба „твитера“ и „фејсбука“ тако склоно. То стање је такво да смо на ивици катастрофе: од пописа 2002. до пописа 2011. мање нас је 400 хиљада, а дубина наше демографске старости је понорна. Да и не говоримо о милионској војсци незапослених, о људима који падају у очај и дижу руку на себе и на друге. Ипак, не треба се предавати: наде увек има, јер Јој се свештеник обраћа на крају сваке Литургије са: „Слава Теби, Христe Боже, Надо наша, слава Теби“. Али, како ту наду остварити овде и сада, а да не буде пука илузија? То јест, Нада је Христос и Он је Истина, Која никад не може бити илузија; али, како увести Христа у наш живот, да он, тај живот у вртлогу антихришћанске глобализације, не постане привид?

„БОРБА ЗА ВЕРУ“: Где су, данас, наше елите, они који треба да нас воде?

ОДГОВОР: У доба кад већина сматра да се, више него игда, треба држати политике ГСП („гледај своја посла“), што је углавном последица огромног броја разочарења у елиту нашег народа с краја 20. и почетка 21. века, дужни смо да се подижемо из праха и пепела свагдашњице и да челом стремимо у вечност (човек је” чело – век”, то јест онај који је челом, лицем, окренут вечности). Тачно је – наша елита (а Солжењицин је говорио да је сваком народу потребна

саможртвена елита, а не људи који се отимају за управљачка места из разлога моћи и лукративних предности положаја) углавном се показала (и показује) неспособном да се суочи са изазовима доба у коме живимо, и у коме нас Империја САД–ЕУ ломи не само геополитички, него и мистички, желећи да нас претвори у неког другог и нешто друго, неусправно и поданичко (наши стари су то, због својих негативних историјских искустава са суседима, звали „бугарском политиком”: „Ко јачи, они уз њега”). Од нас се, и политички и метафизички, тражи да престанемо да се руководимо Косовском Мишљу, чији је, како рече Иво Андрић, трагични јунак Његош, рекао: „Нека буде што бити не може!” Нова руководна мисао би, по Империји и њеним гаулајтерима у Србији, могла бити: „Покорну главу сабља не сече”. Човек који хоће да буде православни Србин на то не сме да пристане.

„БОРБА ЗА ВЕРУ”: Зашто се се вас двојица толико ангажовали, пишући и оглашавајући се у доба кад су многи постали равнодушни, верујући да се ништа не може променити?

ОДГОВОР: Разлози су како национални, тако и лични. Национални су прилично јасни: не желимо да се Срби „побугаре”, и да се држе начела: „Ко јачи, ми уз њега”. Ми смо потомци оних који су дигли руку на султана Мурата и престолонаследника Фердинанда – наравно, не на Мурата у Малој Азији, где му је била отаџбина, и не Фердинанда у Бечу, где му је био будући престо, него на Мурата који је дошао на Свето Косово, на поље Газиместан, Видовдана 1389. године и Фердинанда, који је стигао у Сарајево, Видовдана 1914. године. Први је хтео да окупира Србију и њене светиње претвори у џамије, а Србе потурчи; други је правио војне маневре у окупираној српској Босни и Херцеговини, коју су Хабзбурзи тлачили и католичили од 1878. године, а спремао се за рат против Краљевине Србије, која је Хабзбурзима и Хоенцолернима сметала у германском продору на Исток. Милош Обилић и Гаврило Принцип нису, дакле, били никакви терористи који су насртали на Другог само зато што је Други и Другачији, него витезови једне свештене борбе, која на овим просторима траје столећима, борбе За Крст Часни и Слободу Златну. Пуцајући на србомрсца Фердинанда и његовог слугу, окупаторског управника Босне, Оскара Поћорека, Принцип је, случајно,

убио Фердинандову супругу Софију, због чега је на суђењу јасно и јавно рекао да се каје.

Дакле, обилићевско–принциповска вертикала наше историје, која је од Срба чинила мученички, али не и кукавички народ („Пре свачији сужњи но ичије слуге”, рекао би Дучић) налагала нам је да, у доба кад многи Срби, прожети „духом самопорицања”, желе да побегну у неки други идентитет, у комфортно конвертитство, почнемо да разматрамо разлоге због којих је тај пут штетан и погубан по нас, поготову у жижи нашег самонадилажућег („Ко се из човека не пење у Бога, силази у звер”, рекао би Љубомир Симовић) идентитета, који јесте Црква. Јер, обилићевско – принциповске вертикале не би било без наших највећих Отаца – Светог Саве и Светог кнеза Лазара: први нас је, одбацивши папски Рим из кога су већ смрделе инквизиторске ломаче, везао за Небески Јерусалим, а други нас је, излазећи у сусрет надмоћнијем исламском непријатељу, одредио као народ који зна да је само Царство Небеско вечно и непролазно.

„БОРБА ЗА ВЕРУ”: Добро, то су општи, национални разлози вашег ангажмана. А који су лични?

ОДГОВОР: Ако нас претворе у неког другог и нешто друго, ми нећемо бити кадри да се одупремо Великом Злу кога Свето Предање зове антихрист: нашој деци наметнуће лажи и обмане (попут приче о „нормалности” содомије), и она више неће бити ни Божија, ни наша, ако пристанемо да их кнез овога, „новог светског”, света, узме под своје и обликује онако како жели и како дела преко својих слугу (демон, у америчком филму „Ђавољи адвокат”, каже да ће планетом завладати на челу армије правника, оних који смишљају и намећу његове законе). Зато смо дужни да се несустајно боримо, сведочећи и себи и другима да нисмо мртви, и да нас још има, јер нас у Христу може и мора бити. Потребно је јунаштво; и то јунаштво последње одбране, „етика херојског песимизма”, како је говорио Шарл Пеги, која се састоји у томе да се остане уз вечне вредности чак и када је, споља гледано, непријатељ вишеструко надмоћан. „Ви ћете победити, али после свих победника победиће Христос”, рекао је један руски монах богоборним бољшевицима.

„БОРБА ЗА ВЕРУ”: Имамо ли ми снаге да се одупремо нихилистичком духу епохе?

ОДГОВОР: Данас, кад хоће да нам отму Косово и Метохију, како оне под Шаром и Проклетијама, тако и оне у нашем срцу и души, морамо се сетити да смо Обилићеви потомци. „Кунем ти се вјером Обилића”, рече један од славних Његошевих јунака потурици; та заклетва, заклетва као завет („да јуначки аманет чувамо – дивно име и свету слободу”, опет би рекао велики владика Раде) мора бити наша свакодневица, наша, уз молитву, превасходна дужност пред Богом, својим народом и собом. Огледање у заветном, Светолазаревском Огледалу, може нам помоћи да будемо и останемо своји, да нас не покрије, како рече Владика Николај, „језива тама туђинска, са лепим именом и шареном одећом”. Ако се сваког дана будемо питали „сучим ћемо изаћ пред Милоша/ и пред друге србске витезове/ који живе доклен сунца грије”, биће нам лакше „стићи и утећи/ и на страшном месту постојати”. Само тако ће наша напаћена Србија постати икона Небеске Србије, а не кречана са живим кречом ЕУропског нихилизма у коју нас зову („Напред, па у кречану!” говорио је наш народ ругајући се нихилистичком напредњаштву комуниста).

Нека нам Господ помогне да будемо и останемо Његови, макар грешни, али и свагда кајући се, Срби! Амин, Боже дај!

„БОРБА ЗА ВЕРУ”: Недавно сте заједно написали текст „Светац или геније?” о покушају канонизације Петра Другог Петровића. Могли су се чути гласови да сте на тај начин стали на страну људи који су Његошев случај покушали да вулгаризују и учине га таблоидним случајем. Какве су биле ваше намере кад сте текст писали?

ОДГОВОР: Његош је за нас највећи геније српског народа, али није светац. Јер, геније је Божји обдареник, а светац је онај кога Бог, а не људи, прогласе за свеца. Текст „Светац или геније?” сав је писан у том духу – подробно, са цитатима, фуснотама, пажљиво и скрупулозно, а у одбрану једног религиозног, а не једног политичког, става. Нема ту ниједне речи која би вређала Његоша, нити га називала женскарешем. Напротив, цитирали смо његовог секретара, Медаковића, који каже да се владика у Перасту био загледао у једну девојку и написао песму, али то уопште не значи да је он имао некакав физички контакт с њом, јер је Владика био, како рече Медаковић, прави „саобразни” Црногорац, Црногорац са

образом, који никад не би погазио своје епископско достојанство. Тој, најосетљивијој, теми у огледу „Светац или геније” приступљено је из перспективе Исидоре Секулић и њене „Његошу књиге дубоке оданости”, а не из перспективе инсинуација разних шарлатана да је највећи српски песник и дивни бан од Косова умро од сифилиса. УВЕРЕНИ СМО ДА ЈЕ ЊЕГОШ САЧУВАО СВОЈ МОРАЛНИ ЛИК И ИЗ НАШЕГ ТЕКСТА СЕ НЕ МОЖЕ ИЗВУЋИ НИКАКВА ТАБЛОИДНА ПРИЧА. С друге стране, понављамо тврдње које смо изнели: Његош у народу није поштован као најсветија, него као најмудрија глава на Ловћену; Његоша Бог није прославио ни чудима, ни нетрулежним моштима; Његошева мисао је слободна, романтичарско – прометејска, визија хришћанства, а не светоотачка, на Божјем открићењу, заснована теологија. Млади Владика Николај брани Његоша од покушаја да га претворе у атеисту или револуционара, али он не доказује да је пред нама светац који би се могао унети у календар.

„БОРБА ЗА ВЕРУ”: Има ли још разлога који указују на погрешност неупитности кад је Његош, као потенцијални „светац”, у питању?

ОДГОВОР: Ствар је вишесмислена: Његошев текст је, пре свега, књижевни, а не светоотачки. А цитирати Његоша неупитно, како се свеци цитирају, знак је својеврсне неопрезности. Да не говори-мо о „Лучи микроkozма”, која је настала на вери у преегзистенцију душа, осуђеној као јерес на Петом васељенском сабору (она се може опрости Његошу, слободном песничком генију, али не и Његошу, календарском свецу). Да пређемо на „Шћепана Малог”. Рецимо, ако решите да држите беседу о Његошу као свецу и изговорите речи сердара Вукала из „Лажног цара Шћепана Малог” „Весели се, праху Немањића, Немањића и Гребељановића”, не постављајући себи питање У КОМ ЈЕ ТО КОНТЕКСТУ РЕЧЕНО, ви грешите, јер цитирате „Шћепана” као да цитирате „Вијенац”. Зашто? Зато што сви стихови „Лажног цара Шћепана Малог”, који се позивају на Косово и на Завет, у овом спеву (који је својеврсни „антиВијенац”, и говори о пропасти Српства које је поверовало у лажног месију – праслику Броза) потичу или од преваранта Шћепана (он се, лажући о својој улози, позива на речи цара Лазара „Земаљско је за

малена царство”) или од оних које је Шћепан, маскиран у руског цара, преварио (рецимо, сердар Вукале изговара „Весели се, праху Немањића” убеђујући јединог разумног човека у спеву, игумана Теодосија Мркојевића, да је руски цар стигао на Цетиње). Чак је и патријарх Василије Јовановић Бркић у Његошевом спеву представљен као прелешћен човек, који верује једном хохштаплеру, па један Турчин за њега каже: „Патрика је велика будала”. Понављам – само игуман Теодосије не верује Шћепану, али пошто обманутој маси ништа не може да докаже, остаје му једино да буде циничан коментатор збивања. Професор Мило Ломпар је о „Шћепану” написао сјајну студију „Његош и модерна” (Филип Вишњић, Београд, 1998), а и оглед објављен у књизи „Његошево песништво” (СКЗ, Београд, 2011). Има још један који од Шћепана одбија џефердар, да га не би признао као народног вођу – то је млади архиђакон Петар, будући Свети Петар Цетињски, али он у спеву ћути, не оглашава се. Он је залога будућности које неће бити без ослобађања од лажног месијанства. Како каже велики српски његошолог, др Жарко Видовић: „Шћепан Мали” је драма нестајања заветне свести у Срба. Његош показује издају завета не толико као кукавичлук (као одсуство епског јунаштва), колико као бесловесност, простачку самоувереност, нитковлук, карактер свиње/... /” Зато „Шћепан Мали” није „Горски вијенац”, и ко тај спев цитира неупитно, у нечему је грдно погрешио.

„БОРБА ЗА ВЕРУ”: Да ли је требало оглашавати се? Неки сматрају да сте тиме стали на страну Мила Ђукановића и Мираша Дедејића, или да сте се непотребно умешали у сукобе на СА Сабору СПЦ...

ОДГОВОР: Мислим да смо, пре свега, устали у одбрану Његоша од једног погрешног тумачења, које може бити плод љубави према Његошу, али љубави која не нуди неопходну трезвеност. Сам Његош би био против таквог приступа себи, јер је он знао своју границу. Ако се узме да је Литургију служио само једном у четири године (Медаковић сведочи) – а то је чинио јер је био свестан своје мере, и да је пре свега државник, а тек потом епископ, и ако се зна (а то је о њему рекла Исидора Секулић) да никад ниједно светоотачко дело није цитирао, ни у својим спевовима, ни у својим писмима, онда је, понављамо, ствар у следећем: ПРЕД НАМА ЈЕ ПЕСНИЧКИ ГЕНИЈЕ

И ВЕЛИКИ СРПСКИ НАЦИОНАЛНИ БОРАЦ И МУЧЕНИК, АЛИ НИЈЕ РЕЧ О СВЕЦУ КАКВИМ ГА СХВАТА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА. Његова канонизација била би преседан који би отворио путеве свакој будућој самовољи у Цркви. Треба ли нам то?

Разлози за наш текст су, понављам, религиозно – хришћански, без ичег личног и политикантског. Морало се реаговати на време, пре Сабора, јер је предлог за канонизацију дошао напречац, без икакве саборне провере, без икаквог свецрквеног сагледавања. И ово ваља додати: пре но што је објављен, текст је погледало неколико озбиљних и замишљених пари очију. Читаоци су рекли да у тексту нема ничег таблоидног или увредљивог за највећег српског песника. То што су таблоди вулгаризовали причу је њихова, а не наша срамота. И Солжењицина су нападали да помаже НАТО-у кад је писао „Не живети у лажи” и борио се за слободу Русије од идеолошког насиља совјетизма. Наравно, нисмо ми Солжењицин; али, дубоко смо уверени да нам је мотивација иста – борба, како велики руски писац рече, за „покајање и самоограничење као категорије националног живота”. И да знате – нема тог Србина из Црне Горе или било откуда коме нећемо изаћи „на црту” кад је љубав према Његошу у питању. Дане често проводимо гледајући Српство очима његовог генија.

„БОРБА ЗА ВЕРУ”: Налазимо се у доба пресудних, косовских одлука. Шта можемо да очекујемо од Архијерејског Сабора СПЦ кад је одбрана Косова у питању?

ОДГОВОР: Оно што нам прети је опасност од губитка лика и поретка. Господ Исус Христос је рекао: „Нека се не збуњује срце ваше и нека се не боји” (Јн. 14, 27). И то је оно што данас морамо имати на уму.

Сваки крсташки поход кроз историју у коме је српски народ физички и духовно истребљиван, доносио је страдање и јерархији Српске цркве. Српске владике и свештеници, монашког и мирског реда, у миру најчешће нетрудољубиви у духовном раду, у временима страдања исповеднички су првенствовали, искупљујући крсном жртвом своје и народне грехове. За пастирима–мученицима следовала је паства, у миру црквено–обредно немарна и најчешће тврдоглаво непослушна својим пастирима, у временима ратова и погрома спокојно као јагње је подносила жртву „своме Христу”, градећи

светим лобањама народну Цркву Св. Саве. Последишно: током највећег дела своје вишевековне историје Српска црква је највише личила на прогнани збег на коме се испуњавало јеванђељско обећање – *Ако вас мрзи свет, знајте да је и Мене омрзнуо пре вас* (Јн. 15, 18); збег народа и његових црквених старешина, материјално убог, али духовно крепак и физички жилав. У последњем крсташком походу који је против српског народа почетком деведесетих година прошлог века покренула атлантистичка псеудоимперија, поново су са српским огњиштима, паљени и српски храмови, прогоњени народ пратиле су прогоњене владике – од Западне Славоније до Далмације и Босне. Тако је Српска црква делила судбину народа коме су силници овог света обећали распеће.

Атлантистичкој империји се жури да заврши крсташки поход против православних Срба започет пре више од две деценије. Према окулистичкој визији глобалних планера овај поход треба да се оконча на Косову, јер народ светозаревске мере одрицања од света управо на жртвеном пољу треба да се добровољно потчини кнезу овог света, да његову силу призна за закон. Отуда издајом Косова не издајемо само део свог народа и државне територије, већ издајемо све што је у историји Срба било „свето и честито”, све наше претке који су уместо света изабрали светост.

Зато од својих епископа очекујемо да на СА Сабору, остајући верни страдалничком путу Српске Цркве, лукавству издаје нашег Косова и Метохије светосавски смело супротставе Истину. Данас се од архијереја очекује да исповеднички грме, а не да ћуте, јер се ћутањем издаје Христос. Да ли ће тога заиста бити, како и колико, остаје да се види. Шта год да буде, нас као Цркву и народ, то јест као народну Цркву, обавезују Свети Сава и кнез Лазар, а не пролазни земаљски интереси. У питању је спасење душе, па онда све остало што из тога произилази.

„БОРБА ЗА ВЕРУ”: Поштовани сарадници, хвала вам на овом разговору.

ОДГОВОР: Хвала и вама на позиву да разговарамо, помажући нам да сведочимо своју слободну реч у Христу. Нека све нас Господ умудри на путу спасења.

Удружени противузаветни подухват/Врх СПЦ И НАТО избори на Косову

Патријарх Иринеј позива Србе на шиптарске изборе

Шта се то десило са врхом Српском Православном Црквом па је њен првојерарх, патријарх Иринеј, на дан Покрова Богородице, 1/14. октобра 2013, тврдећи да говори у име црквене пуноте, у древном седишту српских црквених поглавара, крај чудотворне иконе Мајке Божје Пећке, међу моштима Светих Саве Другог, Евстатија, Никодима, Данила Другог, Јоаникија Првог и осталих, позвао Србе са Косова и Метохије да изађу на шиптарске изборе 3. новембра 2013. године? Он је тада, *urbi et orbi*, у присуству Александра Вулина, десне руке Александра Вучића, потрчка вашингтонско – бриселске Империје на задатку разбијања Србије, подржао НАТО творевину звану „Косова”, у којима су Срби народ другог реда и жртве свих могућих прогона.

Патријарх српски Иринеј изјавио је у Пећкој патријаршији да би Срби на Косову и Метохији требало да изађу на предстојеће локалне косовске изборе и да изаберу најбоље људе од угледа и ауторитета. Српски патријарх је рекао да би било трагично да Срби у местима где су већина, због неизласка на гласање, не буду на власти.

„У насељима где су Срби бројнији и где се бира власт, да не би дошли и у српске крајеве представници Албанаца, мислим да би (Срби) требало да изађу на изборе, да бар очувају власт у својим местима и у својим енклавама”, рекао је патријарх Иринеј.

Ако Срби буду у прилици да бирају, поручио је патријарх Иринеј, нека бирају најбоље међу собом, људе од угледа и ауторитета чија ће реч много значити. Патријарх Иринеј је рекао да у Српској православној цркви нису посебно расправљали о изласку Срба на изборе 3. новембра, додавши да – када патријарх говори – то чини у име Цркве. Подсетио је да је његово основно мишљење било „на изборе изаћи сви или нико” и да би једино то било спасоносно и корисно, пошто „нашем народу недостаје слога и јединство у садашњим приликама”¹.

Овоме је претходило писмо Славка Стевановића, председника привремене скупштине АП Косова и Метохије патријарху Иринеју и СА Синоду СПЦ, у коме је истакао:

„Ваша Светости и драга браћо Синодалци,

Фебруара месеца прошле године легални и легитимни представници четири општине са севера Косова и Метохије обратили су Вам се писмом у којем је изнета забринутост заостанак и опстанак српског народа на светој српској земљи, након потписивања тзв. Бриселског споразума.

Посебно је истакнута важност опстанка институција државе Србије на северу Косова и Метохије, као јединих легалних и легитимних и јединих гараната опстанка српског народа на северу покрајине.

Нажалост, сведоци смо да се ових дана на Косову и Метохији од стране власти у Београду спроводи акт отвореног и неправног насиља. Наиме, кренуло се у примену бриселског споразума без његове претходне инкорпорације у правни систем Србије и на тај начин Србија, корак по корак, косовскометохијским Албанцима ствара државу Косово и успоставља границу са самом собом.

Док Уставни суд Републике Србије ћути и не доноси одлуке о оцени уставности постигнутих споразума, председница непризнате државе Косово расписала је локалне изборе у држави Косово, који ће се спровести по косовском законодавству.

¹ Видети: „Иринеј: Срби треба да изађу на косовске изборе и бирају најбоље”, „Политика”, 15. октобар 2013, стр. 6

Косовски избори, за циљ, у ствари, имају да се расформирају институције Републике Србије, да се држава Србија повуче и одрекне свог суверенитета над Косовом и Метохијом, да се формирају институције тзв. Републике Косово и призна уставно – правни поредак ове сепаратистичке творевине, односно да се уставно – правни поредак републике Србије замени уставно – правним поретком тзв. Републике Косово.

Државно руководство излазак на локалне косовске изборе оправдава, наводно, формирањем тзв. Заједнице српских општина, али Устав Републике Србије не познаје „Заједницу српских општина“, већ тај термин познаје тзв. бриселски споразум који представља својеврстан удар на уставно – правни поредак Србије, па су из тог разлога сви акти које државна власт у том правцу предузима нелегални, забрањени, подлежу кривичној одговорности, а за грађане Косова и Метохије су необавезујући.

Да би избегли одговорност за предају Косова, за одвајање Косова од Србије, за стварање нове албанске независне државе на територији Србије, и да у историји буду записани као издајници, државно руководство Србије врши свакодневне притиске, уцене, претње и друге незаконите мере и покушава да одговорност пребаци на грађане и руководство на северу Косова и Метохије, и приморава их да изађу на изборе друге државе, државе коју Србија не признаје.

Тако је Влада Републике Србије донела одлуку о распуштању скупштина четири општине на северу Косова и Метохије и сменила легалне и легитимне председнике општина и скупштина општина, и на тај начин изиграла одредбе Устава Републике Србије и Закона о локалној самоуправи.

Влада је овим чином укинула органе локалне самоуправе Републике Србије са очигледном намером да се ти органи више никада не конституишу, већ да се на место тих органа, сходно одредбама тзв. бриселског споразума, након одржаних избора конституишу органи локалне власти у оквиру уставно правног поретка сепаратистичког режима у Приштини.

Нажалост, у средствима јавног информисања објављен је и позив епископа Рашко-призренског и Косовскометохијског Господина Теодосија и старешине манастира Високих Дечана Господина Саве Јањића упућен Србима да изађу на косовске изборе.

Обзиром да су грађани и руководство на северу Косова и Метохије збуњени након ових позива, молим Вашу Светост да се народу

предочи да ли је ово и Ваш став и став Синода Српске православне цркве, или је то лични став Господина Теодосија и Господина Саве Јањића.

Руководство привремене скупштине АП Косова и Метохије сматра да је тесна координација између наше свете цркве и легитимних представника српског народа на Косову и Метохији, најбоље јемство опстанка српског народа на Косову и Метохији, и са наше стране се може очекивати максимални допринос том жељеном и насушном јединству. Наша обавеза је да чврсто заступамо ставове за које сматрамо да представљају минимум за опстанак и напредак нашег народа на нашој светој земљи.

Молимо Вашу Светост да у наредном периоду прими делегацију привремене скупштине, која би Вас детаљније информисала о стању и проблемима на северу Косова и Метохије.

Молећи се Богу Животодавцу и једином Праведном Судији да услиши наш косовско-метохијски свенародни вапај за спас живота, целивамо Вашу свету десницу захвални што прозбе и наша мољења наткриљују Ваши Омофори, једина нада и истинско уздање у овоме дану.

У име страдалног и напаћеног народа,

Председник привремене скупштине АП Косова и Метохије

Славко Стевановић²

Гласови протеста

На општу жалост, патријарх Иринеј се о ово писмо оглушио, износећи став да на изборе треба изаћи, на шта је, оправдано, реаговао и умировљени епископ Атанасије (Јевтић), који је, учешћем, 2010. године, у прогону анти-НАТО „тврдолинијаша”, владике Артемија, и сам допринео садашњем стању ствари на Космету: „Неприхватљиво је да се, осим државне издајничке врхушке, чују и гласови појединих људи из Цркве, тачније из Патријаршије, којима се „позивају сви Срби да изађу на изборе”. (У ту бедну пропаганду покушавају да увуку и свети Хиландар!) Како могу ти људи, најпре, да се мешају у судбинске одлуке Срба под окупацијом, а онда и још

2 <http://borbazaveru.info/content/view/6194/1/>

да препоручују напаћеним и још увек прогањаним Србима на распетом Косову да гласају „или сви или ниједан”, када је свим Србима на Косову и Метохији јасно да „косовски избори за циљ имају расформирање институција Републике Србије и одрицање државе од суверенитета на Косову и Метохији”. Патријарх је у Пећи рекао да он то говори „у име Цркве”! Међутим, нити је Црква консултована, нити саборски разговарано и договарано о томе – тако да то није став Цркве, макар га тако назвао патријарх. Ни он нема право да тако присваја само себи глас Цркве. Тако није радио блаженопочивши патријарх Павле, у овим тешким временима, нити српски пећки и београдски патријарси кроз векове. Недавно сам писао Св. синоду и патријарху подсетник о Косову и Метохији да укажем на тешко стање браће Срба, и посебно на угроженост наших светиња на Косову и Метохији (које уопште нису ни поменуте у фамозном „Бриселском споразуму”). И ово сада пишем само да ставим до знања браћи на Косову и Метохији да нису сами, да не клону духом, и не очекују много од разних изјава са разних страна. Него да буду и остану косовскометохијски Срби, који одстојавају своју веру, име, образ, отаџбину, слободе, своје прагове и светиње”.³

Ово је прокоментарисао и политички аналитичар и један од оснивача НВО „Никад граница”, Александар Павић: „По речима Владике Атанасија, „нити је Црква консултована, нити (је) саборски разговарано и договарано о томе”. Као да је таква врста критике била антиципирана, РТС преноси да је Патријарх, давајући своју изјаву после службе у Пећкој патријаршији истакао „да у Српској православној цркви нису посебно расправљали о изласку Срба на изборе 3. новембра, додавши да – када патријарх говори – то чини у име Цркве”. Не само да оваква изјава, нажалост, пре делује папистички – јер у православљу важи вековно гесло да Цркву чине и свештенство и верни народ – већ овакав приступ Патријарха прети да уведе Цркву – а и државу – у дубљи беспоредак. На првом месту, ако је оно што патријарх говори по неком „аутоматизму” и став Цркве – то не само

3 <http://www.nspm.rs/kosovo-i-metohija/izbori-za-tacijevu-okupatorsku-drzavu-ili-izdaja-drzave-srbije-q.html>

да не одише православном саборношћу и пуноћом Цркве, већ отвара врата чистом волунтаризму. И управо је ситуација око новембарских тзв. избора савршен пример тога. Наиме, Црква је већ много раније, тачније 22. априла ове године, изнела свој званични став о самом тзв. бриселском споразуму – на основу којег је „председница” тзв. Косове Атифете Јахјага 2. 7. 2013. и расписала предстојеће назови-изборе. То није била никаква појединачна изјава дата новинарима после литургије, већ „Саопштење за јавност Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве”, које је потписао управо Патријарх Иринеј. Вреди цитирати у целости први пасус овог саопштења: „У Бриселу је парафиран текст споразума ‘о принципима нормализације односа’ између ‘Београда и ‘Приштине’, што је, свакако, еуфемизам уместо ‘Србије и Косова’, односно између председника Владе Србије и ‘председника Владе Косова’, иначе лица са потернице коју је расписала Србија. Неотклоњиви је утисак да се ради о потпуном повлачењу институционалног присуства Србије на територији њене јужне покрајине, о успостављању ограничене аутономије српске заједнице на простору северно од моста на Ибру у Косовској Митровици, у оквиру Тачијевог естаблишмента, и, самим тим, о посредном и прећутном, али ипак фактичком признавању постојања система државне власти на Косову и Метохији независног од постојећег државног устројства Србије. „Чисто да не буде забуне, став Цркве је додатно кристалисан у трећем пасусу Саопштења: „Како изгледа, посреди је пре чиста предаја него ли макар каква-таква продаја наше сопствене вековне и, у духовном и историјском смислу, најважније територије, темпирана од великих сценариста, иначе наших проверених пријатеља и савезника, за стоту годишњицу ослобођења историјске Старе Србије од петвековног робовања Османлијама (1389–1912/1913)”. И, не мање битно, Црква на крају упућује и врло јасну поруку верном народу и Србима на Косову и Метохији уопште: „Истовремено апелујемо на српски народ који је опстао и остао на својим вековним косовско-метохијским огњиштима и на сав остали српски род, ма где живео, да, каква год била одлука државног врха Србије, не призна диктат силе и неправде него да Косово и Метохију сматра, увек и заувек, својом земљом, не спорећи, ни на који начин, чињеницу да је то и земља оних Албанаца који у њој вековима живе заједно са Србима”.

Дакле, ситуација је следећа. У априлу, Свети Синод – „највиша извршна и судска власт у свом делокругу”, којом председава сам Патријарх – јасно и недвосмислено квалификује споразум из Брисела као „чисту предају” територије, док у октобру исте године Патријарх – мимо Синода и консултација са неким ширим архијерејским или другим црквеним телом – одобрава озакоњење те исте „чисте предаје” територије. У априлу Црква позива на отпор – јер шта друго може значити апел на „српски род” да „не призна диктат силе и неправде” – а у новембру Патријарх покушава да „у име Цркве” убеди тај исти српски род да прихвати диктат силе тако што ће изаћи на изборе и легитимисати институције „у оквиру Тачијевог естаблишмента”, тј. у оквиру естаблишмента разних „лица са потернице”.

Ако би се сад прихватила Патријархова аргументација да „када патријарх говори – то чини у име Цркве” – то би унело хаос и својеврсни диктаторски дух у Цркву. То би значило да би и свако будуће заседање Синода или Сабора, као и закључци и саопштења који би из њих могли да проистекну, могли да буду релативизовани или поништени неким потоњим „личним” ставом Патријарха. Ако је то матрица која се жели успоставити, онда се недвосмислено може констатовати да је то пут у „папизацију” Цркве, као и отварање пута да закулисне интриге и невидљиви центри моћи могу да, преко слабе или несталне личности неког патријарха, обесмисле било какве институционалне ставове саме Цркве. Уосталом, подсетимо се само неспретних „демантија” постојања Патријарховог јасног и недвосмисленог писма о Косову и Метохији упућеног 30. 11. 2012. Томиславу Николићу – што из уста самог аутора писма, што из уста црквеног „портпарола”. (Епископа бачког Иринеја, нап. аут.)

Ако се обрати пажња на терминологију коју је Патријарх користио у Пећкој Патријаршији 14. 10. 2013. лако ће се препознати реторика са „предизборних” скупова коју користи Министар без портфеља Вулин – који је, узгред, заједно са Патријархом присуствовао литургији која је претходила: „У насељима где су Срби бројнији и где се бира власт, да не би дошли и у српске крајеве представници Албанаца, мислим да би (Срби) требало да изађу на изборе, да бар очувају власт у својим местима и у својим енклавама”, рекао је,

према извештају РТС. патријарх Иринеј. То резонување би било на месту када би се ти избори одвијали по законима и прописима Републике Србије. С обзиром да то није случај, Патријархов позив је једноставно позив на признање легитимитета избора расписаних са благословом „лица за потернице”. Штавише, Патријархов позив је и у кључу Вулиновог перфидних настојања да се легитимишу новембарски „изборни резултати”. Јер, власт ће у већинско–српским срединама – а ту првобитно мислимо на непокорени север КиМ – преузети „победници” на нелегалним новембарским изборима само ако им се то дозволи. А Устав и закони Републике Србије једино дају за право онима који те назови–изборе и њихове резултате не намеравају да прихвате – тј. онима који заговарају бојкот избора и неприхватање њихових резултата, какви год они били. И, да подсетимо – не дају им за право само Устав и закони, већ и званични став Цркве од 22. 4. 2013, који их позива да „не призна(ју) диктат силе и неправде”. Супротно ономе нашта их позивају Министар без портфеља – који у име диктата силе прети отказима „непослушнима” широм КиМ и гази њихова основна људска и грађанска права – и, нажалост, Патријарх (овог пута) без мандата. Ништа се у тзв. бриселском споразуму није променило од 22. 4. да би Црква имала повода да изнесе нови став. Променило се само Патријархово лично мишљење. Ако то прихватимо као довољно, ако се ставови Цркве могу тако олако, волонтаристички мењати – онда је све дозвољено”⁴

Покрет „Двери” се огласио обраћањем патријарху, одмах после његове изјаве:

„Ваша Светости,

Непријатно смо изненађени Вашом изјавом (коју су пренели медији у Београду) којом сте у име читаве СПЦ данас упутили позив Србима на КиМ да изађу на шиптарске изборе, расписане на

4 <http://srb.fondsk.ru/news/2013/10/16/ministar-bez-portfela-i-patriiarh-bez-mandata.html>

основу Устава и закона тзв. независног Косова. Када се узме у обзир да ови избори произилазе из противуставног Бриселског споразума, онда је просто немогуће да их било ко, а посебно Његова Светост Патријарх Српски, може подржати. Кршење Устава Србије, предаја и издаја Косова и Метохије, и практично признавање тзв. независности Косова нешто су са чим се не можемо сложити нити помирити.

Ви сте сами у својој данашњој изјави у Пећкој Патријаршији, ако је аутентична, указали на могући другачији пут када сте рекли да на изборе „треба да изађемо сви или нико”. Зашто, Ваша Светости, нисмо сви заједно у бојкоту ових шиптарских избора, којима се држава Србија одриче од својих институција на Косову и Метохији које је до сада имала и ствара неке нове у оквиру тзв. независног Косова, на тај начин саучествујући директно у изградњи независног Косова?

Није нам познато на ком највишем телу СПЦ, Светом архијерејском Сабору или Светом архијерејском Синоду, је одлучено да се пружи подршка издајничком режиму Дачића, Николића и Вучића? Када је и ко одлучио у име читаве СПЦ да се пружи подршка изласку Срба на шиптарске изборе? Сматрамо да о овако судбоносном питању нико, па ни Патријарх Српски, нема право самостално да одлучује у име читаве СПЦ, дакле, и свих нас њених верника.

Осећајући се као Срби и православци, чланови богочовечанске заједнице Цркве, јавно изражавамо став да се са овим не слажемо и да та одлука, ако је икада донета, није донета у наше име. СПЦ не сме себи да дозволи сврставање уз политичке партије, посебно не оне на власти које су директно у функцији интереса Европске Уније и НАТО-а на стварању независног Косова. СПЦ никада у својој историји није била на страни страних окупатора и њихових београдских сателита, па не би смела то да буде ни данас. Зато Вас молимо да у име СПЦ повучете своју данашњу изјаву, ако је она исправно пренета на медијима, и закажете ванредни црквено-народни сабор, на коме би поред свештених лица учествовали и најистакнутији представници српске националне елите из Отаџбине и Расејања, који би се огласио око овог најважнијег националног и државног питања данас.

Уверени да је мишљење Цркве данас супротно од става издајничке клике на власти, и са надом да се ради о злонамерној медијској интерпретацији Ваше данашње изјаве, позивамо Вас да

ову вест демантујете или преиспитате свој став и јавно подржите Србе са КиМ који се залажу за бојкот ових шиптарских избора и остајање у држави Србији.”⁵

Такође, огласио се и Покрет Наши, још оштријим саопштењем:

„СНП НАШИ најоштрије осуђује позив Патријарха српског Иринеја Србима са КиМ да изађу на лажне шиптарске изборе.” Отворени позив Србима да гласају на изборима Хашима Тачија, шиптарског терористе и издајника, који је умешан у препродају органа Срба, је чин недостојан Српског Патријарха и овом приликом Вас Светости отворено опомињемо да је крајње време да одлучите ко сте, да ли сте Патријарх Српски или послушник странака на власти. Оваквим позивима отворено сте стали против сопственог народа и плунули сте на Трон Светог Саве, ако се плашите или нисте свесни у којој ситуацији се налази Српски народ и држава Србија, повуците се са Трона и препустите га неком способнијем од Вас. Вечно одани Светој мајци Цркви.”⁶

Милан Дамјанац је упозорио: „Нико не каже да је ситуација на Космету једноставна нити да је лако схватити проблеме Срба који тамо још увек живе и да им се могу делити лекције. Међутим, сами Срби са Космета најбоље знају опасности и дилеме са којима се суочавају и најбоље осећају шта јесте и шта није исправно, пошто се сваки избор директно односи на њих, њихове породице и њихове животе. Недвосмислена жеља косметских Срба да остану део државе Србије, као и државног врха Србије да им то не дозволи, произвели су парадоксалну ситуацију да, како рече Матија Бећковић, једна држава која не признаје другу државу позива своје грађане да изађу на изборе те и такве државе, сепаратистичке творевине, коју успут не признаје.

Уместо да Српска православна црква подржи свој страдални народ на Космету тиме што ће апеловати на народ у остатку Србије и на српску власт да не чини то што чини, она учествује у

⁵ <http://borbazaveru.info/content/view/6199/1/>

⁶ <http://borbazaveru.info/content/view/6201/1/>

том обмањивању јавности и несрећних косметских Срба којих су се одрекле све српске институције и које их третирају, чини се, чак и горе него што су третирале народ у Републици Српској Крајини. Српски патријарх и Црква овим показују колико су се заиста променили после смрти Патријарха Павла и колико јесу или нису заиста институција на коју се Срби могу ослонити. Тај парадокс да српски патријарх позива Србе, који немају чак ни право на слободно кретање и живот, да учествују на изборима туђе државе, а не на својим, а да притом нису отишли са својих имања и огњишта, ту уснили, и пробудили се у другој држави – све то представља морални и национални суноврат СПЦ од које ће се она тешко опоравити. /.../Недржавничко понашање српске власти је утолико горе уколико добија подршку свих народних институција сем самог народа. Овим потезом народ је остао први пут у историји сасвим сам, без икакве институције на коју би се могао ослонити, која би бранила његова права и интересе. Чак и у време турског ропства, Црква је била та институција на коју се народ ослањао, институција која му је дала веру и наду у опстанак и обнову државе, али, још важније, пружила прилику да сачува и реконструише свој национални и културни идентитет. Сада је, нажалост, јасно да је СПЦ постала жртва једне кампање преумљења српске колективне свести и да је баш зато било врло важно од ње направити парадржавну, а не народну институцију. Могло би се рећи да је, парадоксално, покушај да се држава одбрани од Цркве, позивајући се на „секуларност”, тј на одвојеност цркве и државе, са јасним циљем да одбрани своје антинародне и антиуставне мере у волшебном преокрету довела до стварања јединства државе и цркве у однорођавању. Злонамерни би рекли да се ради о покушају да се од Цркве створи нова паравладавина институција. И, док Албанци задовољно трљају руке, а српски државни врх коначно може да одахне, јер је издаја у Србији коначно легитимна ствар, несрећни Срби са Космета тек сада виде у коликом су они истинском проблему.

Не само што их је сопствена држава изручила некаквој сепаратистичкој творевини и поручила им да треба да се понашају као грађани те државе, која их држи у гету, не само што војска и полиција Србије неће реаговати уколико њихови животи и имања буду

угрожени, не само што остатак народа у Србији ћути, већ и Српска православна црква, ни мање ни више, већ кроз уста Патријарха говори да је најбоље да изађу на изборе, чиме им заправо поручује да је најбоље да схвате да су остали сами, и да је учествовање на изборима Хашима Тачија једини начин да се заштите. У преводу, или ће вас штитити Хашим или нико. Ми сигурно нећемо.”⁷.

И то је заиста страшно. То није политичка, него мистичка порука, равна одрицању од Косовског завета. А јерархија Српске Цркве у таквој врсти одрицања темељних вредности никада до сада није учествовала.

Остаје нам да се подсетимо како је до тога дошло.

Владика Павле на Косову

Године 1957. за епископа рашко-призренског изабран је архимандрит Павле (Стојчевић). Било је то доба када је Југославијом, под видом „братства – јединства”, владала србофобија, која се нарочито читовала на Косову и Метохији. Владика Павле се свакодневно сучавао са непријатељским поступцима арбанашког становништва, које је злостављало како његову паству, свештенике, ђаке призренске богословије, тако и њега самог: тукли су га, пљували, ругали му се. Он је био силан у праштању својим увредиоцима, сасвим по угледу на Господа, али и чврст у одстојавању истине. Редовно је слао извештаје СА Синоду СПЦ о стању на Космету. Као патријарх, о томе је писао: „Добијао сам упозорења да пазим на своје редовне извештаје Светом синоду, јер они долазе и до руку световне власти, али је било све јасније да је Косову и Метохији негде, на неком месту, пресуђено да више не буду српски”⁸

Свети Синод Српске Цркве настојао је да о арбанашким прогонима Срба обавести врх државе, па и самог Јосипа Броза. У делегацијама које су ишле код Тита био је и владика Павле. Доживео је да му Броз каже: „Владико, немојте да се мешате у политику и политичке ствари. То није за Вас. На Косову ми имамо своје људе који

7 <http://borbazaveru.info/content/view/6200/1/>

8 Радмила Радић, Патријарх Павле/Биографија, Београд, 2005., стр. 19

нас свакодневно о свему обавештавају. Тамо је све у реду.”⁹ Било је, заиста, у Титовом, сасвим србождерском, „реду” – Срби су страдали и исељавали се. Владика Павле није имао утицај на политичке прилике у земљи, али је врло јасно исказивао свој став према србофобној власти: није излазио на изборе.¹⁰

Подвлачећи своје епископско искуство, владика Павле је у једном извештају 1981. истакао: „Годинама сам молио власти да учине крај застрашивањима, шовинистичким испадима и терору над нашим верницима, свештенством и монасима. Зашто? Зато што то уноси забуну, немир и несигурност, те се наши верници исељавају. Одговарано ми је обично да је то исељавање последица све брже урбанизације, да је у питање економски моменат. На то сам ја истицао, да није зло што људи одлазе за бољим животом – зло је што своја огњишта напуштају под организованим непријатељским притиском.”¹¹

Патријарх Павле о косовским изборима 2004.

У септембру 2004, године мартовског погрома над косметским Србима, а поводом избора које је организовала тзв. „међународна заједница”, патријарх Павле обратио се председнику Србије Борису Тадићу и председнику Владе, Војиславу Коштуници: „За име Бога, не позивајте остатак прогоњеног и мученичког српског народа на Косову и Метохији на изборе за органе тамошње власти! Не позивајте га, па ма ко вас на то наговарао или присиљавао! /.../ Зар је потребан наш пристанак на нашу пропаст, дугорочну или коначну, свеједно? Ко то уопште има право да вапијуће безакоње прогласи за правни поредак, статус друштвених парија за нормалан положај у друштву, а терор за нормално функционисање демократских

9 Архимандрит Јован Радосављевић: Са патријархом Павлом кроз живот, Манастир Жевица 2010., стр. 129

10 Архимандрит Јован Радосављевић: Са патријархом Павлом кроз живот, Манастир Жевица 2010., стр. 139

11 Радмила Радић, Патријарх Павле/Биографија, Београд, 2005., стр. 26

институција? Ви, господо председници, знате да смо раније позивали Србе на изборе, а уследио је мартовски погром. Знате колико је Срба убијено, отето и прогнано од почетка међународне управе Косовом и Метохијом; знате колико је домова и храмова спаљено и порушено. /.../Подсећам вас успут и на то да су косовско-метохијски Албанци до пре само неколико година, притом живећи у неупоредиво бољим условима него њихови српски суседи данас, не само одбијали да учествују на изборима него и бојкотовали све органе власти, читав државно–правни поредак. Па ипак, њих нико није уцењивао, а на њихове политичке вође нико није вршио притисак. Поређење и закључци намећу се сами”¹²

Да додамо: патријарх Павле је једном „прекршио” опредељење да, као свештено лице, не излази на биралиште – гласао је за нови Устав 2006, зато што у њему јасно пише да је Косово саставни део Србије.

Владика Артемије на Косову

Владика рашко-призренски Артемије нашао се на Косову и Метохији када су их окупирали НАТО трупе, одлучан у борби да Света Земља остане у саставу Србије. У почетку, он је, као и многи, веровао да је битан узрок бомбардовања СР Југославије „недемократски режим Слободана Милошевића”, па је у књизи „Распето Косово”, коју је, као сведочење о шиптарском рушењу српских храмова и олтара на Светој Земљи 1999, записао да је „крст на коме је Косово распето начињен у Београду”¹³. Највећи српски мислилац из Дијаспоре, покојни Марко С. Марковић, сматрао је да је таква став погрешан: „Читате: крив је Милошевићев режим. А зашто онда гоне Карацића као дивљу звер? А зашто против Путина покрећу исту пропаганду као и против Милошевића и подржавају Чечене против Руса?”¹⁴ Марковић је подсећао да су корени у про-

12 Радмила Радић, Патријарх Павле/Биографија, Београд, 2005., стр. 161

13 Марко С. Марковић: На развалинама Јутопије/ Срби од стварања Југославије до Сребренице и Косова, Легенда, Чачак, 2007., стр. 240

14 Марко С. Марковић: На развалинама Јутопије/ Срби од стварања Југославије до Сребренице и Косова, Легенда, Чачак, 2007., исто

шлости: много пре Милошевића, Арбанас Синан-паша спалио је мошти Светог Саве, а 1821. манастир Хиландар на Светој Гори спалили су Арбанаси из Јерисоса.

Међутим, после погрома над Србима и њиховим светињама марта 2004. владика Артемије (који се, без обзира на акцентуацију у решавању проблема насталих 1999. године, увек залагао за Космет у Србији, и увек био против арбанашке „независности”), губи последње илузије, и креће у одлучан бој против НАТО наказе, која треба да се претвори у „државу Косово”. Он непрестано, и у земљи и у свету, сведочи да Света Земља није и не може бити отета Србији, одбија да сарађује са нелегалним шиптарским институцијама, позива своје свештенство и монаштво да одлучно прекину сарадњу са онима који признају „независно Косово”, не дозвољава америчком потпредседнику, Џозефу Бајдену, познатом србомрсцу, да маја 2009. посети Високе Дечане (то ће му дозволити неки из СА Сабора СПЦ, позивајући се на „хришћанско гостољубље”). Због тога Американци, што се јасно види из депеша Викиликса, овог епископа називају „тврдолинијашем”, препоручујући му да се угледа на свог „прогресивног колегу”, иначе Артемијевог викара, епископа липљанског Теодосија, спремног на колаборацију с Империјом. Ово се види из депеша Викиликса, о којима Никола Врзић пише: „Иринеј Добријевић указује Американцима на кога још могу да рачунају, осим на њега самог: „Он је епископа Теодосија назвао усамљеним гласом умерености”. Теодосије ће, изненађујуће ли случајности, у годинама које су уследиле постати епископ рашко-призренски, уместо рашчињеног владике Артемија.”¹⁵

Владика Теодосије је нека врста „паралелне власти” на Косову и Метохији, кога „тврдоглавом” Артемију намећу моћници из Синода СПЦ, одређујући Теодосија да у „предстојећем периоду разговара о КиМ” са представницима „међународне заједнице.”¹⁶

15 Никола Врзић: Викиликс: тајне београдских депеша, Печат, Фонд Слободан Јовановић, Београд, 2011., стр. 397

16 Чувар вере је народ/ Истина о случају владике Артемија II, Београд, 2010., стр. 36

Борба против „тврдолинијаша”

Године 2004, после погрома над Србима и разарања светиња, владика Артемије тужи суду у Стразбуру четири земље, чланице НАТО-а, зато што њихови војници нису бранили србске храмове од разуларене арбанашке руље. СА Синод СПЦ га прво подржава, а затим наређује да повуче тужбу. Владика Артемије попушта. А затим, по сведочењу новинара Јована Јањића у недељнику НИН, 1. септембра 2008: „Тако је било и са потписивањем Меморандума о обнови српских светиња. Синод је био против потписивања документа са привременим косовским институцијама. А онда је после одласка у Америку једне црквене делегације (у којој су били епископ захумско-херцеговачки Григорије, епископ липљански Теодосије, и јеромонах Иринеј Добријевић...) Синод, ипак, донео одлуку да на Меморандум потпис стави патријарх српски Павле. У ствари, то је од патријарха затражила делегација која је била у Америци, јер, наводно, нико неће да их прими ако се меморандум не потпише! Меморандум је потписан, а резултат посете тешко видљив!”¹⁷ Осим ако се не узме у обзир чињеница да је после ове посете, владика Григорије позвао осумњичене Србе да се предају Хагу, а владика Теодосије наставио да пориче ставове надлежног епископа (садашњи Теодосијев викар, липљански владика Јован, то не чини). Док је владика Артемије одбијао сваку сарадњу са НАТО-ом и шиптарским политичарима, тадашњи липљански владика је за себе говорио да је „грађанин Косова и Метохије”¹⁸, а за Васкрс 2006. примио је, у Дечанима, сасвим у складу са политиком Бориса Тадића, косовског „председника” Фатмира Сејдиуа.

Десна рука владике Теодосија постаје садашњи старешина Дечана, отац Сава (Јањић), који, напуштајући позиције браниоца интереса Србије, постаје непосредни сарадник шиптарских сецесиониста. Још 2006. он подржава Бљерима Шаљу, главног арбанашког преговарача у Бечу у доба наметања Ахтисаријевог плана.¹⁹

17 Чувар вере је народ/ Истина о случају владике Артемија II, Београд, 2010., стр. 36

18 Чувар вере је народ/ Истина о случају владике Артемија II, Београд, 2010., стр. 37

19 Чувар вере је народ/ Истина о случају владике Артемија II, Београд, 2010., стр. 21–33

Став Српске Цркве 2005. године

Свети архијерејски сабор СПЦ издао је, после свог заседања 2005. године, саопштење о отпочињању преговора око статуса Косова и Метохије. Ту је јасно стајало: „Да би политичко решење могло бити праведно и дуготрајно, до њега се мора доћи преговорима. Оно не може бити једнострано наметнуто, нити пак резултат прекрајња територија по етничкој основи, јер би то изазвало масовна исељавања становништва и нове тензије на Балкану, са несагледивим последицама. Уколико би се десило, не дај Боже, да било какво решење буде наметнуто, Сабор очекује да Скупштина Србије обзнани целом народу да је извршена нелегитимна и нелегална окупација једног дела наше националне територије.”²⁰

Амерички извештаји из Приштине: Викиликс нам јавља

А сада да наведемо извештаје које је објавио Викиликс, а тичу се понашања америчке власти према СПЦ на Косову и уклањања владице Артемија са Косова.

*ПРЕДМЕТ: ПОСЕТА СЕНАТОРА ВОЈИНОВИЋА КОСОВУ
(о6PRISTINA333)*

РЕЗИМЕ: Приликом састанка са премијером Агимом Чекуом и председником Фатмиром Сејдијуом током његове посете Косову, сенатор Џорџ Војиновић позвао је нове лидере да допру до косовских Срба и покажу њима и лидерима у Београду да је косовска влада озбиљна по питању стварања таквог Косова у којем могу да живе и Срби и друге националне мањине. У слепоподневним часовима он је посетио америчку базу Бондстил, где је разговарао са војницима који раде у локалним заједницама на Косову.

Делегација послана Синодом у посету америчком сенатору Џорџу Војиновићу, српско-словеначког порекла. Говорило се о

²⁰ Порука СА Сабора СПЦ поводом разговора о статусу Косова и Метохије: Неповредивост суверенитета и интегритета СЦГ, Свети кнез Лазар, Епархија рашко – призренска, 3/2005., стр 12

Косову, док је владика са Косова Артемије био искључен са разговора. Април 2005.

Сенатор државе Охајо, Џорџ Војиновић посетио је Косово у петак, 24. марта. Он је разговарао о преговорима о статусу Косова и безбедносној ситуацији на Косову са премијером Агимом Чекуом, председником Фатмиром Сејдијуом, косовским тимом за јединство (Чекуом, Сејдијуом, председником скупштине Кољ Беришом, опозиционим лидерима Ветоном Суројијем и Хашимом Тачијем и координатором Бљеримом Шаљом), лидерима косовских Срба Оливером Ивановићем, Гораном Богдановићем и Ранђелом Нојкићем, као и са бригадним генералом Дареном Овенсом и америчким војницима који се налазе у бази Бондстил. Сенатор је био у друштву шефа мисије америчке канцеларије у Приштини (УСОП) Голденбергом, законодавним помоћником Џејни Сисковић и војним пратиоцем поручником Џошом Велнером.

На састанку са премијером Агимом Чекуом, Војиновић је упозорио да у Србији постоји много оних који сумњају у озбиљност косовских Албанаца када је у питању стварање Косова у којем би етнички Срби могли остати и интегрисати се. Рекао је Чекуу да је сада време да се дају уверљиви докази да се ствари на терену мењају. Чеку је изразио оптимистичка очекивања да ће 2006. години бити више повратника него у претходним годинама. Чеку је рекао Војиновићу да косовске привремене институције посматрају манастире и патријаршију не као споменике, већ као верске заједнице и рекао да је Косово поносно што има такво културно наслеђе. Он је рекао да када КФОР заврши своје реструктурирање од бригаде у радну групу биће флексибилнији и способан за боље деловање. Такође је коментарисао о америчким снагама на Косову и њиховом раду у локалним заједницама, оценивши их као пример на који остале конститутивне снаге, нарочито на северном Косову треба да се угледају.

Бљерим Шаља је искрено одговорио да „је наш фокус статус Косова, не статус Србије. Ми смо забринути за косовске Србе, не за Србе из Србије”.

Сенатор је сујерисао да је разумевање улоге Српске православне цркве кључ за коначни процес по ишћању стањуса Косова, јер црква уииче како на Србе на Косову, иако и на Србе у Србији.

Констатујући да је Црква у почетку одбијала сарадњу у обнављању цркава оштећених у нередима 2004. године, јер су у то биле укључене и Привремене институције на Косову, сенатор је рекао да је интервенисао код црквених вођа и да су они реаговали на то. Сенатор је упозорио косовске лидере да би процес о питању статуса ишао лакше „ако се Црква осећа пријатно и УТИЧЕ на српску страну за преговарачким столом”.

ПРЕДМЕТ: КОСОВСКИ ПРЕДСЕДНИК СЕЈДИЈУ НАСТАВЉА ДА ПОСЕЋУЈЕ МАЊИНУ У МАНАСТИРУ ДЕЧАНИ (06PRISTINA₃₅₂)

РЕЗИМЕ. У првој посети председника Косова манастиру Дечани, председник Фатмир Сејдију обишао је имање и цркву у недељу Васкрсења и разговарао о заштити српског православног наслеђа на Косову са епископом Теодосијем на српском језику. Остали посетиоци били су специјални представници генералног секретара УН, командант КФОР-а, дипломатски представници и други српски, албански и међународни представници.

СЕЈДИЈУ И ТЕОДОСИЈЕ РАЗГОВАРАЛИ О КУЛТУРНОМ НАСЛЕЂУ

Дана 23. априла „председник Косова” Фатмир Сејдију посетио је манастир Високи Дечани у западном делу Косова како би учествовао у *ѱрослави ѱравославноѱ ѱразника Васкрса*. Манастир из 14. века проглашен је делом светске културне баштине 2004. године и једина је локација под заштитом УНЕСК-а на Косову. Правни статус и заштита православних сакралних објеката биће разматрана као део наступајућих преговора о статусу Косова.

Након обиласка манастирске цркве, Сејдију је учествовао на пријему чији је домаћин био епископ липљански Теодосије Шибалић и отац Сава Јањић. Остали учесници су били специјални представник генералног секретара УН Сорен Јесен-Петерсен, командант КФОР-а Ђузепе Валото, Сејдијуов саветник Скендер Хисени, начелник општине Дечани Назми Сељманај, лидери Српске листе за Косово и Метохију Оливер Ивановић и Ранђел Нојкић, представници из немачке, руске и италијанске канцеларије, као и политички и дипломатски сарадници. Током састанка председник Сејдију и епископ Теодосије разговарали су (на српском

језику) о важности заштите косовског културног наслеђа и сложили се да је овај манастир значајан део тог наслеђа. *Теодосије је захвалио КФОР-у и Сељманају за помоћ у заштити манастира.*

Теодосије је похвалио прелиминарни рад Комисије за спровођење обнове православних светиња оштећених у нередима 2004. године. Упознао је председника Сејдију са извештајем СПЦ под називом „Распето Косово”, који се тиче уништавања црква након доласка НАТО снага на Косово 1999. године. Извештај садржи и фотографије црква пре и после уништавања. (БЕЛЕШКА: Према Комисији за спровођење обнове, прва фаза санације 30 црква оштећених у марту 2004. је завршена у децембру 2005. године. Комисија је основана према Меморандуму о разумевању потписаном између Привремених институција Косова и СПЦ у марту 2005. КРАЈ БЕЛЕШКЕ). Теодосије је такође дао Сејдију књигу фотографија манастирског живота у Дечанима, под називом „Чувари светиње”.

ПОСЕТИОЦИ НАЗДРАВИЛИ МИРУ, ДОБРОЈ ВОЉИ И ПОМИРЕЊУ

Након порука мира, добре воље и помирења наздрављајући уз ракију (шљивовицу) коју су правили дечански монаси, Сејдију и остали учесници су се *ујисали у књију ујисака*. Касније су монаси поделили *црвено обојена васршња јаја* традиционална за Васкрс и ломили их међу собом да виде које је „најјаче”. Пријем се наставио банкетом на коме је присуствовао и министар за повратак Славиша Петковић, заједно са међународним и домаћим гостима, укључујући и војнике КФОР-а.

ЧЕКУОВ ПРЕДЛОГ ОДБАЧЕН ОД СТРАНЕ ЕПИСКОПА АРТЕМИЈА

Док је Сејдијуов предлог да посети Дечане прихваћен од стране умереног епископа Теодосија, предлог премијера Чекуа да посети Грачаницу на православни Васкрс одбијен је од стране владике Артемија, епископа Епархије рашко-призренске, који припада *тврдој стирuji*. Артемије је служио васкршњу литургију у манастиру Грачаница у коме је био константан број посетилаца током

дана. У писму од 19. априла које је стигло у канцеларију премијера, Артемије је написао да није у могућности да прихвати овакве захтеве, док се он и остали расељени Срби не врате у своје домове. Артемије живи у Грачаници од 1999. године из безбедносних разлога – његов владичански двор у Призрену је спаљен током нереда у марту 2004. године.

ТЕОДОСИЈЕ ПЛАНИРА ДА ОДЕ ЈОШ ДАЉЕ

Епископ Теодосије и отац Сава Јањић одржали су дужи говор о потреби већих интеракција и изградње поверења између Срба и Албанаца на Косову. У неколико наврата Теодосије је изразио наду команданту снага да ће нова косовска влада учинити више да допре до косовских Срба и показати им да за њих има места на Косову. Он и командант су такође разговарали о могућности организовања оваквих *дешавања у школама у ојштини Дечани са начелником ојштинe и грађанима, као начин да се наново изграде њозиивни односи* које је манастир имао са локалном албанском заједницом пре рата. Командант се сложио да учествује у догађају који ће се десити нешто после Васкрса, која ће се одржати у Пећкој Патријаршији 2. и 3. маја. Отац Сава је 25. априла рекао дипломатским сарадницима канцеларије да ће позивнице обухватити религијске и међународне представнике, косовске и српске представнике министарстава који раде на заштити културног наслеђа и председника општина Пећ и Дечани.

КОМЕНТАР. Посета председника Сејдијуа манастиру Дечани на Васкрс је била успешна и веома добро примљена. Она је заправо врста *конкрећних искорака* на високом нивоу која гради поверење и представља пример грађанима Косова да интеракција са мањинама може бити позитивна и конструктивна.

Билборди су следећи доказ да влада Косова *веома озбиљно* схвата обавезу да заштити косовско културно наслеђе. Сада је изазов да се грађани Косова увере да треба да чине исто и да се укључе функционални механизми правне заштите у договоре око коначног статуса са посебним одредбама о православним светињама.” (Преводи депеша су преузети са блога оца Евтимија „Православље – живот вечни”, нап. аут.).

Ствари су, дакле, једноставне: владика Теодосије и архимандрит Сава (Јањић) су се, постепено, ставили у службу НАТО творевине, зване „независно Косово”, сигурни да је то добро за Србе и српске светиње на Косову и Метохији.

Да ли је следећи корак је стварање „Косовске Православне Цркве”? Ко је потенцијални конкурент за неславну улогу првог поглавара ове „самотворевине”, исту ону који је имао српски владика Доситеј (Стојковић), издајник који се ставио на чело „Македонске Православне Цркве”, добивши Титово одликовање за предан рад на разбијању СПЦ. О „Косовској Цркви” се већ говорило. Ко је гледао, видео је.

Др Срђа Трифковић најављује „Косовску православну цркву”

Све о овоме је на време знао угледни српски мислилац и политички аналитичар, др Срђа Трифковић, који је почетком фебруара 2009. године дао интервју франкфуртским „Вестима” и објаснио шта ће се дешавати (погрешио је само у „ритмици” догађаја – остало се испуњава, на наше очи):

„После Другог светског рата Савезна Република Немачка је територије источно од Одре и Нисе, које су од 1945. биле под пољском управом, третирала као део Немачке. То је чак било уграђено у члан 23 западно-немачког Устава. Међутим, канцелар Вили Брант је 1970. потписао уговоре о пријатељству с Пољском и СССР-ом којим је границу на Одри и Ниси признао као реалност која не може да буде мењана силом. Наравно, неизбежни следећи корак био је и формално признање те границе новембра 1990, после немачког уједињења, када је и укинут члан 23 Устава.

Каква је ту аналогија са Србијом и њеном јужном покрајином?

Очекујем да ће сличан сценарио садашња влада Србије применити на КиМ, премда у много краћем року. Прихватање Еулекса је еквивалент Брантовог прихватања де факто стања као непроменљивог. Бесконачни процес „приближавања Европи” ставиће и формално признање „Републике Косово” од стране Србије на тапет идуће, 2010. године. Ако ова влада још буде на власти, а с обзиром на стање у опозицији то, нажалост, није могуће, упркос свим ње-

ним лажима и промашајима, са сигурношћу можемо очекивати да ће до краја 2011. она прихватити „нормализацију односа са свим суседима” – како захтев за признањем зову бриселски званичници – као тобоже болну, али неминовну жртву коју треба принети на олтару евроинтеграција. Наравно, за све ће опет ретроактивно бити крив Слободан Милошевић.

Како би се у том случају поставила Српска православна црква?

Како ће се СПЦ поставити зависи у највећој мери од тога да ли ће патријарх Павле поживети још коју годину – у ком случају остаје статус кво, што је тренутно најмање зло – или ће доћи до избора новог поглавара СПЦ. Ако се деси ово друго, веома је могуће да кормило преузме она струја у епископату за коју су протеклих месеци тако интензивно лобирала државна руководства Србије и Републике Српске. Не треба затварати очи пред чињеницом да, што се КиМ тиче, та струја изражава спремност на сваки уступак, под изговором потребе да се „спасе шта се спасти може”. Њена крајња „флексибилност” испољена по питању обнове светиња заснива се на ставу да је битно да Срби задрже Косово у метафизичко-духовном смислу, а физички посед и политичко устројство је световна, пролазна ствар.

Какав је то приступ?

Ово сматрам за веома опасан приступ, који представља управо оно шта би српски непријатељи желели да СПЦ заступа: Ето вама трансценденције и духовности до миле воље, држите ви небеско Косово чврсто у оквирима небеске Србије, само не ометајте Еулекс и институције приземне косовске државе, већ сарађујте са њима. Та ионако су пролазне, данас јесу, а сутра (или за 500 година) више нису! Потом би било пуко питање времена када би шиптарски властодршци захтевали формалну промену назива јурисдикције, по узору на Дедеићево предузеће на Цетињу. Они већ увелико српске светиње третирају као „косовске”, у чему их подржава Запад. Први корак, недуго после размене амбасадора са Београдом негде 2012, биће захтев за прекрајањем епархија и успостављањем „архиепископије косовске” чије би границе биле истоветне „државним”.

Какав ће бити однос Приштине према СПЦ?

Крајњи циљ Приштине јесте успостављање „Косовске православне цркве „уз налажење макар симболичног броја српских свештеника и једног или два јерарха спремних да и то прогутају

у име „опстанка” јер ће прећутна, али јасна претња шиптарских власти бити да несарадња повлачи коначни нестанак. Чућемо тада и аргумент да су Грци такође подељени у више јурисдикција дe-терминисаних политиком (Цариград, Атина, Никозија, Јерусалим), што им не мења ни духовни, ни културни идентитет.”²¹

Још једном питамо: ко је кандидат за неславну улогу новог Доситеја (Стојковића) у СПЦ?

„Прогресивни колега” позива на изборе

Иако „избори” на Косову и Метохији Србе који тамо живе бацају у ропство шиптарским терористима и коначно их издвајају из државе Србије, епископ Теодосије је ове, 2013. године, пре изјаве патријарха Иринеја у Пећкој патријаршији, издао званично саопштење у коме, између осталог, каже да се „треба запитати не само шта добијамо изласком на изборе, већ колико можемо да изгубимо њиховим бојкотом. Реално говорећи, ризик је велики, јер уколико Срби не конституишу власт у општинама где живе у већини, биће много теже и за нашу државу да им убудуће помаже, а самим тим доведиће се под знак питања даљи опстанак нашег народа на Косову и Метохији.”²²

Он то, наравно, није рекао случајно, нити као „приватно лице”, него као човек који, од 2005, учествује, верујући да је то добро за све, у процесу одвајања Космета од Србије, и као човек чије мишљење потврђује и патријарх српски, из срца СПЦ – Пећке патријаршије.

Понављање је мајка учења: ко стоји иза свега, поново

Половином фебруара 2013, новинарка недељника „Печат”, Наташа Јовановић, направила је разговор са др Александром Раковићем, дугогодишњим службеником Министарства вера Републике Србије.

21 www.vesti.rs/.../Srdja-Trifkovic-Na-kraju-krajeva-Kosovska-pravoslavna...

22 <http://www.eparhija-prizren.com/sr/saopstenja/saopstenje-eparhije-rasko-prizrenske-povodom-predstojecih>

Из тог, заиста „инсајдерског”, интервјуа, који доносимо у целини, види се о чему се ради (а ради нам се о глави, као и много пута кроз историју). Подаци које он открива не односе се само на Косово и Метохију. Много озбиљнија игра је у питању. Чујмо, дакле, Раковића:

„Све што се издешавало са СПЦ у Македонији, Црној Гори и на Косову део је замешетељства политике САД-а и њених смерница које су ишле у прилог идеји потпуног идентитетског брисања српског народа. Викиликсове депеше које су откриле да је Америка вршила притисак на Владу Србије да 2008. прекине „симфонију” између Републике Србије и Српске православне цркве, у тренутку објављивања докумената, остале су готово незапажене у нашој јавности. Али притисак САД-а није се завршавао на томе. Пре бих рекао да је то био почетак. Све што се издешавало са СПЦ у Македонији, Црној Гори и на Косову део је замешетељства политике САД-а и њених смерница које су ишле у прилог идеји потпуног идентитетског брисања српског народа. О томе сведоче и бројни разговори које сам као државни службеник у Министарству вера водио са високим званичницима ове земље. Коначно, о томе сведочи и укидање министарстава која су се бавила идентитетским питањима, а на чему су САД дуго инсистирале: Министарство за дијаспору и Србе у региону, Министарство за Косово и Метохију и Министарство за људска и мањинска права укинута су 2012. За сва је важило да би требало да буду укинута и спуштена у ранг државних служби као да то не значи да се деградира и наша државна политика на тим пољима. Уместо њих су основане четири канцеларије, каже у разговору за „Печат” др Александар Раковић, научни сарадник у Институту за новију историју Србије.

Да ли би у том светлу требало посматрати и америчке извештаје о верским слободама у Србији који су годинама уназад били изразито негативни?

У америчким извештајима о верским слободама из године у годину је стајало да је Закон о црквама и верским заједницама у Републици Србији (2006) дискриминаторски. Наравно, позадина тога била је да се укидањем овог закона ослаби СПЦ. Инсистирали су на томе да би неке чланове закона требало изменити толико да закон постане препознатљив. Писали су да Србија не поштује верска права, а да их, рецимо, поштује албанска власт на Косову и Метохији. То је бесмислено. Уставни суд Републике Србије је у

јануару 2013. одбацио мишљење да је Закон о црквама и верским заједницама неуставан, а посебно да је дискриминаторски.

У реалности односи између традиционалних цркава и верских заједница и Републике Србије никада у историји нису били бољи. Министарство је 2010. оформило Међурелигијски савет чији су чланови били и епископ бачки СПЦ Иринеј Буловић, надбискуп београдски Римокатоличке цркве Станислав Хочевар, реис-улема Исламске заједнице Србије Адем Зилкић и рабин Јеврејске заједнице у Србији Исак Асиел. Није се радило, дакле, о „симфонији Српске православне цркве и државе” већ о складу који се у јавности највише огледао кроз рад Међурелигијског савета. У неформалним разговорима се шушкало да Министарство вера не постоји нигде у окружењу, па би га стога требало укинути и у Србији. То није било тачно, јер у Грчкој постоји Министарство просвете и вера, у Турској постоји Дијанет, државно тело у рангу министарства задужено за исламска питања чији је буџет десетак пута већи од буџета неких министарстава, а у Бугарској делује министарство без портфеља које се бави и верским питањима. У овом друштву наша земља има најсложенију верску ситуацију и стога јој је министарство задужено за верска питања било најпотребније. Упоредо с тим „бачено је око” и на друга министарства, која се, као што сам рекао баве идентитетским питањима. Укидањем Министарства вера Републике Србије нестала је висока верска политика наше земље. Непрекинути низ од 21 године рада (1991–2012) који је давао плодноне резултате је прекинут.

У време док сте радили као координатор за верска питања били сте у прилици да разговарате са неколико високих званичника САД-а. Шта вам је сугерисано на тим састанцима?

Са др Томасом Патриком Милејдијем, бившим америчким амбасадором у Ватикану, срео сам се у Београду 2007. године. Реч је о човеку који је у време распада СФР Југославије био на функцији амбасадора, а из тог дела његове пословне биографије остало је забележено да се залагао за хрватску страну. Веома је утицајан у америчком „римокатоличком лобију”.

Из Лондона сам 2007. добио сугестију да би Милејди желео да се сретне са неколико епископа СПЦ. Организовали смо му сусрет са пет наших епископа. Милејди је у разговору дотицао сва верска питања везана за српски народ и СПЦ на простору бивше Југославије, почев од Македоније, до Црне Горе и Босне и Херцего-

вине. Био је веома упућен у тему и држао се унапред припремљеног концепта разговора. На неформалан начин представио нам је смернице америчке политике кроз интересе утицајних америчких римокатолика.

Милејди је архиепископу Јовану рекао да „српско црквено питање” у Македонији не постоји. Било је јасно и раније, а тада је постало изричито, како америчка политика не уважава чињеницу да је Охридска архиепископија установљена као аутономна црква у оквиру СПЦ. Друга тема била је везана за СПЦ у Црној Гори. Милејди је сугерисао да се три велике хришћанске светиње које се налазе на Цетињу (рука Светог Јована Крститеља, честица Часног крста Господњег и икона Пресвете Богородице Филермосе) окупе на једном месту под заједничким старатељством Српске православне цркве и Римокатоличке цркве. Епископ никшићки Јоаникије је потврдио став наше цркве да ове светиње морају да остану под духовним и физичким старатељством СПЦ. Трећа тема је по мом мишљењу била најинтересантнија. Милејди је предложио политичку сарадњу православних и римокатолика у Босни и Херцеговини, односно Срба и Хрвата, како би се спречила мајоризација хришћана. После разговора у Београду, Милејди је отишао у Републику Српску где се сусрео са премијером Милорадом Додиком. Како год, у том периоду је дошло до видљивог политичког приближавања Срба и Хрвата у БиХ. Сусрету у Београду су присуствовали и владика захумско–херцеговачки Григорије, владика липљански Теодосије и владика аустралијско–новозеландски Иринеј.

Да ли је захтев да састанку присуствује и владика Јован била нека врста упозорења или најава хапшења архиепископа охридског које је убрзо уследило?

Реч је о томе да су македонске власти већ добиле поруку да по свом нахођењу, али не без „америчких сугестија”, решавају односе са СПЦ. Догађаји који су уследили показали су да је Македонија ушла у конфронтацију са Охридском архиепископијом и да је архиепископ Јован утамничен.

У којој мери су САД утицале на положај СПЦ и прогон њеног монаштва у Црној Гори, те да ли сте из непосредних контаката са америчким службеницима сазнали више о томе?

Много изоштренију слику будућих дешавања добио сам после разговора са др Мајклом Холцелом, дугогодишњим саветником за спољну политику америчког потпредседника Џозефа Бајдена. Са

њим сам се срео у септембру 2009. када сам као члан наше државне делегације говорио у Варшави на годишњем састанку ОЕБС-а о људским и верским правима. Он је био шеф америчке делегације. Холцел је један од најважнијих стручњака у Демократској партији за НАТО и балканску политику САД-а. Пошто сам представио реферат о побољшању верских слобода у Србији, Холцел ми је пришао и предложио састанак у четири ока. Био сам изненађен. Будући да сам увек имао на уму да у контексту верских права поред Србије поменем и Републику Српску, то се Холцелу није допало. Он је, иначе, писао Бајденов говор који је овај прочитао у парламенту БиХ. Холцел ме је питао: „Да ли сам добро чуо да сте рекли како је Република Српска део Србије?” Одговорио сам да није добро чуо. Рекао сам, наравно, да је Србија држава, а Република Српска државни ентитет. Ипак, појаснио сам му да волим да кажем како је реч о „наше две републике”. Не бих то званично рекао као државни службеник јер сам морао да следим смернице међународне политике Србије, али бих као професионални историчар о томе говорио у стручном смислу. Био сам спреман да свој став још браним, али се Холцел више није интересовао за ту тему већ је прешао на другу.

Како сам у реферату дотакао и примере кршења закона од стране муфтије Муамера Зукорлића, Холцел ми је рекао да „Србија има важнијих питања од Исламске заједнице, а то су положај СПЦ у Македонији и Црној Гори”. Схватио сам одмах да је реч о упозорењу и да се могу очекивати све јачи притисци у Македонији и Црној Гори. Када је о Црној Гори реч, у страначки програм Демократске партије социјалиста и коалициони споразум те странке са Социјалдемократском партијом ушле су и формулације усмерене против СПЦ у Црној Гори, којима се прети успостављањем „јединствене православне верске заједнице” и отварањем питања права власништва на имовину СПЦ у Црној Гори.

Холцел је, иначе, бриљантно познавао историју југословенских народа. Рекао сам му да стога сигурно зна да је Црна Гора историјска држава српског народа. Одговорио је: „Наравно да знам, али то је било некад”. Казао је да Црна Гора сада иде другим путем и да више не желе да се изјашњавају као Срби. С тим, наравно, нисам могао да се сложим. Трећина становника Црне Горе се декларише као Срби, а половина да говори српским језиком. Но, и та Холцелова порука била је јасна. Већ надвијени тамни облаци над српским народом у Црној Гори никако да се разиђу.

Холцел је у пратњи Џозефа Бајдена неколико пута боравио на Косову и Метохији. Да ли сте се у разговору дотакли и тога?

Холцел ми је осветлио неке догађаје после уласка НАТО снага у нашу јужну покрајину. Са тадашњим сенатором Бајденом у зиму 2001. посетио је Косово и Метохију, а једна од дестинација био је манастир Високи Дечани. Холцел ми је казао да су се тих дана срели и са Рамушем Харадинајем који их је „импресионирао”. Будући да се знало како међуетничке прилике могу у сваком моменту да измакну контроли, Бајден је од Харадинаја затражио да гарантује безбедност манастиру Високи Дечани. Иако је током погрома над Србима 2004. било покушаја да се изврше напади на Високе Дечане и Пећку патријаршију, до тога није дошло. Зашто? Холцел је у августу 2004. поново посетио Косово и Метохију, а на једном састанку пришао му је Харадинај и рекао: „Кажите сенатору Бајдену да сам одржао обећање”. Дакле, не само Високи Дечани, већ и Пећка патријаршија нису нападнути јер су Американци то захтевали од Харадинаја. Могло би се чинити да је то „гест добре воље”. Међутим, макар и површнији поглед на ову тему пружа још један закључак: Американци су знали да ће доћи до свеопштег напада на Србе, али и ко би са албанске стране требало да стоји иза тога. Имао бих још нешто томе да додам, али бих на овом месту стао.

Како тумачите чињеницу да је последњих десетак година, посебно од како је Румунија постала чланица ЕУ, провокација Румунске православне цркве на канонској територији Тимочке и Браничевске епархије, баш на просторима где живе Власи, постала више него упадљива?

Тај притисак траје истовремено са оним које трпе епархије СПЦ на нашим јужним границама. Већ смо видели да ће питање статуса СПЦ у Црној Гори и питање опстанка Охридске архиепископије у Македонији тек добити на замаху. СПЦ на Косову и Метохији је од 1999. у ванредном стању. Епархија врањска је прикљештена на више начина и са више страна.

Што се тиче Румунске цркве Министарство вера је 2009. уписало епархију Дакија Феликс Румунске православне цркве (у српском Банату) у Регистар цркава и верских заједница. Тим поводом је уприличено да уверење о упису буде свечано уручено у Патријаршији СПЦ. Међутим, румунски епископ Данил је тада вратио уверење о упису, рекао да га не признаје док епархији Дакија Феликс не буде дато право да делује у Тимочкој крајини. Митрополит Амфилохије

је тада рекао: „Зар нам и ви браћо претите духовним бомбардовањем”. Румунска православна црква је наставила неканонско деловање у Тимочној крајини. За то има подршку румунске државе. СПЦ је више пута апеловала да се са тим прекине. Међутим, Румунија је тему издигла на међународни ниво и прети да нам успори европске интеграције. Иако Власи желе да у њиховим срединама служи свештенство СПЦ, румунска страна то не прихвата већ жели да се наметне силом. Владика тимочки Јустин благословио је литургију на влашком језику у храмовима СПЦ у Тимочној крајини, али ни то није задовољило румунске аспирације. Још нека питања се намећу. Отворено је питање враћања имовине Немачкој евангелистичкој цркви која је у Србији 1944. престала са радом. И ту није крај.

Од каквог је значаја за Србију питање статуса Исламске заједнице Србије?

По мом мишљењу од највишег државног значаја за Републику Србију. Историјске и правне чињенице иду томе у прилог. Надам се да ће наша актуелна власт наставити истим путем и да ће Министарство правде де јуре признати Исламској заједници Србије статус традиционалне верске заједнице. Високостојници Исламске заједнице Србије су на међународним исламским форумима апеловали на муслиманске земље да не признају унилатерално проглашену сецесију Косова и Метохије. Исламска заједница Србије је интегрисана у више комисија, посебних радних група и других тела Републике Србије. Дакле, не би било добро да се прави неки заокрет у другом правцу. Тиме бисмо се показали нелојалним и бескарактерним²³.

Наравно, поруке др Александра Раковића нико неће схватити озбиљно. Верује се да је Империја у Србији непобедива, и да јој треба служити. „Покорну главу сабља не сече”.

Шта да се ради?

Заиста, шта?

Грамшијевски „дуги марш кроз институције” у Србији је, углавном окончан. Наша није ни власт, ни највећи део парламентарне

23 <http://srbinaokup.info/?p=7073>

опозиције: скоро сви се слажу да је Косово „баласт” на путу ка „евро-атлантским интеграцијама”. Војска нам је разорена, судство, здравство и школство на издисају, привреда је у колапсу. Српска академија наука и уметности, осим часних изузетака, ућуткана је. Прво и основно што нам је потребно јесте да схватимо да је Империја убацила своје људе у све институције овог народа, и да су институције окупиране. „Ниједна чаша што се пије, / Ниједна тробојка што се вије, / Наша није”, рекао би Милош Црњански.

Најстрашније је што је тако и у врху Цркве, у којој неки, вољно или невољно, сарађују са окупатором, а други уплашено ћуте (част изузецима!). Враћа се доба слично оном после укидања Пећке патријаршије, у 18. веку, када су, уместо српских архијереја, Турци послали Грке са Фанара да управљају православним, али непокорним, Србима. О фанариотским епископима Иво Андрић у својој студији о духовном животу у Босни под турском окупацијом каже: „Грчке владике биле су у Босни као и у Србији „бич за масе”. Туђе по језику и духу, гледајући у своме епископском достојанству једино извор прихода, они не само да ништа нису учинили за духовни напредак епархије која им је била поверена, већ су у многим приликама наносили штету како у материјалном тако и у моралном погледу, често радећи заједно са Турцима на штету хришћана.”²⁴ Народ фанариотске владике није волео, али их је разликовао од Цркве – због попа Николе није напустио Светога Николу. И слобода је дошла, и Српска Црква се обновила.

У овом тренутку, морамо гледати право у лица наших светаца, који су се жртвовали за веру и отаџбину. Међу њима је и Свештеномученик Платон Бањалучки, кога су усташе заклале, после тешких мучења, 1941. године, зато што није хтео да остави своју паству. Он је, у свом тексту „Српско Правосавље и нација”, поручио:” Још како је Свети Сава отпочео утврђивати Цркву у српском народу, вера је постала штит за српски народ од туђинских насртаја и прохтева. /.../ Да није било те вере, будите

24 Српски писци и научници о Босни и Херцеговини, Службени лист СРЈ, Београд, 1995., стр. 171

уверени, не би било ни гигантске борбе нашега народа са вековним непријатељима.”²⁵

Том вером надахнути, настављамо путем Светог Саве и Светог кнеза Лазара, Богу се молећи и Небеском Србијом надахњујући. Све остало препуштамо Христу, чија је икона, по речи Владике Николаја, смештена у рам српског отацтваљубља.

25 Епископ Платон (Јовановић): Српско православље и нација, Слободна књига, Београд, Бели анђеол, Шабац 2000., стр. 33

**У борби за очување
црквеног јединства/
Апели за одбрану
црквеног поретка
2010– 2011.**

Владика Артемије

– под жигом евроатлантске инквизиције

Епархију рашко-призренску и косовско-метохијску су, од програмираног декомпоновања Југославије 1991–1995. и циљног сатанизовања српског народа, осудиле на смрт евроатлантска фаланга и њихов војнополитички клон НАТО. Притисци за смену њеног владике, Господина др Артемија и одређивање администратора (13. фебруара 2010.) од стране Светог архијерејског синода СПЦ за Епархију рашко-призренску – испоручене су одлуке из Брисела и Вашингтона. Америчким проглашавањем права шиптарској мањини да на територији државе Србије прогласи област Косова и Метохије својом државом (17. фебруара 2008.) и директивом шефовима 22 државе ЕУ да то признају – окончава се употреба Шиптара у рушењу Југославије, које је и започело побуном „несрпских Шиптара” а завршено геноцидним сатирањем „хрватских и босанских Срба”.

Почетак процеса административне ликвидације рашко-призренског епископа Артемија једногласно је прихваћен још 20. маја 2009. Приликом посете потпредседника САД Џозефа Бајдена Србији (и Косову!) преосвештени владика се, наиме, успротивио најављеној посети манастиру Високи Дечани, и одбио да дâ свој благослов за такву посету. Сматрао је недопуштеним да се дечанска светиња третира америчком базом, попут Бондстила, што је потпредседников гест јасно најављивао. Свети архијерејски сабор СПЦ је, под притиском српске владе „поништио ову одлуку епископа Артемија”, јер је „у супротности са традиционалним хришћанским начелима гостољубља” српског народа (?). Сабор је том приликом установио

(ваљда увидом у „познато србофилство” америчког потпредседника) да Бајденова посета „представља гест добре воље”.

Кооперативни шеф српске државе и услужна српска влада изгубили су из вида да су Шиптари од доласка међународних снага мира, 1999, на Косову и Метохији уништили 150 српских православних светиња, а од тога највише на територији коју су контролисали Американци. Јавност је требало убедити да посетом Дечанима (никако спаљеној Богородици Љевишкој или савњеној цркви у Ђаковици) амерички потпредседник шаље „јасну поруку онима који би да и даље руше или присвајају српске светиње”. То има толико везе са реалношћу колико би имао папин гест, приликом могуће посете Србије, да уз знак поштовања жртава, 700.000 уморених Срба од хрватских усташа 1941–45, оде да се поклати у Раковичком манастиру почившем праведнику патријарху Павлу, уместо јасеновачким мученицима.

Непосредан повод за окончање административне ликвидације владике Артемија, уследио је одмах после 4. фебруара 2010, односно његовог учешћа на Сабору Срба у Косовској Митровици. Скуп је би посвећен објави антисрпског плана Питера Фејта и Хашима Тачија о „интеграцији северног дела Косова и Метохије”, односно „косовских Срба” то јест, „успостављање закона и реда” на сваком делу „територијалног интегритета Косова”. Сви учесници овог скупа одлучно су одбили овај пројекат шефа Међународне цивилине канцеларије (МЦК), Питера Фејта, који у ствари спроводи у дело Ахтисаријев план о независном Косову – макар што га нису прихватили ни Србија нити Савет безбедности УН. Одбијањем Фејтове иницијативе владика се нашао на супротној страни од Атлантског савеза, будући да је генерални секретар НАТО Андерс Фог Расмунсен дао подршку Питеру Фејту. Тако су сатрапи начелне демократије и првоборци против мира у свету директно одговорни за мешање у поредак Српске цркве.

Према новинским извештајима, Свети архијерејски синод СПЦ се одлучио на психолошки притисак на епископа Артемија, не би ли га приволео да се повуче са трона и у ту сврху, опробаним и саветованим методом, решио да преиспита финансијско пословање епископије и духовно посрнуће у манастирима епископије. Према

томе, Синод је решио да на притиске споља – по којима владика Артемије представља реметилачки фактор у „Држави Косово” – одговори отварањем досијеа епископове одговорности.

Наиме, иза садашњих несугласица тињају синодске размирице са владиком још из 2005. када је епископ рашко-призренски одбио да прихвати „Меморандум о разумевању” који је потписан између патријарха Павла, представника привремених институција самоуправе на Косову и представника Унмика. Тако су различите процене о гетоизираним Србима на Косову и Метохији крајње поједностављено сведене на сукоб ауторитета (па и одлука да у обновљене цркве Господин др Артемије не поставља свештенике). Владика је, међутим, остао на становишту да светиње не могу да обнављају „они који су их рушили”, па се у истом смислу противио да припадници Косовске полиције чувају српске манастире – јер су баш они, као и међународне снаге, главни кривци за дириговану шиптарску србофобију. Одлуком Синода да владика Артемија привремено лиши права управљања епархијом (одређен је администратор до окончања поступка пред Светим архијерејским сабором) – сасвим ће задовољити трипартитну империју: САД – НАТО – ЕУ. За ову алијансу је важно да је епископ рашко-призренски лишен моћи управљања и бриге над својом гетоизираном паством, а никако је ли, или није „ускраћен за епископска права и свештенодејство” – што Синод истиче доказујући своју наводну независност у одлукама.

У том кључу списка жеља евроатлантске алијансе налази се одговор о синодској ужурбаној процедури (уочи Великог поста) и синхронизованој акцији само сат после завршетка седнице Светог синода (13. фебруара): епископској катедри, привремено смештеној у манастиру Грачаница, укинута су телефонске везе и интернет, а службене и приватне просторије епископа Артемија обијене 13. фебруара, иако је примопредаја докумената заказана за наредни дан, недељу 14. фебруара. Најзад, остаје спорном и одлука Синода да наметне администратора косовско-метохијској епархији, с обзиром да канони предвиђају инсталирање администратора на упражњеним епископијама („удове епархије”).

Надамо се и очекујемо да, као у тренуцима прозбоног зазивања

Светог Духа, оци наше свете цркве (Свети архијерејски сабор) имају снагу да и овом великом искушењу одговоре на исти начин како су одговарали и оци отаца наших, земљом ходећи, а небо додирујући. Није тешко препознати циљ оних који се већ две деценије баве судбином српског православног народа. Произведени случај владике Артемија евроатлантска котерија користи не би ли ослабила позицију новог српског патријарха Г. Г. Иринеја, односно показала преко синодалних одлука, колико је вредан патријархов завет изречен на устоличењу, 23. јануара 2010. у београдској Саборној цркви („А ми ако заборавимо Косово, заборавиће и нас Косово“).

Штавише, нема никакве тајне у антисрпским намерама новог европског и новог америчког поретка: после сатанизације, бомбардовања, стављања под надзор и разупирања свих институција српског нација – треба извршити територијално сакаћење српске државе. Тој казни примерити епископије СПЦ јер су традиционалне епископалне границе и националне границе српске државе.

Понижавање владике Артемија је увод у поништавање Епархије рашко-призренске и косовско-метохијске. Коначно, уз помоћ политичког хришћанства, белосветски политички мафијаши, банократе и припадници расистичке и секташке културе – очекују да се на овом таласу догоди и раскол у СПЦ, догоди у ствари неповратни суноврат српског народа.

За потписнике овог отвореног писма, коначно, остаје тајна зашто се Синод приклонио тоталитаристичком диктату трипартитне империје. Ако СПЦ није имала снаге да се одупре комунистичком терору, од кога је жестоко страдала и донела одлуку „које до тада није било у историји СПЦ” односно разрешила епископа Дионисија (Миливојевића) дужности епархијског архијереја (1963) – сада, у демократској Србији, СПЦ није имала разлога да се, несумњиво, повинује притиску америчког и европског политичког хришћанства. Поступак против рашко-призренског и косовско-метохијског епископа Артемија, само сведочи да СПЦ овим чином лоше представља свој народ управо у Америци, „земљи богате материјалне културе са израженим секуларизмом протестантске верске оријентације”.

У душама српског народа, ако о њима ико брине, догодио се најболнији крик и, на вредносном плану, тренутак спознаје најнижег

пастирско-интелектуалног нивоа представника Мајке Цркве. Чланови Синода су својим поступком, у времену потпуног растакања српског национа, заборавили да они нису само потомци страдалне светосавске и светолазаревске Цркве већ да се морају владати и као достојанствени преци припадника Српске Цркве.

У Београду, о празнику Сретења Господњег, 15. 02. фебруар 2010.

Предраг Р. Драгић Кијук, књижевник

Милорад Ђурић, књижевник

Проф. др Вера Бојић, професор Универзитета

Проф. др Србољуб Живановић, директор Европског института за проучавање древних Словена у Лондону

Љубица Милетић, књижевница

Ангелина Марковић, правник

Тиодор Росић, проф. Универзитета и књижевник

Душко М. Петровић, књижевник

Владимир Димитријевић, књижевник

Проф. др Љубомир Протић

Др Марко С. Марковић, теолог и књижевник

Апел за одбрану правног поретка СПЦ

(Упућен на потписивање српским правницима у отаџбини и расејању)

*„Сав Сабор рече: ...сајласношћу свакоја йосебно
и свију укуйно мора се чувајти црквени йоредак.”*
(2. правило Картагенског сабора)

„Правда држи земљу и йрадове.”
(Српска народна изрека)

Одлуком Светог Архијерејског Сабора, да „већином гласова трајно разреши дужности епархијског архијереја епископа Артемија”, са којом је српска јавност упозната посредно – преко Саопштења Светог Архијерејског Сабора објављеног на сајту Информативне службе СПЦ (www.spc.rs), озбиљно је угрожен правни поредак Српске Православне Цркве. Поштовање црквеноправног поретка је услов очувања јединства Цркве и као општа обавеза свих чланова Цркве, прописана је 2. правилом V–VI Васељенског сабора. Подсећамо, да су се у својеручно написаној и јавно положеној заклетви сви наши епископи на дан хиротоније обавезали, да ће чувати свете каноне и да неће предузимати радње које су противне канонском поретку Цркве. Истовремено, речи учитеља Цркве опомињу верни српски народ, да је „неправедно, недопустиво, ружно од људи благочестивих да ћуте када се дрско нарушавају закони Господњи, када се настоји да се образложи обмана и зла прелест” (Св. Мелетије Исповедник).

Одлуком Светог Архијерејског Сабора о трајном разрешењу дужности епархијског архијереја Епископа рашко-призренског Артемија (Радосављевића) повређен је читав низ црквеноправних норми, садржаних како у светим канонима тако и у Уставу СПЦ, као највишем организационом акту наше Помесне Цркве.

Реч је, пре свега, о чл. 111 Устава СПЦ, у коме се прописују случајеви у којима „Епархијског Архијереја може Свети архијерејски сабор са управе уклонити”. Устав предвиђа четири таква случаја: канонска осуда, доказана немоћ, престанак једног од услова који се захтевају код избора Архијереја (држављанство, школска спрема и др.) и оправдана молба за пензију коју подноси сам Архијереј. Ова четири таксативно предвиђена услова не представљају ништа друго него изузетак од општег канонског правила, по коме је епархијска служба епископа доживотна (9. правило III Васељенског сабора, 16. правило IX Помесног сабора, 3. правило Кирила Александријског). Дакле, *ratio legis* одредбе чл. 111 Устава СПЦ је санкционисање доживотног карактера епархијске службе сваког епископа. Како се у црквеном, као и у државном праву, сваки изузетак од правила рестриктивно тумачи, то је уклањање епископа са управе над епархијом од стране Светог Архијерејског Сабора могуће само у Уставом наведеним случајевима, и ни у једном другом. Да ли су се приликом „разрешења” Епископа рашко-призренског Артемија стекли неки од Уставом прописаних услова?

У Саопштењу објављеном на сајту Информативне службе СПЦ не наводи се да је Свети Архијерејски Сабор расправљао о физичкој способности Епископа рашко-призренског Артемија да управља повереном Епархијом, нити да је Сабор утврдио да је на страни епископа Артемија накнадно изостао један од услова који се захтевају код избора епископа. Такође, у Саопштењу се не помиње ни то да је епископ Артемије поднео Сабору молбу за пензионисање. И најзад, да ли Одлука Светог Архијерејског Сабора, да „већином гласова трајно разреши дужности епархијског архијереја епископа Артемија”, може да се квалификује као „канонска осуда” из чл. 111 Устава?

Канонска осуда подразумева постојање пресуде о канонској кривици архијереја, коју доноси Сабор, као највиши судска инстанца у

СПЦ, када на основу чл. 69 тач. 27 Устава суди архијерејима за канонске кривице. У случају Епископа рашко-призренског Артемија не може бити говора о канонској осуди, јер против њега и није вођен црквеносудски поступак.

Канони изричито прописују да црквеносудски поступак против епископа започиње подношењем „Сабору свих епископа” тужбе, која мора бити јавна и поткрепљена доказима (6. правило II Васељенског сабора, 132. и 133. правило Картагенског сабора). Туженом епископу се оставља рок од тридесет, односно шездесет дана (уколико у претходном року оправдано није могао да прими тужбу) за припрему одговора на тужбу (19. правило Картагенског сабора).

У тзв. поступку утврђивања канонске одговорности епископа Артемија, од стране Синода и Сабора грубо су прекршене све наведене процесне црквеноправне норме. Синод је 11. фебруара 2010. г. „покренуо поступак за оцену канонске одговорности” Епископа рашко-призренског Артемија, „у првој инстанци”, иако није постојала јавна, писана и доказима обезбеђена тужба; тзв. „опширни и документовани извештај Светог Синода” (наведено према Саопштењу Светог Архијерејског Сабора) уручен је епископу Артемију три дана пре заседање Сабора, чиме му је ускраћено елементарно право на одбрану, озбиљно угрожено већ тиме што је противно Уставу СПЦ (чл. 111) пре тога уклоњен са управе над Епархијом. Због свих ових тешких противканонских процесних недостатака тзв. „опширни и документовани извештај Светог Синода” не може имати карактер канонски ваљане Тужбе. (Садржину овог документа у погледу могућих процесних и чињеничних недостатака могуће је оспоравати тек када буде доступан јавности.) У овом случају важи старо римско правно правило *Quod (ab) initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere* или речју Валтазара Богишића: „Што се грбо роди, вријеме не исправи”. Следствено, тамо где није било тужбе не може бити ни „канонске осуде”.

Наведене чињенице указују, да је Одлука Светог Архијерејског Сабора о трајном разрешењу Епископа рашко-призренског Артемија дужности епархијског архијереја противна чл. 111 Устава СПЦ, јер пре доношења ове Одлуке није био испуњен ни један од прописаних услова за престанак епархијске службе.

Одлука Светог Архијерејског Сабора о трајном разрешењу епископа Артемија донета је прегласавањем, противно Уставу СПЦ, због чега је у Саопштењу и изостало навођење њеног канонско-уставног основа. Свети Архијерејски Сабор не може некаквом „већином” одлучивати мимо светих канона и Устава СПЦ, јер у Цркви Истина није у аритметици, већ у Духу (Јн. 16, 12–13). Зато апелујемо на Оце Архијереје, да због очувања канонског поретка Цркве, на ванредном заседању Сабора пониште Одлуку о трајном разрешењу Епископа рашко-призренског Артемија, као и претходну противуставну Одлуку Синода о именовању администратора за Епархију рашко-призренску. Правна природа наведене Одлуке Светог Архијерејског Сабора није препрека њеном поништењу, јер се не ради о судској пресуди која има карактер *res iudicata* (пресуђене ствари), већ о управном акту подложном променама. Само после тога могуће је покренути канонски ваљан црквеносудски поступак, у коме би Епископу рашко-призренском Артемију било омогућено право на одбрану и правично суђење. Тиме би се поништиле тешке последице које је у Цркви произвео тзв. поступак за оцену канонске одговорности Епископа рашко-призренског Артемија, који је по свим својим обележјима, а нарочито по позицији оптуженог, који се сматрао дифамним (нечасним), подсећао на средњовековни римокатолички кривични поступак. У супротном, владика Артемије ће бити тек прва жртва оваквог беспоретка, јер ће исто страдање задесити све оне који буду слушали заповест светих канона, насупрот вољи гласачких већина.

Апел за одбрану правног поретка СПЦ упућен је свим српским правницима, у Отаџбини и расејању, који бригу за Српску Цркву и српски народ претпостављају свим другим бригама. Окупљајући се око овог Апела, ми, српски правници, се не окупљамо око личности владике Артемија, већ око Цркве Св. Саве, њених канона и Устава, јер речју знаменитог српског правника: „Не суди се по примјерима, него по правилима”. Овим Апелом показујемо да је међу нама жива висока правна свест Душановог законика и мајке Јевросиме, те да ћемо се увек борити „да судије суде по закону... а да не суде по страху од царства ми” и да не буде „ни по бабу ни по стричевима, већ по правди Бога истинoгa”.

Потписивањем Апела за одбрану правног поретка СПЦ отпочиње се са формирањем Иницијативног одбора српских правника, чији ће први задатак бити брига за очување правног поретка и јединства Цркве, као и заштита права пред судовима свих оних чланова СПЦ који пострадају због исповедања Вере Отаца.

На Духовски понедељак, 2010. г.

Потписници:

мр Зоран Чворовић, асистент Правног факултета у Крагујевцу
Слободан Драгутиновић, адвокат из Параћина
Александар Жикић, адв. приправник из Параћина
Жељко Жугић – Которанин, дипл. правник из Београда
Новица Јевтић, адвокат из Параћина
Родољуб Лазић, адвокат из Београда
Ангелина Марковић, дипл. правник Београд
проф. др Марко Павловић, редовни професор Правног факултета у Крагујевцу
проф. др Милан Петровић, редовни професор Правног факултета у Нишу
Радмила Симић, адвокат из Крагујевца
мр Соња Спасојевић, асистент Правног факултета у Крагујевцу
Бранислав Тапушковић, адвокат из Београда
Академик проф. др Коста Чавошки, редовни професор Правног факултета у Београду

Прозба за удомљење монаштва рашко-призренске епархије

Отворено писмо епископима СПЦ

*„Нека њраведник чини њравду,
а освейу нека осѡави Боју”*
(Свети Николај Жички)

Часни оци архијереји,

Обраћамо Вам се овим вапајним умољенијем, јер је једна непромишљена одлука Сабора СПЦ, (донета тесном већином), којом се владика Артемије разрешава управљања Епархијом рашко-призренском, унела смутњу међу монаштво и верујући народ.

Одлуку о умировљењу на окупираној територији пратила је и друга, не мање исхитрена: забрана да владика одабере манастир на Косову и Метохији у коме би остао, иако је у Рашко-призренској епископији провео 33 године. Забрана о владичином повратку на распето Косово монаштво и верујући народ онеспокојила је сасвим.

Ових дана, на почетку Петровског поста, отворила се још једна тешка рана на многострадалном косовскометохијском и лазаревском телу Епископије рашко-призренске. То је и разлог што Вам упућујемо своју коленопреклону молбу, јер су монаси ове епископије решени да иду тамо где им је духовни отац. О овом призиву Св. Григорије Палама сведочи:” Ако очеве по телу треба поштовати и волети, толико више треба да поштујеш и волиш оце који су те родили по духу” („Књига о светој послушности”, стр. 129).

Одлука Светог Архијерејског Синода да забрани епископу Артемију да духовно руководи својим верним чедима, покренула је монашке збегове са распетог Косова и Метохије и из Немањине Рашке. Оно што нису успеле да ураде хорде шиптарских терориста, урадила је једна сурова синодска одлука, у потпуности противна Светом Предању и учењу Православне Цркве, јер „ко се одриче духовног оца, одриче се Христа” (Св. Симеон Нови Богослов).

Десетине монаха и монахиња одлазе из царских и краљевских лаври које су у најтежим годинама сачували, из најплоднијих духовних расадника Српске Цркве, идући за својим пастиром добрим, јер његов глас чују и његове речи разумеју (Уп. Јн. 10, 14 – 16). Сва њихова кривица састоји се у томе што не желе да буду духовни сирочићи, који ће своје душе оставити без истинске очинске бриге, оног који их је призвао у манастирске пустиње и кроз кога су спознали Спаситеља.

Ваша Преосвештенства, у време трагичног разарања свих националних установа, када нам пред очима нестају војска, просвета, здравство, правосуђе, привреда, сва заоставштина наших предака, не смемо да изгубимо и ово велико монашко стадо. Бранећи им слободу на нераскидиву духовну везу опоменимо се и речи светих отаца, стубова православне вере, који нас у залогу безвремености свевремено уче: „Ако по благодати Божјој нађеш (а ако потражиш, свакако ћеш наћи) учитеља у добрим делима, пази на себе и гледај да не чиниш ништа супротно његовој вољи” (Св. Василије Велики, „Књига о светој послушности”, стр. 75). Најзад, ко је спреман, и у име чега, да се нађе на супротној страни од Св. Максима Исповедника, који духовној деци каже да се пазе профаног искушења: „Не примај прекоре упућене оцу и не одобравај ономе који га понижава, да се Господ не би разгневио на дела твоја и збрисао те са земље живих” („Књига о светој послушности”, стр. 115, објављена са благословом Митрополита црногорског Амфилохија, Цетиње, 2001).

Зато Вас, Ваша Преосвештенства, молимо да учините све „да не пропадне ниједан од оних малих” (Мт. 18, 14) који сада напуштају манастире Рашко-призренске епархије, трагајући за новим монашким домом, већ да их примите под Ваш владичански омофор. Пружите милост онима који су прогнани због одбране Предања

наше Свете Цркве, јер ћете тако потврдити речи Светог владике Николаја, да „тамо где има праве вере, има и праве милости”. Нека Ваше свете деснице сачувају „стадо Христово од вукова неповређено” (Св. Јосиф Волоцки), па ћете тако очувати зрно соли којим ће се све осолити у временима која долазе.

У светом задатку удомљења избеглог рашкопризренског монаштва, чији ће број превазићи укупан број монаха и монахиња појединих Помесних Цркава, немамо право на страх, малодушност и одуговлачење, јер ће се испунити страшна опомена Божија – тако, „пошто си млак, и ниси ни студен ни врућ, избљуваћу те из уста Својих” (Откр. 3, 16). Ваша Преосвештенства, у спровођењу у дело овог праведног црквеног и националног задатка, имаћете сву подршку и помоћ пробужених православних Срба, али се пре свега надајте у помоћ Божију, јер песниковом речју „прегаоцу Бог даје махове”.

У Београду, *Уочи Светиої мученика Јусѣина философа*
14/1. јун 2010.

*Целивајући Ваше светије деснице,
до краја одани на њују Светиої Саве:*
проф. Слађана Алексић, Косовска Митровица
проф. др Вера Бојић, Београд
проф. др Драгиша Бојовић, Ниш
проф. Игор Војиновић, Косовска Митровица
Владимир Димитријевић, Чачак
Коста Димитријевић, Београд
Предраг Р. Драгић Кијук, Београд
Милорад Ђурић, Београд
др Милан Ивановић, Косовска Митровица
др Марко Јакшић, Косовска Митровица
мр Иван Јовановић, Косовска Митровица
проф. др Слободан Костић, Речане, Косовска Каменица
Момир Лазић, Крушедол
проф. др Радмила Маринковић, Београд
Ангелина Марковић, Београд
др Марко С. Марковић, Орлеан, Француска
протојереј–ставрофор др Матеја Матејић, Охајо, САД

проф. др Милан Мићуновић, Крагујевац
Љубица Милетић, Београд
проф. др Марко Павловић, Крагујевац
Душко М. Петровић, Београд
др Витомир Перић, Косовска Митровица
проф. др Милан Петровић, Ниш
проф. др Љубомир Протић, Београд
проф. др Тиодор Росић, Београд
асис. мр Соња Спасојевић, Крагујевац
проф. Владан Томовић, Косовска Митровица
проф. др Љиљана Чолић, Београд
асис. мр Зоран Чворовић, Краљево

За превазилажење смутње

Отворено писмо епископима СПЦ

*„Свака наша моли́тва и свако
бо́гослужење зајочи́ње обраћањем
Све́тлом Духу, љри́зивањем – еѝиклезом
Духа Све́тлога Уше́шицеља”*
(Владика Атанасије Јевтић)

*„Православље зајо има сѝалну мисију у
све́ту, није никада ѝоштали́тарно, мада
зајо ѝонекад делује неу́сѝешно”*
(Владика Атанасије Јевтић)

Часни оци архијереји,

Јасно је данас да је програмирано декомпоновање Југославије (уговорено на Малти још 1982.) уприличено с циљем разбијања политичког субјективитета Србије. Последично: сатанизација Срба, наметнути рат 1991–95, претварање историјске жртве у колективног кривца, варварско бомбардовање српске популације 1995, те 1999. – потврдили су како ће Србија као terra misionis прећи пут од политичког протектората до колонијалног подаништва.

Том програму су служиле мере дробљења свих институција, па се последња на удару антисрпске међународне политике нашла и Мајка Црква. Понижење је утолико веће што до уцене и разбијања јединства Цркве долази после антихришћанског пира на окупираној територији Косова и Метохије, где су под покровитељством мировних снага, од 1999, Шиптари уништили 150 православних светиња а подигли 211 џамија.

Под овим околностима, природно, исхитрена одлука Сабора СПЦ којом се владика Артемије разрешава управљања Епархијом рашко-призренском само је назначавала даље растакање јединства Цркве, произвела трусно стање у јужној српској епархији и саблажњавала верујући народ. И убрзо су, једна за другом, пристизале још мање разумљиве одлуке: забрана да владика борави у неком од манастира своје епископије (у којој је провео 33 године), забрана да епископ Артемије духовно руководи својим верним чедима, забрана да учествује на научном скупу о геноциду у Петрограду, забрана да говори на конференцији за штампу у Београду, те оптужница против десеторице клирика вишег ранга Епархије рашко-призренске који су, са монасима и монахињама, пошли за својим духовним оцем. Најзад, Свети архијерејски синод СПЦ је 18. септембра 2010, објавио одлуку којом се владици Артемију изриче казна/забрана свих свештенодејстава до коначне одлуке Светог архијерејског сабора у новембру 2010.

Зар онда чуди што су многе владике упућивале на политичке мотиве разрешења владике Артемија, за којим су следиле нове казне, претварајући читав случај у прогон рашко-призренског архијереја? Шта је помутило и поробило оне који ревнују у смиреноумљу да посегну за овим мерама мрвљења милосности, црквеног реда и саборности у Цркви мање је важно од – појава душебрижника који су *овај случај* тумачили као евидентну и незауостављиву тенденцију раскола у Домаћај Цркви.

Ствар „раскола” је, по тумачењу папског портпарола у Србији, Мирка Ђорђевића, завршена ствар, ваља по изреци: *Roma locuta causa finita* – У Риму је казано, ствар је завршена. Сличан занос понеће и Владикау Григорија, епископа захумско–херцеговачког, који тврди како је то семе раскола уочио још 2008. Сада је још уверенији да то „није немогуће”, образлажући свој став професионално стручном дијагнозом: „Дубоко сам уверен да умировљени епископ (Артемије) не зна шта ради.”

Не улазећи у то колико је ово психијатријско вештачење довољно да Свети архијерејски сабор убрза казну и рашчини владикау распете Епископије рашко-призренске, новембра 2010, подсећамо архијереје наше свете православне цркве на заветне речи владике Артемија:

„Оно чега се држим је став да је најбитније очувати јединство СПЦ и да никада не могу прихватити нити ме ико може натерати да цепам хитон светосавске цркве то јест да бих правио раскол”.

Ми, доле потписани овог отвореног писма, односно вапаја, не верујемо у финализујућу снагу спољашњег утицаја на нашу светосавску и светозазаревску Цркву. Тек не да би се часни оци архијереји, питани Словом, вечним Логосом Божјим кроз кога је све постало, ставили на страну православнофобичне и србофобичне државне администрације са Запада која српски народ третира као нижу расу већ пуне две деценије. Уосталом, наду полагамо у наук који нам је, попут завештања, оставио давнашњи Свети архијерејски сабор када је, у наметнутој кризи 1939, расправљао „о случају” епископа Жичког, Николаја Велимировића.

Ми, доле потписани, верујемо да у случају владике Артемија одлука новембарског, историјског сабора, неће противречити Духу Светоме и да ће потврдити целомудреност наших архијереја – у овом времену лажних вођа и пророка – који не могу да изневере архијерејску заклетву јер је љубав према истини и ближњем заповест Божија. Зато и пишемо ово Отворено писмо не би ли они који се баве биографијом српске Цркве и древног српског народа схватили да Свети архијерејски сабор СПЦ никада на себе не би навукао грех раскола.

У Београду,

10. / 28. новембар 2010.

О празнику Св. Арсенија Сремца, Архиепископа српског

*Целивајући Ваше свете деснице,
до краја одани на њују Свјетој Саве*
протојереј–ставрофор др Матеја Матејић
протојереј–ставрофор Хаџи Љубодрог Петровић
проф. др Зоран Аврамовић
мр Драгомир Анђелковић, политички аналитичар
Горан Антић, дипломирани електро–инжењер
Мирослав Аритонович, дипломирани машински инжењер,
Косовска Митровица
проф. др Вера Бојић
проф. др Драгиша Бојовић

Игор Војиновић, професор, председник Народног покрета
„Отаџбина”, Косовска Митровица
мр Владимир Димитријевић
Коста Димитријевић, књижевник и новинар
Слободан Драгутиновић, адвокат
Предраг Р. Драгић Кијук
академик Србољуб Живановић
Богдан Златић, филмски сценариста
др Милан Ивановић, председник Српског националног већа
северног Косова
др Марко Јакшић, потпредседник Заједнице српских општина и
насеља, Косовска Митровица
Ђорђе Јанић, књижевник
проф. др Марина Јовановић
проф. др Мирољуб Јоковић
Милош Кнежевић, правник и политиколог
проф. др Слободан Костић
Момир Лазић, књижевник
проф. др Александар Липковски
проф. др Радмила Маринковић
Ангелина Марковић
др Марко С. Марковић
Оливера Милетић, новинар
доц. др Бранислав Миловановић, кардиолог
проф. др Милан Мићуновић
проф. др Марко Павловић
Душко М. Петровић, књижевник
проф. др Милан Петровић
проф. др Љуба Протић
Бранко Радун, уредник сајта „Видовдан. орг” и часописа „Видовдан”
Владимир Ракић, електро-инжењер, Косовска Митровица
проф. др Тиодор Росић
мр Соња Спасојевић, правник
проф. др Миодраг Стевановић
мр Зоран Чворовић
проф. др Коста Чавошки, академик

За очување црквеног јединства

Обраћање српској православној јавности

*„Што смо даље од Боја,
што смо даље једни од других.”*

(Патријарх Павле)

*Они који се мире са расколом и поделом
чине тежи тег од оних који су то изазвали,
јер поричу вољу Божију да сви буду заједно
и једно на крају историје.*

(Патријарх Иринеј, у Бечу, септембра 2010)

Историја нас учи да ништа тако силно не радује наше непријатеље као српске деобе и омразе, јер је сваки братски раздор неповратно смањивао број потомака Св. Саве и истовремено повећавао број балканских топонима који само именом сведоче да су део српског раскућеног народног имања. После свих историјских деоба, поделе с почетка трећег миленијума прете да Србе коначно претворе у патуљасте и духовно обогаћени народ европске периферије. По линијама фолклорних и језичких посебности, планери глобалне Империје усећају границе којима откидају делове српског националног организма. Тако се пред очима политички обезглављених и идејно дезоријентисаних Срба, спроводи геополитички експеримент окултне мотивације и фантастичних размера – наречја и дијалекти постају непостојећи језици, завичајност се претвара у националну свест, а географске области и историјске творевине окупатора у нове приватне државице расрбљених и србомрзачких

псеудонационалних елита. Остатак народа, који себе још увек сматра наследником Св. Саве, подељен је на социјалне разреде колонијалног типа и поцепан и посвађан, одавно мртвим, европским идеолошким „измима”.

И најзад, почетком ове године отров братског раздора излио се и на сам темељ српског народа – његову светосавску Цркву. Историјско искуство нас опомиње да се ради на реализацији завршног чина пројекта духовне разградње Срба, јер је Српска Црква у прошлости, и у условима окупације и слома државних установа, успевала да буде сигурна чуварка нашег националног етоса. Зато свесни свих опасности овог историјског часа, али и тежине греха братског раздора у Цркви Христовој, због кога тугује и рида сва Небеска Србија, морамо да још једном вапајно укажемо на узроке који су довели до тога да Црква Св. Саве почетак Божићног поста дочека подељена и завађена.

Спорови који данас потресају Српску Цркву и прете да разбију мир и јединство Тела Христовог, последица су урушавања ауторитета црквеноправног поретка, које је започело 11. фебруара ове године, одлуком СА Синода о привременом уклањању епископа Артемија (Радосављевића) са управе над Епархијом рашко-призренском. Већ тада је постало јасно, да ће два елемента ове несрећне синодске одлуке код највећег броја православних Срба побудити сумње у добронамерност њених доносилаца. На удару Синода нашао се, нико други, него „владика–мученик” са распетог Косова и Метохије, и то одлуком која је противна 12. правилу Картагенског сабора, Правилу Седмог помесног цариградског сабора, као и чл. 111. Устава СПЦ, који прописују да епархијска служба епископа може да престане само на основу одлуке СА Сабора. Ова неканонска и противуставна одлука убрзо је посејала горко семе раздора и смутњи, како у самој Рашко-призренској епархији, тако и у целој Српској Цркви. Уклоњени владика, мноштво рашких и косовско-метохијских црноризаца, али и велики број верних чеда наше светосавске Цркве, изразили су јавно неслагање са оваквом одлуком СА Синода. У таквој ситуацији СА Синод, уместо да у духу црквене икономије преиспита једну црквеноправно разарајућу одлуку, доноси акте којима кажњава неутихнеле бранитеље Светих Канона.

Тактика СА Синода, да демонстрацијом силе брани сопственом одлуком урушен црквеноправни поредак, показала се као нецелисходна и штетна за интересе СПЦ. Неповерење између рашко-призренског монаштва, које се са сваком казном и медијском пашквилем поистовећивало са збегом прогоњеним у сопственој Цркви, и Синода и његовог администратора, расло је из дана у дан.

Мудрост која је недостајала Синоду, очекивала се од мајског заседања СА Сабора – да случај владике Артемија врати у канонске и уставне оквире. Било је то најмање што су за добро своје Цркве могли да ураде архијереји, који су се у епископској заклетви обавезали да ће „чувати Свете Каноне чврсте и ненрушене до краја свог живота”. У овом случају то је значило да СА Сабор поништи неканонске и неуставне одлуке СА Синода, а потом покрене канонски ваљан црквеносудски поступак, у коме би епископу Артемију било омогућено право на одбрану и правично суђење. Уместо тога, Сабор је тесном већином од 21 епископа (од укупно 44) одлучио да владика Артемија трајно разреши дужности епархијског архијереја, али мимо случајева предвиђених у чл. 111. Устава СПЦ (канонска осуда, доказна немоћ, престанак једног од услова који се захтевају код избора архијереја и оправдана молба за пензију). Каснији медијски покушаји да се уклањање владике Артемија оквалификује као канонска осуда, посебно у вези са објављивањем тзв. опширног и документованог извештаја СА Синода о канонској одговорности епископа Артемија, нису могли да оповргну чињенице, садржане и у самим актима СА Сабора и СА Синода. Тако се у акту о разрешењу епископа Артемија од 4. маја (АС бр. 66/зап. 161), СА Сабор позива на чл. 69. тач. 29. Устава као правни основ своје одлуке („врши и друге послове који му по овом Уставу и по црквеноканонским прописима спадају у надлежност”), а не на тач. 27. истог члана Устава, која уређује судску надлежност Сабора.

Свесни да се ћутањем нећемо оправдати пред Богом, светим прецима и потомцима ако се буде цепао свети хитон наше светосавске Цркве, још тада смо упозоравали да ће неуставна и неканонска мајска одлука СА Сабора бити „извор трајног беспоретка у СПЦ, а владика Артемије тек прва жртва таквог стања” (*Ајел за одбрану њравној њорейка СПЦ*).

Да су ауторитет црквеноправног поретка и јединство СПЦ озбиљно нарушени, показали су догађаји који су уследили после мајског Сабора. Синод је наставио са покушајима да силом власти воспостави собом урушени поредак, док су владика Артемије и њему одано монаштво чинили канонске преступе дисциплинског карактера, како би сопствено ревновање догматима и Светом Предању заштитили од прогона црквених власти. Низале су се, једна за другом, одлуке Синода којима се владика Артемију забрањивало: да борави у неком од манастира своје Епархије, да духовно руководи својим монаштвом, да говори на конференцијама у Београду и Петрограду, и најзад, као врхунац овакве неканонске праксе, изречена му је забрана свештенодејства. У међувремену, привремена административна управа Епархије рашко-призренске покренула је црквеносудске поступке против десеторице јеромонаха, од преко 80 монаха, монахиња, искушеника и искушеница који су напустили Епархију без канонских отпуста, јер се нису мирили са неканонским и неуставним стањем у њој.

Због тога смо на почетку Петровског поста јавно упозорили епископе СПЦ да се наставило са доношењем „непромишљених и исхитрених одлука”, којима су се „отварале нове тешке ране на многострадалном косовскометохијском и светолазаревском телу Епископије рашко-призренске” (*Прозба за угодљење Рашко –љри-зренској монашћива –оѿворено ѿисмо ейискоѿима СПЦ*). Међутим, добронамерности и снисходљивости није било, а сваком новом одлуком међу браћом у спору бацано је ново семе подозрења и раздора. Тиме је, на жалост, Српска Црква била све даља од „човекољубивијег решења”, којим би се зацелиле ране нејединства на њеном Светом Телу.

Како се за трагичне и непромишљене одлуке црквених власти у вези са Рашко-призренском епархијом тешко могло наћи упориште у црквеноправним прописима и светоотачком учењу, њихови доносиоци су их здушно ојачавали позивањем на патријарашки ауторитет. Тако се сваког дана пред очима српске јавности немилице трошио на дневне црквенополитичке потребе углед Патријарха Српског, који је тако високо уздигнут за време блаженопочившег Патријарха Павла, а свенародно потврђен на његовој сахрани.

Стрепећи за целину наше мученичке Цркве, али и бринући да се не изгиби душа ни једног православног Србина, а посебно најбољих од нас – монаха и монахиња, обратили смо се пред јесење заседање још једним отвореним писмом СА Сабору СПЦ, уверени „да у случају владике Артемија одлука новембарског, историјског сабора, неће противречити Духу Светоме и да ће потврдити целомудреност наших архијереја” (*За њревазилажење смуџње – оџтворено љисмо ейискојџма СПЦ*).

Нажалост, светодуховска мудрост није била показана ни на овом заседању СА Сабора СПЦ, јер су се по други пут у овој години појединим члановима Сабора учинили ближим и кориснијим поступци народних посланика, од поступака Светих Отаца Васељенских и Помесних сабора. Скупштинским прегласавањем, за разлику од светоотачког „спасоносног економисања повереним душама”, донета је трагична одлука о рашчињењу владике Артемија.¹

Ако смо љосле мајске одлуке СА Сабора били даље од човекољудивџеј решења, љосле новембарске одлуке СА Сабора ближи смо сверазарајућем расколу. И док за раније одлуке највећим делом сносе кривицу они који су их доносили, као чланови синодских и саборских већина, ѝрех раскола би био, речју Св. Јусџина Ђелијској, „лични ѝрех свакоја од нас, и свенародни ѝрех”.

Јер, и на једној и на другој сџрани, још увек љоџенцијалној раскола, има чињења која, нажалосџ, не доџриносе да се јаз љревазиђе и рана исцели. Не смемо дозволиџи да будемо жрџве соџсџвене сујеџе – не љризнајући своје ѝрешке, јер како рече Досџојевски: „сви смо криви за све”.

Да би у задњи час учинили одсудни љодвиџ, и на радосџ Небеске Срдије, а на жалосџ срџских нейријаџеља оџклонили несрећу геода и раскола која се надвила над Срџском Црквом, морамо да се наоружамо и укреџимо савеџом наших свеџих љредака. Тај

1 О таквој врсти несаборног „парламентаризма” писао је владика Атанасије (Јевтић), критички упозоравајући поједине епископе да не сматрају „да се гласањем и надгласавањем (једва натполовичне већине) може решавати било које битно питање Цркве о Цркви, њеном животу, раду, богослужењу”.

сйасоносни, доіойододни савей налазимо, уйраво, код Св. Јустина Ћелијскої, духовної родитєља владике Артемија и њеіових земаљских „судија”.

Свети Јустин, пишући СА Сабору поводом америчког раскола,² изазваног сменом епископа Дионисија, најпре се бави духовним узроком овог раскола. *„Не би дошло до ової удисївеної раскола”, вели он, „да смо за врховно мерило имали Свеїе Каноне Свеїих Оїаца и Сабора, јер бисмо їледали не само на Дионисијеве їоїрешке већ їре свеїа на оїшїе црквено добро – сйасење, мир и јединсїво деце Божије, једноверне и једнокрвне браће наше – и оне са мањим и оне са већим їресима, у јединсїву једної Црквеної Тела Хрисївої.”* Зар се на исти начин на минулим СА Саборима није гледало и на ничим доказане „погрешке” владике Артемија?

Св. Јустин даље опомиње српске епископе да следе примере Светих Отаца, *„који су доїомудро и човекољубиво їосїуїали мирољубиво, са једним јединим циљем: чуваїи јединсїво Цркве у вери, миру и љубави, ради сйасење їоверених им људи и народа”.* *„Код њих није било свадљивосїи и освейољубивосїи”,* упозорава Св. Јустин Ћелијски, *„злойамїљивої неоїрашїтања и їражења сойсївене їравде.”* Он посебно истиче *„їраксу Васељенске Цркве Православне”* из које видимо *„како се їреба оїносїи їрема великом и наданїеоском досїојансїву аїосїолскої чина ейискојскої”.* *„Очиїледна је їсїоријска чињеница: ни їрема најїорим ейискоїма–јерейицима, као шїо су Несїорије, Диоскор и друїи, Свеїи Оци нису їосїуїали без редовної їосїуїка, їрикрайної їозивања, саслушања, јавної їрейїресања и саборної суїења, и їек їосле їоїа их лишавали кайедара и чинова.”* Да ли се у случају владике Артемија било шта применило од светоотачке праксе на коју се позива његов духовник Св. Јустин Ћелијски, или његово духовно дете не заслужује ни црквеноправни статус који су у историји Цркве уживали їеретици?

2 Реч је о тексту који је Св. Јустин Ћелијски упутио СА Сабору о Васкрсу 1975. године, а који је под насловом „О америчком расколу” објављен у његовим сабра-ним делима.

И најзад, Св. Јустин Телијски нас упућује на начин којим једино можемо да спречимо цепање наше Мајке Цркве. *„Пре свих нас ѿзован је, и има доіодане моћи, уклониѿи овај самоубилачки и ср-доубилачки раскол Свеѿи Архијерејски Сабор Срѿске Православне Цркве, користиѿи сѿасоносно средсѿиво црквене икономије, и ѿо уї-леду на Свеѿе Оце и Свеѿої Саву, ѿроналазеѿи неко човекољуби-вије решење, ѿо речима свеѿої 5. Канона Првої Васељенскої Сабора, ѿо јесѿи неко свецелисходно и сведоіоуіодно решење.”* Да понови-мо, то би у случају владике Артемија значило поништавање свих неканонских и противуставних одлука и омогућавање правичног и на канонима утемељеног суђења. Зато сви треба да имају на уму општеобавезујућу поуку 1. правила Св. Кирил Александријског: „Свака од наших ствари, када се правилно чине по канонском до-бропоретку, не могу нам произвести никакав немир, а ослобађају нас и од ружења од неких, и већма нам и похвалу изазивају од до-бромислећих. Јер, ко неће одобрити беспристрасни суд, када се о нечему доноси? Или, како неће бити без прекора кад се право и за-конито суди, а већма ће бити сваке хвале?”

Оно што нам се данас чини немогућим, постаће могуће, учи нас светитељ Телијски, после истинског покајање свих православ-них Срба, како верног народа, тако и његових црквених старешина, како осуђених, тако и оних који им данас суде. По узору на ревни-теља Телијског, нека се у ове дане Божићног поста свако најпре по-каје за своје грехе. *„Преїворимо своја срца”,* саветује нас Св. Јустин, *„у ѿокајничке сузарнике. И Блаїи Госїод смиловаће се на нас, и из-давийи нас из ової душеїудної ѿакла.”*

На Св. цара Уроша и преп. Јоникија Девичког, 2010. г.

ПОТПИСНИЦИ:

Протојерејставрофор др Матеја Матејић

Прим. др сци мед. Лиљана Абрамовић Савић, педијатар

Проф. др Вера Бојић, лингвиста

Проф. др Драгиша Бојовић, теоретичар књижевности

Мр Владимир Димитријевић, књижевник

Предраг Р. Драгић Кијук, књижевник

Слободан Драгутиновић, адвокат

Спасоје Јованић, редитељ
Проф. др Мирољуб Јоковић, теоретичар књижевности
Момир Лазић, књижевник
Проф. др Љубомир Протић, математичар
Милунка Малбашић, економиста
Ангелина Марковић, правник и информатичар
Проф. др Марко Павловић, правник
Проф. др Милан Петровић, правник
Проф. др Тиодор Росић, теоретичар књижевности
Проф. др Коста Чавошки, ЧЛАН САНУ
Мр Зоран Чворовић, правник

СПЦ на прекретници: раскол или саборност

Отворено писмо српских интелектуалаца
и пријатеља истине из света
Светом архијерејском сабору СПЦ

Ваша Светости,

Ваша Преосвештенства,

*„А љ пред нашим духовним очима да нам је слоја и јеванђелска
љубав и да их узајамним љрашћањем чувамо као зеницу ока.
Ономе, љак, ко нас злурадо зайишћа ко је овде остљао љобедник
а ко љобеђени да знамо, и мирно и јасно и себи и њему, одљоворишћи:
Овде су се срела браћа која су љо била и остљала”*

Патријарх Павле,
о значају превазилажења раскола
(На Сретење Господње 1992, у Саборној цркви)¹

У времену када је Србија болесна од последица пакленика и уморна од лажних вођа и пророка – једино не посустају судионици „арте-мијевштине”, глуви и слепи на отпочети раскол међу Србима.

¹ Цитат преузет из беседе блаженопочившег патријарха Павла изговорене на дан помирења између мајке Цркве и следбеника владике Дионисија, тзв. Слобо-дне Српске Православне Цркве, на чијем челу је био митрополит новограчанички Иринеј – љрим. Аућ.

Тако се једна исхитрена, услужна и острашћена одлука Светог архијерејског синода (случај разрешења управљања Епархијом рашко-призренском владике Артемија) претворила у беспоредак и динамичан след нових забрана за његово преосвештенство, страдалног Артемија, и његову духовну децу. Зар је, онда, чудно што је Пирејски митрополит Серафим (са искуством 20-годишњег секретара Великог црквеног суда Грчке цркве) обрачун са владиком Артемијем окарактерисао посве „неканонским прогоном и безаконном осудом.”

По његовом мишљењу, овакво „флагрантно кршење Канонског права” производи „одлуке које су неважеће, неосноване и непостојеће.” Преосвећени, даље, сматра да уведени беспоредак вређа „канонску веродостојност судских органа најсветије Светосавске српске цркве, као и канонско начело које важи у аутокефалним православним црквама.”

На прагу таквог разумевања тумачимо и покушај патријарха српског, ГГ Иринеја, у Васкршњој посланици 2011 – а пред мајско заседање Светог архијерејског сабора СПЦ – да нас подсети како „Васкрсли Христос... позива на саможртвену љубав, на узајамно мирење и братско праштање.”

Зато подсећамо и на „Писмо српских интелектуалаца поводом раскола у Америци” („Глас цркве”, 1987, бр, стр. 16 и 17.) чија је брижност за „нашу Цркву и судбину српског народа у целини” – данас актуелнија и потребнија пред новим расколом као искушењем самоистребљења. Ондашња жеља да се Свети архијерејски сабор уздигне до „смисла за историју” и „зацељења рана на живом телу наше Цркве и народа” а посебно на „страдалничком Косову” није изгубила на мудрости и показивању јединог пута спасавања саборности цркве и народа.

Својевремено упозорење Св. Јустина Ћелијског да је раскол највеће зло Христове цркве, „лични грех свакога од нас, и свенародни грех” – елита СПЦ је одгурнула у архив, правећи се као да не зна какав је полом задесио светосавски и светозаревски народ поводом успостављања давног Титовог „америчког раскола”.

Оглушити се о ова упозорења – писана у име превладавања „страсти, охолости, таштости и непогрешивости” – не значи ли

одрицање од светосавског идентитета и гурање сопственог народа у бесловесни вир секуларизованог хришћанства. Зар је то пример да се опомену они који би да нас деле а који су заменили Св. Тројицу новим тројством коме су надначела: престиж, профит и прогрес?

Зар је то одговорно враћање спокојства свету који хита милитантној помами, и унижењу свеукупне Божије творевине? Зар нас савест, брижност и свељубав не обавезују да не будемо слични онима који су, предвођени Америком, тражили неопаке 1999. од свог политичког трабанта и епигона, Ватикана, благослов за бомбардовање Србије и српског народа?

Уверени да ћете, Ваша Светости и Ваша Преосвештенства, разумети овај глас молитвене брижности и христалике савести – надамо се да ће предстојећи Свети архијерејски сабор смоћи снаге и „Случај владике Артемија” вратити у бивало стање пре процеса и Црквеног суда, којих и није било.

На то нас упућује наша вера која је наша нада и не мање наша нада која је наша вера. А оне почивају у молби да ћете се обући у љубав (Кол. 3, 14) и на слеђујућем Сабору бити на висини историјске одговорности, јер је љубав извршење закона (Рим. 13, 10).

Као чувари биографије српског национа, и његови заветни молитвеници, Ви ћете, зато, знати зашто је овај Сабор (мај 2011.) важан и како се, још увек потенцијални раскол, може и мора превазићи.

У Београду,

на дан Светог Атанасија Великог

15/2 мај 2011.

*Целивајући Ваше светије деснице,
до краја одани на њују Свѣтої Саве:*
Протојереј-ставрофор др Матеја Матејић
академик, Србољуб Живановић
Предраг Р. Драгић Кијук
проф. др Мирољуб Јоковић
др Владимир Димитријевић
Ангелина Марковић
проф. др Љубомир Протић
др Вера Бојић

Слободанка Боројевић, Отава, Канада
Небојша Малић, Вашингтон ДЦ, САД
др Џим Џатрас (Jim Jatras), Вирџинија, САД
Мери Волш (Mary Walsh), Даблин, Ирска
др Владимир Умељић, Ашафенбург, Немачка
др Ђорђе Јовановић, Брисел, Белгија
Богдан Златић
Наташа Јовановић
асис. мр Зоран Чворовић
проф. др Милан Петровић
Душко М. Петровић
Ранко Гојковић
проф. др Миленко Бодин
др Никола Жутић, историчар
проф др Александар Липковски
Хаџи Ђорђе Ј. Јанић, књижевник
Звонимир Ђоровић, инжењер
мр Биљана Ђоровић, новинар
Коста Димитријевић
проф. др Павле Васић, Универзитет у Приштини
проф. др Драгомир Костић, Универзитет у Приштини
проф. др Драгиша Бојовић, Универзитет у Приштини и Нишу
проф. др Слободан Костић, Универзитет у Приштини
др Марко Јакшић, Косовска Митровица
Милан Михајловић, књижевник, Косовска Митровица
Зоран Ђорђевић, историчар уметности, К. Митровица
Драган Ничић Циноберски, књижевник, Грачаница
Ђорђе Јевтић, публициста, Грачаница
Милоје Дончић, књижевник, Ниш
Слободан Драгутиновић, адвокат

Ажурирано 18. маја:

Душан Драгић, функционер Уједињених нација у пензији,
Хартсдел, Њујорк
Миодраг Ђорђевић, грађевински инжењер, Париз, Француска
Миодраг Николић, Лос Анђелес, Калифорнија, САД
Др Мирјана Петровић, инжењер електронике, Сан Дијего,

Калифорнија, САД
Предраг Миновић, инжењер, Токио, Јапан
проф. др Момчило Миљковић, професор у пензији, Универзитет
државе Пенсилванија, САД

Ажурирано 20. маја:

дипл. инг. Сузана Ковачевић, старији систем програмер,
Универзитет Квинсленд, Бризбејн, Аустралија
дипл. инг. Горан Ковачевић, директор SolArc, Бризбејн, Аустралија

+++

ПОДРЖАВАЈУЋИ ставове изнете у Отвореном писму
Архијерејском Сабору СПЦ, руски интелектуалци придружују
овом документу и своје потписе:

Анатолиј Дмитријевич Степанов, историчар, главни уредник Руске
Народне Линије

Др Александр Дмитриевич Каплин, историчар, проф. на
универзитету у Харкову;

Др Олга Николајевна Четверикова, Москва, Институт за
друштвене науке;

Павел Вјачеславович Тихомиров, књижевник и историчар,
Новозибков;

Сергеј Германович Горбунов, генерални директор школског
методичког центра словенске традиције „Система” у граду
Бердску

Наталија Балашова, композитор, члан Савеза композитора РФ,
град Твер;

Алексеј Шорохов, секретар Удружења књижевника Русије, почасни
члан Удружења књижевника Србије, Москва

Ажурирано 18. маја:

Кирил Сергејевич Салтиков

Александар Мосјакин

Игор Александрович Палатник

Исидор монах

Михаил Викторович Банин

Андреј Кочетков
Виктор Николајевич Старчиков
Елена Гурина Херниковна
Јуриј Борисович Пузњански
Марина Пузњански

Ажурирано 19. маја:

Владимир Успенски, композитор, члан Савеза композитора РФ;
председник Тверског обласног одељења Савеза композитора и
музичара.
Фјодор Фјодорович Воронов, математичар, Универзитет у
Манчестеру
Александар Николајевич Наумов
Монах Сава
Александар Огородников
Олег Пантјухов, студент, Украјина
Петар Иванович Сумин
Виталиј Иванович Жмурко, црквењак, студент богословије у
Новосибирску
Александар Дмитријевич Терлецки, доцент на катедри за руску
књижевност на Тавричијском националном универзитету у
Симферопољу, на Криму

Апел СА Сабору СПЦ групе српских интелектуалаца: Косовски завет и Српска Црква

Косово не сме бити прећутано у доба кад неки покушавају да продају светосавску веру за обећање бриселске вечере

*„Нека се не збуњује срце
ваше и нека се не доји”*

(Јн. 14, 27)

Ваша Светости,

Ваша Високопреосвештенства,

Ваша Преосвештенства,

Часни оци архијереји,

Живимо, опет и опет, у голготском часу наше историје. Атлантистичкој империји се жури да заврши крсташки поход против православних Срба започет пре више од две деценије. Према антихришћанској визији глобалних планера, овај поход треба да се оконча на Косову, јер народ светозаревске мере одрицања од света управо на жртвеном пољу треба да се добровољно потчини моћнику овог света, да његову силу призна за закон. Отуда издајом

Косова не издајемо само део свог народа и државне територије, већ издајемо све што је у историји Срба било свето и честито, све наше претке који су уместо света изабрали светост.

Зато, часни оци архијереји, са изразима најискренијег поштовања, молимо да на СА Сабору, остајући верни страдалничком путу Српске цркве, лукавству издаје нашег Косова и Метохије светосавски смело супротставите Истину. Подржавамо све ваше досадашње апеле у одбрани Свете Земље, знајући да у Србији данас немамо ниједну адресу осим адресе Сабора српских архијереја, на коју бисмо се могли обратити тражећи доследност и оданост најважнијој истини нашег небоземног постојања – Косовском Завету. Данас молбено очекујемо да исповеднички сведочите, служећи, као и ваши претходници на епископским престолима, скупа са својим народом, Христу, Богу због Кога је толико свештене крви проливано на Газиместану и широм Српства, не само 1389. Косово, најкупља српска реч, не сме бити прећутано у доба кад неки (данашњи властодршци, дојучерашњи властодршци, лажне и од народа отуђене „елите“) покушавају да продају светосавску и светолазаревску веру за обећање бриселске вечере.

Један од начина на који западна Империја разара нашу Цркву јесте и удар на црквено-канонску целовитост њене аутокефалности, што се између осталог огледа и у уклањању неподобних епископа применом различитих врста насиља и уцене. Главни савезници империјалних црквомрзаца на нашем простору су извесни медији, који својим хајкама устају не против појединих епископа и њихових, стварних или измишљених грехова, него против црквеног поретка као таквог. Зато вас такође молимо да се држите учења Светог Јустина Новог – Ћелијског, који у свом писму о америчком расколу, писаном 1975, јасно сведочи са каквом се пажњом треба односити *„їрема великом и наданђеоском достїојанствїу айосїтолскої чина ейискойскої, и како ойрезно и доїомудро шїреба размаїтраїи и водїїи їиїїање ойїїужди и суїења једном ейискоїу, їа ма ко и ма какав он бїо“*. Не дозволите, по својој мудрости, да жута штампа суди и пресуђује српским архијерејима! Црквена слога, у доба кад је све српско подељено и завађено, наша је насушна потреба.

Остајући одани на путу Светог Саве,
На дан Светих Кирила и Методија, године
Господње 2013.

Др Радомир Батуран, књижевник, Канада;
Мр Зоран Чворовић, правни историчар;
Мр Владимир Димитријевић, књижевник;
Никола Живковић, књижевник и преводилац;
Проф. др Љубомир Протић, професор Универзитета у пензији;
Проф. др Слободан Антонић, професор Универзитета у Београду;
Мр Биљана Ђоровић, медиолог;
Жељко Цвијановић, новинар;
Проф. др Драгиша Бојовић, Универзитет у Нишу и Косовској
Митровици